

GENERATION 2010

თაობა 2010
მოთამაშე
მწვანე პდანეტა
პროტესტის ხედვლება
ძაღადობა სკოლებში
ოქროს ხედები
ზღვარი

პორტრეტი
ჟუდიენ ასანჟი
ნიკა კობაროვი

ინტერვიუ
NO RIGHTS RESERVED

ბიზნესი

სამართალი

მედიკა

ტექნოლოგიები

სახელმწიფო
მართვა

კომპიუტერული
მეცნიერებები

ტურიზმი

ჯანდაცვა

კავკასიის უნივერსიტეტი
CAUCASUS UNIVERSITY

WWW.CU.EDU.GE
ტელ: (+995 32) 237 77 77

კავკასიის მედიის სკოლა
CAUCASUS SCHOOL OF MEDIA

აბიტურიენტებისთვის!

2013 წლის მიღება საბაკალავრო პროგრამებზე

მასობრივი კომუნიკაცია / ჟურნალისტიკა

75 ადგილი

აუდიოვიზუალური ხელოვნება

(ფოტოგრაფია, დოკუმენტური ფილმი, ტელერეჟისურა)

20 ადგილი

„CSM გაქვევთ თანამედროვე სამყაროს ნაწილად“.

ნინო ჟიჟილაშვილი

კავკასიის მედიის სკოლის დეკანი

csm@cu.edu.ge

www.csm.edu.ge

Generation 2010 ჩვენი თაობაა. ეს კი, ახალგაზრდული ჟურნალია, რომელიც კავკასიის მედიის სკოლის სტუდენტებმა, ერთი სასწავლო კურსის ფარგლებში, სამ თვეში შევემეინით. ჟურნალის გამოცემაში კავკასიის უნივერსიტეტი და სპონსორები დაგვეხმარნენ.

კონცეფციასა და მისიაზე ბევრი ვიმსჯედეთ და ბოლოს გადავწყვიტეთ, რომ ჟურნალში ყოფილიყო ყველა ის გზავნილი, რაც დიდი ხანია, გვინდოდა ხმამაღლა გვეთქვა.

ახალგაზრდების პრობლემებზე, მათ სურვილებზე სასაუბროდ მედიაში არც თუ ისე დიდი სივრცეა. ეს ჟურნალი ამ დანაკლისის შევსების მცდელობაა. ვხვდებით, რომ ახლა მნიშვნელოვანი გარდაქმნების დროა. ამიტომ, გვინდა ცვლილებებისთვის მზადების პროცესში ჩვენც ჩავერთოთ და სტერეოტიპებსა და ტაბუებზე, კრიტიკულ და თავისუფალ აზროვნებაზე, სამყაროს კონსერვატორულ და თანამედროვე იდეებზე, ჩვენს დამოკიდებულებებზე ღია საუბარი დავიწყოთ. ყველა ესე, ინტერვიუ და სტატია მხოლოდ ჩვენთვის აქტუალურ თემას და პრობლემას ეხება. პროცესებში ჩართვას, სწორედ ასე – განხილვით, დაფიქრებით ვიწყებთ.

გამოცემაზე მუშაობა ჩვენთვის, ერთდროულად, დიდი პასუხისმგებლობა და გამოწვევა იყო. დიდი მადლობა ყველას, ვინც მოგვცა საშუალება, ჩვენი სათქმელი საჯაროდ გამოგვეტანა.

გარეკანის ფოტო: თავო რობაქიძე

ნომერზე მუშაობდნენ

თამარ ახობაძე, მარიკა ლუღუნიძე, სოფო ვედიშვილი, ნათია ზარდიაშვილი, ნათია ჩეხურიძე, თათო ლვინიანიძე, ირინა კურტანიძე, ნიკი პერკინი, დეა კურკუმუღი, ანო მაისურაძე, ნინო ღვინთაია, დიმი ნოღია, ნინო შენაბღე, მერი ხვიჩია, თავო კვაჭანტირაძე, ნია ჩინაშვილი, მედი ღონაძე, ანა ნონიკაშვილი, თავო ქვედიძე, შავო ნახუცრიშვილი, ელენე ზოიძე, დათი ხარაიშვილი, გვანცა ყუდიშვილი, მარიკო დაბრუნდაშვილი, ქეთი მიქიაშვილი, გიორგი მაისურაძე, თეონა ნოზაძე, ელენე ყოფიანი, მერაბ გორგოძე, მარიამ პავლიაშვილი, სოფო კობაძე, ნინო დომაძე.

გამოცემის ვიზუალური მასალის მონტაჟისთვის განსაკუთრებულ მადლობას ვუხდით ანდრია ლორიძეს ნაშუქვერებისთვის და **ფოტოგრაფებს:** დიტო თელიაშვილს, ღავით მესხს, მარიკა ქოჩიაშვილს, თამო ცაგარეიშვილს, გიორგი გოგუას, თავო რობაქიძეს

სტამბა: სემანი

ჟურნალი გამოცემულია კავკასიის მედიის სკოლის სასწავლო კურსის – ჟურნალის გამოცემა – ფარგლებში.

სასწავლო კურსის ავტორი, დეპტორი: ნინო დომაძე.

Caucasus School of Media wishes to thank the English Language Fellow Program, under the auspices of the United States Embassy, for helping to fund this project.

OPEN SOCIETY GEORGIA FOUNDATION
ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო

ავტორის/ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება შესაძლოა არ გამოხატავდეს ფონდ "ღია საზოგადოება-საქართველოს" პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

GENERATION 2010

სარჩევი

06

ამბაბი

08

ჩემი აზრით

ოშის შემდეგ

სახელი

ტესტი ჰუმანურობაზე

სახელიდან ნასვლა

18

თაობა 2010

პროტესტის ხედვება

კამუფლაჟი

ლაბორატორია 1918

მოთამაშე

ჩემი გზა

36

ინსპირაცია

პერსონა ნონ გრატა

42

კორმორატი

Full of Sun

48

მრანდი

სიღამაზის სტანდარტები

ოქროს ხედები

57

წერილი

წერილი ტადინიდან

60

თემა

სად გადის ზღვარი

მწვანე პდანება

No rights reserved

ძაღაღობა სკოლაში

76

ინტერვიუ

Interview with Michael Turner

8

25

42

48

60-იანების მუსიკა

60-იანი წლებიდან მნიშვნელოვნად იცვლება მსოფლიო მუსიკალური ინდუსტრია. ყალიბდება ახალი სუბკულტურა, რომელმაც გავლენა იქონია მუსიკალურ ტენდენციებზე და საერთო სამოგადოებრივ ღირებულებებზე. სამოგადოება აფართოვებს ცნობიერების საზღვრებს, თავისუფლება ღვთაებური შეხედულებებისგან, კონსერვატიზმს ადრენალიზა უპირისპირდება, ფეხს იკიდებს ჰიპური სუბკულტურა.

პირველად სიტყვა “ჰიპი” (ინგ: Hippie) გაისმა ნიუ იორკის ერთ-ერთ სატელევიზიო გადაცემაში, სადაც ეს სახელი უწოდეს ახალგაზრდა სტუდენტების ჯგუფს, რომლებიც ვიეტნამის ომს აპროტესტებდნენ. მათი ფუნდამენტური პრინციპები იყო გათავისუფლება კონსერვატორული შეხედულებებისგან, თავისუფალი სიყვარულის პროპაგანდა, პაციფიზმი. “Make Love, Not War” — ეს მათი ცნობილი ღოზუნგი იყო. ეტანებოდნენ სხვადასხვა ნარკოტიკს, როგორც პროტესტისა და თვითგამოხატვის საშუალებას. განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობდა LSD, რომელიც ჰიპური შეკრებების დროს აბსოლუტურად ღიად რიგდებოდა. ჰიპური მოძრაობა გაამყარა ვიეტნამის ომმა და მის წინააღმდეგ აგორებულმა საპროტესტო ტალღამ. ჰიპური სუბკულტურა მჭიდრო კავშირშია მუსიკალურ რენესანსთან, რომელიც 60-იანი წლებიდან დაიწყო და შექმნა 60-70-იანების კლასიკური ეპოქა. **610**

“ ჩვენ აღამიანებს გაზიარების საშუალება მივეცით და სამყარო უფრო ღია და გამჭვირვალე გახდა. ”
მარკ ცუკერბერგი

“ ნებისმიერი ამბავი შემოძლია სამი, ან ოთხი სხვადასხვა პერსპექტივიდან დავწერო. და ყველა ისტორია ერთმანეთს განსხვავებული მორალის მატარებელი აღმოჩნდება. ”
ტრისი ემინი

“ მე ვაღაანაშაულებ ამერიკას ჩვენი ეპოქის უსინდისობაში: შრომის განდიდების იდეოლოგიის იდეოლოგია დაფუძნებულია მატერიალური პროგრესის თავყვანისცემაზე და უტოპიისა და პოემიის უარყოფასა და სიძულვილზე! როგორ არ შევენიანაღმდეგო ამ ქაოსს... ყველაზე დამანგრევედ — იდეით! და ყველაზე შემოქმედებითი სამსახურით — უმუშევრობით! ”
ტრისტან ცარა

1968 წელი, მექსიკის სტუდენტური მანიფესტაცია

1968 წლის 2 ოქტომბერი ტრაგიკული დღეა მექსიკისთვის. სტუდენტებმა 1968 წლის ოღიმპიური თამაშების დროს მანიფესტაციების გამართვით მთელი მსოფლიოს ყურადღება მიიქცია. ისინი მთავრობის რეპრესიულ პოლიტიკას აპროტესტებდნენ და პოლიციის უფროსის დაჭერას, უნივერსიტეტების თავისუფლებასა და პოლიტიკური პატიმრების გათავისუფლებას მოითხოვდნენ. მშვიდობიან აქციაზე ათი ათასობით სტუდენტი მივიდა. მანიფესტანტთა სიმრავლის მიუხედავად, მთავრობამ ძალა მაინც გამოიყენა. 44 სტუდენტი დაიღუპა, 300 დაშავდა, ხოლო დაახლოებით 1400 სტუდენტი დააპატიმრეს. **610**

1999 წელი, ირანელი სტუდენტების პროტესტი

სტუდენტები მთელი დღის მანძილზე რეფორმისტული გაზეთის, „საღამ“—ის, დახურვას აპროტესტებდნენ. აქციის მონაწილეებს ღამით, საერთო საცხოვრებელში, შეიარაღებული ძალები თავს დაესხნენ. ოპერაციის დროს რამდენიმე სტუდენტი დაიღუპა, არაერთი კი მძიმედ დაშავდა. საპროტესტო ტალღა უნივერსიტეტიდან მთელ ქვეყანას მოედო. ამ თავდასხმამ საფუძველი ჩაუყარა ირანის დამოუკიდებელი სტუდენტური მოძრაობის ჩამოყალიბებას, რომელიც დღემდე აქტიურად ცდილობს სტუდენტების უფლებების დაცვას. **610**

1973 წელი, ათენის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტის ამბოხი

1973 წლის 14 ნოემბერს, ათენის პოლიტექნიკური უნივერსიტეტების სტუდენტები, ხანგრძლივი პროტესტის შემდეგ, შენობაში ჩაიკეტნენ. დაბოროტობაში რადიო მოწყობილობა შექმნეს, რომლითაც მთელ საბერძნეთს მოუწოდებდნენ მათ პროტესტს შეერთებოდნენ.

17 ნოემბერს 25 ტანკი მიაღება უნივერსიტეტის შენობას. იმის მიუხედავად, რომ სტუდენტები დროს ითხოვდნენ ევაკუაციისთვის, ერთ-ერთმა ტანკმა გაისროლა. 24 სტუდენტი გარდაიცვალა, ასობით მძიმედ დაშავდა, ათასობით კი დააპატიმრეს. ამ დღიდან ერთი წლის შემდეგ, საბერძნეთმა თავისუფალი არჩევნები იზეიმა. **610**

ყინულის დეტაქტორი

Endimit-ის სტუდენტი, დაირია დენდი, ადვოკატით ინტელსიკაციის გამო საავადმყოფოში მოხვდა. ინციდენტის შემდეგ მოუვიდა იდეა, შეექმნა ყინული, რომელიც გატყობინებს, რომ ბევრი დაღიე. მწვანე, ყვითელი ან წითელი ფერით განათებული ყინული გიჩვენებს, თუ როდის უნდა შეწყვიტო სმა. ის თითოეული ყელულის კადკუდაციას ახდენს და დიმიტსაც შესაბამისად აწესებს. თუ ყინულის წითელად განათების მერვე აგრძელებს დაღევას, პროგრამა ავტომატურად გზავნის მოკლე ტექსტურ შეტყობინებას მეგობართან და აცნობს შენს მდგომარეობას. **610**

კუსტარული თვითმფრინავი

ფლორიდის უნივერსიტეტის 23 წლის სტუდენტი, ბარინგტონ ირვინგი, გინესის წიგნში ჩაეწერა. ბარინგტონმა მისივე ხელით აწყობილი თვითმფრინავით, რომელიც \$300,000 დაუჯდა, 3 თვე დედამიწის გარშემო იფრინა. 4 კონტინენტის გადაფრენის შემდეგ ოპა-ლოკას აეროპორტში დაფრინდა და თავგადასავადი დაასრულა. იამაიკაში დაბადებული და ამერიკაში გაზრდილი ბარინგტონი ითვლება მსოფლიოს ყველაზე ახალგაზრდა აფრო-ამერიკელ პილოტად, რომელმაც დედამიწის გარშემო იფრინა. **610**

1968 წელი საფრანგეთში

1968 წლის 3 მაისს სტრზონის უნივერსიტეტის სტუდენტების საპროტესტო გამოსვლები კუდტურდი რევოლუციის საფუძველი გახდა. ისინი საფრანგეთის ძველმოღურ განათლების სისტემა-სა და სამუშაო ადგილების სიმცირეს აპროტესტებდნენ. ის, რაც მშვიდობიანი აქციებით დაიწყო, თვენახევრიან ქაოსში გადაიზარდა – მანიფესტაციებს თითქმის მთელი საფრანგეთის მოსახლეობა შეუერთდა. აქციებს მსხვერპიც მოჰყვა – ასობით დაშავდა და რამდენიმე გარდაიცვალა. სტუდენტურმა პროტესტმა, საბოლოოდ, მაინც მიაღწია მიზანს – საგანმანათლებლო სისტემაში რეფორმები გატარდა, მუშათა კლასისთვის კი პირობები გაუმჯობესდა. **610**

“პროტესტი – მე ვაცხადებ, რომ ესა და ეს ხელს არ მაძლევს. წინააღმდეგობა – მე ვიქცევი ისე, რომ ის, რაც ხელს არ მაძლევს, არსებობას შეწყვეტს. პროტესტი – მე ვაცხადებ, რომ მორჩა, მე ამაში მონაწილეობას აღარ მივიღებ. წინააღმდეგობა – მე ვიქცევი ისე, რომ დანარჩენებზე აღარ მიიღებენ ამაში მონაწილეობას.”

უღრიკე მაინჰოფი

“ჩაიხედეთ საკუთარ თავში და, ბოლოს და ბოლოს, მოწყდით ღმერთებსა და კუმირებს! აღმოაჩინეთ ის, რაც თქვენში იმალება, გამოიტანეთ მზის სინათლეზე; და დაენახეთ ამ სამყაროს!”

პავიზ ბეი

“ნუ დათმობთ საკუთარ თავს. ეს ერთადერთია, რაც გაგაჩინოთ!”

ჯენის ჯოვინი

ომის შემდეგ

ანა ნონიკაშვილი

ანდრია ღორიძე

2008

2008 წლის აგვისტოს ომიდან 4 წელი გავიდა. პერიოდულად, სხვადასხვა სატელევიზიო გადაცემებსა და სტატიებში თითქმის ამ ისტორიული მონაკვეთის გააზრების სურვილი ჩნდება. აგრესიას და ბრძას ცვლილებების, რაციონალური ანალიზის სურვილი ცვლის. ეს ჩემი შთაბეჭდილებაა. მე 20 წლის ვარ. და დღეს, მინდა გავიგო, როგორ ხედავენ და აფასებენ ამ პერიოდს ჩემი თაობის ადამიანები. ისინი, ვისაც აზრს, რატომღაც, იშვიათად ეკითხებიან ხოლმე. როგორ წარმოიდგენენ მომავალში საქართველოს გეოგრაფიულ საზღვრებს? კონფლიქტის გადაჭრის რა გზებს ხედავენ? ფიქრობენ თუ არა, რომ ტერიტორიების დაბრუნება ისევ ომით იქნება შესაძლებელი? ვინ ახდენს გავდენას და როგორ ღვივდება მილიტარისტული განწყობები საზოგადოებაში?

ამ კითხვებით აქტივისტ-სტუდენტებს მივმართავ. ჩემთვის მათი აზრის მოსმენა მნიშვნელოვანია, რადგან ვიცი, რომ ეს ცვლილებები, სწორედ ამ თაობის მოსაპოვებელია.

ვახტანგ ბერიკაშვილი

**ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსი-
ტეტის სტუდენტი. “ღაბორატორია
1918”-ის წევრი**

“სოფერში, სადაც მე გავიზარდე, სულ იყო რაღაც „კაცური აღზრდის“ ამბავი. ბიჭს იარაღი და სროლა უნდა გცოდნოდა. თუ არა და შეურაცხმყოფელი რეპლიკები ისმოდა: „გოგო ხომ არ ხარ“ და სხვა მსგავსები.

ხშირად მესმის, რომ ჩვენ აგრესიული და ძაღლობისკენ მიდრეკილი თაობა ვართ, მაგრამ ყველა წინა თაობა შემდეგზე ამას ამბობს.

აგვისტოს ომის შემდეგ, ახადგამრღებს მილიტარისტური განწყობების კიდევ უფრო გამძაფრებას ვამჩნევ.

ჩვენ რეალურად არ ვიცით, რას ნიშნავს აფხაზეთი საქართველოსთვის. ჩვენ სხვა თაობა ვართ. არ გვიცხოვრია სოხუმში, გაგრაში და იმ ხაღხზე, ადგილებზე არაფერი ვიცით. ეს დაკარგული ტერიტორიები უბრალოდ წარსულია, რომელიც არ ვიცი როგორ გაგრძელდება. სამწუხარო არის ის, რომ ახადგამრღებისთვის ხშირად კონფლიქტის მოგვარების ნაცვლად, ტერიტორიების დაბრუნება არის მთავარი მიზანი. 2008 წლამდე, ადრე უმრავლესობას სჯეროდა, რომ ჩვენ ომით შევძლებდით ცვლილებებს. საზოგადოებამ შეუკვეთა მთავრობას ომი და მან ეს მოახლოვდა შეასრულა. ახლა ნელა-ნელა უნდა მივხვდეთ, რომ კონფლიქტის განწყვეტის ერთდღით გზა არ არის

გრძნობა გამიჩნდა. როდესაც მხოლოდ ბევრი ადამიანის ტკივილს ხედავ, შეუძლებელია ოდესმე მისი მომხრე გახდე.”

სალომე დანელია

**ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსი-
ტეტის სტუდენტი, “ღაბორატორია
1918”-ის წევრი**

“მინახავს პაციფისტიც და მილიტარისტიც. მაგრამ ჩემს მეგობრებში ეს ნაკლებად აქტუალური თემაა, ამიტომ ამაზე არასდროს ვსაუბრობთ. ყველაზე მეტად მილიტარისტული განწყობა “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ ვიგრძენი. პოლიციის და ჯარის გაძლიერებას ბიუჯეტის უდიდე-

აგვისტოს ომი მოსახლეობის უმრავლესობისთვის შეუმჩნეველი იყო. მაშინ გამოფხიზლდნენ, უკან დახევა რომ ღაბორატორიაში მიხვდნენ, რომ ღაბორატორიაში ტერიტორიები და იმ მცხოვრები ადამიანები, რომლებზეც ომამდე არავინ ფიქრობდა.

უნდათ სამხედრო ძალა უფრო ძლიერი იყოს. ამაზე ჩემს გორედ მეგობრებთან ვსაუბრობ ხოლმე. მათთვის ეს ძალიან მნიშვნელოვანი საკითხია. გორში ახადგამრღების უმრავლესობა ჯარში მსახურობს. იქვე სამხედრო ბაზაა.

შეიარაღებული კონფლიქტები საქართველოში ბევრისთვის მხოლოდ „დაკარგული ტერიტორიების“ ნიშნავს. აქ მხოლოდ ტერიტორიაა მნიშვნელოვანი, სხვა არაფერი ღირებულებას არ წარმოადგენს. აგვისტოს ომი მოსახლეობის უმრავლესობისთვის შეუმჩნეველი იყო (თბილისში განსაკუთრებით). მხოლოდ მაშინ გამოფხიზლდნენ, როდესაც უკან დახევა ღაბორატორიაში მიხვდნენ, რომ ჩვენ დაგვარგეთ ტერიტორიები და ასევე იქ მცხოვრები ადამიანები, რომლებზეც დაკარგვამდე არავინ ფიქრობდა.

იარაღი – ომს ყოველთვის დაპარაკი სჯობს.”

ირაკლი ამუშაშვილი

**ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტე-
ტის სტუდენტი**

“ბარბაკმა თქვა: „რაც ნაპოლეონმა იარაღით დაიპყრო, ის მე კადმით უნდა დავიპყრო.“ იარაღით დაპყრობა არ შეიძლება შედეგი იყოს. მთავარი მიზანი მაინც მოლაპარაკებით მიიღწევა. მაგრამ ჩვენთან, როგორც კი საქმე ტერიტორიების დაბრუნებას ეხება, ყველა თანახმაა აისხას იარაღი და საბრძოლველად წავიდეს. ეს სახელმწიფო პროპაგანდის შედეგია.”

8 აგვისტოს ომის შემდეგ, ყველა-ნაირი ბრძოლის მიმართ პროტესტის

სი ნაწილი მოხმარდა, როდესაც ეს თანხა შეიძლება ჯანდაცვაში, განათლებაში დაბანდებულიყო. ადამიანი, რომელიც ვერ სწავლობს, ხშირად ჯარში მიდის, რადგან იქ მაღალი ანაზღაურებაა. ესეც მოქმედებს. სახელმწიფომ სამხედრო სამსახური “გააპოპულარა”, პატრიოტული თემები წინ წამოსწია. აგვისტოს ომის დროს მეც ამ პროპაგანდის მსხვერპლი ვიყავი. ჩემი მეგობრებიც იბრძოდნენ. ყველა რუსის მიმართ აგრესია მქონდა, მეც მზად ვიყავი, მებრძოლა. ეს განწყობა მაღე შემეცვალა. მივხვდი, რომ მეც დიდი პროპაგანდის მსხვერპლი ვიყავი, როგორც ბევრი ქართველი და ბევრი რუსი.

ძალიან მინდა აფხაზეთის ნახვა. მიზეზი და დეგენდები ძალიან საინტერესოა, მაგრამ მთავარი ჩემთვის ტერიტორია არ არის.

კუდრუბები უნდა დაახლოვდეს. დაბრუნება მნიშვნელოვანია. თუმცა ეს რადიკალური გზის გარეშე უნდა მოხდეს. “ეს ჩვენი მიწაა”, “ერთიანი საქართველოს ნაწილი” და სხვა მსგავსი გამონათქვამები უნდა დავივიწყოთ. რა თქმა უნდა, სიამოვნებით ჩავიდოდი იქ, მაგრამ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იქ მცხოვრებლებს არ შევუქმნი რაიმე დისკომფორტს. მე ვფიქრობ მათზეც, ადამიანებზე, რომლებიც იქ ცხოვრობენ.

ხშირად ვკამათობ მამასთან, სხვებთანაც. მაგრამ არ ვიცი, სად არის სინამდვილე. მე მხოლოდ ერთი რამ ვიცი: არ უნდა ვიქვეყნო წარსულში. მთავარი მხოლოდ მომავალია.”

სანდრო ღორთქიფანიძე

შოთა რუსთაველის სახელობის კინოსა და თეატრის უნივერსიტეტის სტუდენტი

“90-იანების შემდეგ დაბადებულ თაობას ომი არ გამოუვლია. 2008 წლის აგვისტომ ყველაფერი შეცვალა. ეს საკითხი ჩემთვის მტკივნეული გახდა, რადგან მაშინ ბევრი ახლებელი დავკარგე. მაშინ მეც ვიყავი აგრესიულად, მიღიბარისტულად განწყობილი. და ეს განცდა მხოლოდ მე არ მექონია. დღეს რომ ვუფიქრდები, პრობლემები ემოციურ ღონეზე გადავწყვიტეთ. მას მერე 4 წელი გავიდა და დღესაც ვხვდები ჩემს თაობაში ადამიანებს, რომლებიც დაკარგული ტერიტორიების დაბრუნების ერთადერთ

თი დამოკიდებულება. ყველაზე ცუდი ისაა, რომ ბავშვებსაც ამ იდეებით კვებავენ. ჩემი გმირი ბავშვობაში უწყინარი ბებენი იყო. დღეს პოლიციელს და ჯარისკაცს ეთაყვანებიან. უშინაარსო გმირებს, რომელთა შესახებაც არაფერი იციან და ვერც იმას ხვდებიან, ისინი დადებითი გმირები არიან თუ არა.”

ნინო გოგიჩაშვილი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი

“ომიდანას ხშირად ვთამაშობდი ხოლმე. მაშინ ეს ყველაფერი დაღმურევი სპექტაკლი იყო. უბრალოდ, ვხადისობდით. ომზე სხვა კუთხით

დაბრუნება რადიკალური გზის გარეშე უნდა მოხდეს.
“ეს ჩვენი მიწაა”, “ერთიანი საქართველოს ნაწილი” და სხვა გამონათქვამები უნდა დავივიწყოთ. მხოლოდ იმ შემთხვევაში ჩავიდოდი იქ, თუ იქაურებს არ შევუქმნი დისკომფორტს.

გიორგი დულუჩავა

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი, “დაბორატორია 1918”-ის წევრი

“ტერიტორიების დაკარგვაზე მე განსხვავებული აზრი მაქვს, რომელიც ბევრისთვის შეიძლება მიუღებელი იყოს. ჩემთვის არ იქნება ტრაგედია, თუ ამ ტერიტორიებს მივანიჭებთ დამოუკიდებლობას და ვაღიარებთ სუვერენულ ქვეყნებად. ჩემთვის მნიშვნელოვანია, არ იყოს კონფლიქტი და დევნილებმა შეძლონ მშვიდობიანი თანაცხოვრება. დღეს, ვფიქრობ, საქართველოს არ აქვს პერსპექტივა ტერიტორიები დაიბრუნოს. ამიტომ, მგონია, რომ მშვიდობა და დამოკიდებულების შეცვლა შეიძლება ყველაზე კარგი გამოსავალი იყოს.”

გზად კვდავ ომს მიიჩნევენ. ამაზე, სამწუხაროდ, მხოლოდ სუფრაზე, სადღეგრძელის დროს ვაპაჩაობთ ხოლმე: „გაუმარჯოს ჩვენს ტკივილს, აფხაზეთს“. არადა, არავის გვესმის, რა გვტკივა, რატომ გვტკივა და რა უნდა გავაკეთოთ იმისთვის, რომ აღარ გვტკიოდეს. ამ სიტყვებს ყოველ წუთსაც თითქოს იმიტომ ვიმეორებთ, რომ არ დაგვავიწყდეს. რის ფასად მიღირს ამ მიწის დაბრუნება? შეიძლება არაპოპულარულად უდერს, მაგრამ არანაირი ტერიტორია არ მიღირს ერთი ადამიანის სიცოცხლე.

ხშირად მიკამათია მიღიბარებში და ძაღუფლებამე ჩემს სამართად-დამცავ ორგანოებში მომუშავე მეგობრებთან, ასეთი პასუხი მიმიღია: „იმდენს ვაკეთებ შენთვის, რომ დიახაც, შენზე დიდი ძაღუფლება უნდა მქონდეს.“ სამწუხაროა ასე-

არასდროს მიფიქრია, არ მაინტერესებდა. 2008 წლის შემდეგ ყველაფერი შეიცვალა. მაშინ ვიგრძენი, რომ მიღიბარებში მსხვერპლი ვიყავი. ყველა რუსის განადგურებაზე ვოცნებობდი. მხოლოდ ამაზე ვფიქრობდი. მაგრამ გავიდა დრო და მივხვდი, რომ სინამდვილეში მეც, მთელ მოსახლეობასთან ერთად, სისტემის მსხვერპლი ვიყავი.

ამ თემამე ჩემს თანატოლებთან ხშირად ვსაუბრობ ხოლმე. მიკვირს მათი დამოკიდებულება. ისინი კონფლიქტის დარეგულირების ერთადერთ ალტერნატივად ისევ ომს განიხილავენ. ჩემთვის არანაირი დაკარგული ტერიტორია არაა მნიშვნელოვანი, თუ ისევ ადამიანების ტრაგედიას, ოჯახის წევრების გლოვას უნდა ვუყურო. მიჩვენია ყველაფერი უცვლელი დარჩეს. ოღონდ მშვიდობა იყოს.”

სახლი

ნათია ბარდიაშვილი

დიტო თედიაშვილი

ეკოლოგია მეცნიერებაა სახლის შესახებ. ამ შემთხვევაში, სახლი დედამიწაა (სხვათა შორის, ბოლო მონაცემებით, ერთადერთი პლანეტა, სადაც შოკოლადია), რომელსაც მოვლა სჭირდება. თუ ბოლო პერიოდში გინახავთ ევროპული ან ამერიკული ტერეგადაცემები, წაგიკითხავთ ჟურნალები ან, უბრალოდ, დაგიტვადიერებიათ არაქართული ბლოგები, აუცილებლად შეამჩნევდით მოწოდებებს „Go Green“. ეკოლოგიურ პრობლემებზე ყურადღების გამახვილება ერთგვარი ტრენდი გახდა. ჩვენს ქვეყანაში ეკოლოგიით ნაკლებად ვინტერესდებით. ხშირად გვესმის: რა დროს ბუნებაზე ზრუნვაა, ადამიანები გვყავს მისახელი! მართალია, ყველას გვხვდება მათხოვარი ბავშვები, ვიცნობთ ადამიანებს, რომლებსაც გადარჩენისთვის ბრძოლა ყოველდღიურად უწევთ, მაგრამ დარწმუნებულები ხართ, რომ ამ ადამი-

ანებს არ უნდათ სუფთა ჰაერი ისუნთქონ? სიამოვნებთ უპატრონო ცხოველები? დაწვავს ბუნებაზე ზრუნვა ადამიანებზე ზრუნვას გულისხმობს – ეს ორი ცნება ერთი მთლიანობაა, ჩვენ ერთი სამყაროს ნაწილი ვართ.

სინამდვილეში, იცხოვრო მწვანედ, არც ისე რთულია. რა თქმა უნდა, მე, რიგით სტუდენტს, არ შემიძლია შევიმუშავო ნარჩენების მართვის პროგრამა საქართველოსთვის, გავზომო ქარხნებსა და საწარმოებში მავნე ნივთიერებების ზიანის ხარისხი, მაგრამ მე შემიძლია, დავანახო სახელმწიფოს, რომ ეს ჩემთვის მნიშვნელოვანია და მოვთხოვო პასუხი. და რაც მთავარია, მე შემიძლია, მივნიშნა მდელი დავიყვანო ზიანი, რომელსაც გარემოს ვაყენებ.

მე შემიძლია გამოვიყენო ნაკლები ქაღალდი. მსოფლიოში დღიურად მიღი-

ონ ტონამდე ქაღალდი იხარჯება. ერთი ტონა ქაღალდისთვის კი 17 ხის მოჭრაა საჭირო. დღეს ჩვენ გვაქვს სმარტფონები, პლანშეტები, დეპტოპები. ეს კი ქაღალდის მოთხოვნას მნიშვნელოვნად ამცირებს.

ქაღალდის ეკონომია ბევრნაირად შეიძლება: არ ამოვბეჭდოთ ყველაფერი, რასაც ვკითხულობთ, ან დავბეჭდოთ ფურცლის ორივე მხარეს, ვიყილოთ გადამუშავებული ქაღალდის პროდუქტები, გამოვიყენოთ ნაჭრის ხელსახოცები, ერთჯერადის ნაცვლად.

მე შემიძლია გამოვიყენო ნაკლები პლასტმასი. ყველა ოკეანეში ერთად პლასტმასის რაოდენობა ექვსჯერ აღემატება პლანქტონისას. არაა გასაკვირი, თუ გავითვალისწინებთ, რომ წელიწადში 6.4 მილიარდი ტონა პლასტმასი ხვდება ჩვენს წყლებში.

შევიდეთ მაღაზიაში და ვიყილოთ რამე. „რამე“, ძირითადად, ხვდება

ცელოფნის პარკში. ცელოფნის პარკს, საშუალოდ, 25 წუთის განმავლობაში ვიყენებთ. შემდეგ ვავლებთ. პარკის გახრწნას დაახლოებით 100 წელი სჭირდება. მაშინ, როდესაც მე შემოიძლია ნაყოფი პროდუქტი ჩანთაში ჩავდო, ბოლოს და ბოლოს, პარკი შევინახო და მაღაზიაში შემდეგი მისვლისას იგივე გამოვიყენო. ასევე შემოიძლია შევიძინო მხოლოდ ის პროდუქტი, რომელიც პლასტმასის შეფუთვით არ იყიდება. ეს არც ისე ადვილია, მაგრამ ჩვენს ძალისხმევას უზარმაზარი შედეგი შეიძლება ჰქონდეს.

კიდევ, მე შემოიძლია გამოვიყენო ნაკლები წყალი. წყალი აუცილებელი და ამოწურვადი რესურსია ყოველდღიური ცხოვრებისთვის. მსოფლიო წყლების მხოლოდ 2.5% გამოდგება დასაღვად.

ინდოეთში დღეში დაახლოებით ათასი

ნი დღეში 9 პირადი ჰიგიენის პროდუქტს იყენებს, რომლებიც 126 სხვადასხვა სახის ქიმიკატს შეიცავს. ჯერ შეხედეთ ეტიკეტებს, სიტყვები – „ეკოლოგიური“, „ნატურალური“, „ჯანსაღი“ – არაა დაცული კანონით და ხშირად ამ „სუფთა“ პროდუქტების 15-60% მავნე ქიმიკატებისგან შედგება. ყველაზე გავრცელებული ქიმიკატებია ფორმალდეჰიდი, მეთანოლი, ფტალატი და პარაბენი. ამ ნივთიერებებს მათი დაბადი ფასის გამო კოსმეტიკურ და ჰიგიენურ პროდუქტებში იყენებენ – მაღე რომ არ გაუჭდეს. ეს ქიმიკატები აღევრება იწვევს, აზიანებს ჩვენს დნმ-ს, მოქმედებს რეპროდუქციულ სისტემაზე, ჰორმონალურ ბალანსზე და ზრდის კიბოს რისკს.

კანი არაა ერთადერთი გზა, რითაც ჩვენს ორგანიზმში მავნე ნივთიერე-

შემდეგ კი მათ უროს ან დენის დარტყმით თიშავენ, ფეხებით კიდებენ, (ცოცხლებს) ყველს ჭრიან და ატყავებენ. დაბადიანსებული კვებისთვის კვირაში 353 გრამი ხორცია საჭირო, ტყავისა და ბენვის სამოსის აღებრნა-ტივა კი დიდი ხანია არსებობს და ხარისხში განსხვავებაც, ფაქტობრივად, აღარ არსებობს.

მოკლედ, თუ ჯანმრთელობა ხელს არ გვიწყობს, ან, უბრალოდ, არ გვყოფნის ნებისყოფა, იმის გაკეთება მაინც უნდა შევძლოთ, რომ არ მივირთვათ გადაშენების პირას მყოფი ცხოველების, ფრინველების, თევზების ხორცი, უარი ვთქვათ ნატურალური ტყავისა და ბენვის ტანსაცმელზე. სხვათა შორის, ეს უკვე გააკეთეს კევინ კლინმა, ვინც ვესტვლმა, სტეფა მაკარტნიმ, რადფ ლორენმა და ტომი ჰილფიგერმა.

თუ ასე გაგრძელდა, ჩვენს შემდეგ თაობებს მხოლოდ სურათებიდან ეცოდინებათ როგორია ლეოპარდი, ფოცხვერი, მარტორქა, ალიგატორი, წითელი მგელი და ორანგუტანი.

ბავშვი კვდება დაბინძურებული წყლის გამო. მსოფლიოში, ყოველწლიურად 15 მილიონი ხუთ წლამდე ასაკის ბავშვი კვდება დაავადებებისგან, რომელსაც დაბინძურებული წყალი იწვევს.

მსოფლიოში 1.1 მილიარდ ადამიანს არ მიუწვდება ხელი სუფთა წყალზე.

მგონი, ეს საკმარისი მიზეზია წლის ეკონომიისთვის. ჩვენ დღეში საშუალოდ 300 ლიტრ წყალს ვიყენებთ, როცა რეალურად 80 ლიტრია საჭირო. თუ კბილების გახეხვისას ონკანს პერიოდულად გადავკეტავთ, 40 ლიტრის მაგივრად 2 ლიტრ წყალს დავხარჯავთ, ხოლო თუ აბაზანის მაგივრად შხაპს მივიღებთ – ეს უკვე 150 ლიტრის ეკონომიაა. ახლა ქიმიკატები, რომლებითაც შხაპის დროს ვანებივრებთ ჩვენს კანს. შამპუნები, შხაპის გელები, ღოსიონები..

საშუალოდ, ზრდასრული ადამიან-

ბები ხვდება, შემდეგი საფრთხე საკვებაა. ჩვენთვის და გარემოსთვის სჯობს ადგილობრივი საკვები შევიძინოთ ხორცზე. ამ შემთხვევაში ვზოგავთ საწვავს, რადგან ერთი ქილაქიდან მეორეში პროდუქტის გადამზადვა უფრო იაფია, ვიდრე ერთი ქვეყნიდან (ან სუდაც კონტინენტიდან) მეორეში. რადგან პროდუქტი ბევრს არ მოგზაურობს, მას არ სჭირდება ქიმიკატებით გამდიდრება. ის დიდ ხანს დარჩება უცვლელი, შესაბამისად, უფრო ჯანმრთელი, სასარგებლო და იაფია.

პირველად ვეგეტარიანელობაზე მაშინ დავფიქრდი, როცა გავიგე, როგორ ექცეოდნენ ცხოველებს ხორცპროდუქტების მწარმოებელი კომპანიები. ეს არსებები ხელოვნური განაყოფიერებით იბადებიან, იკვებებიან სპეციალური ნარევებით, რომ წონაში მოიმატონ,

ცაღვე თემაა ბრაკონიერობა. ფრინველების 12%, ძუძუმწოვრების 21%, მწერების 27%, მარტანის რიფების 27%, ამფიბიების 30%, თევზების 32% გადაშენების პირასაა. სხვანაირად რომ ვთქვათ, თუ ასე გაგრძელდა, ჩვენს შემდეგ თაობებს მხოლოდ სურათებიდან და ვიდეოებიდან ეცოდინებათ ისეთი სახეობების არსებობა, როგორებიცაა: ელპარდი, ფოცხვერი, მარტორქა, ადიგატორი, ციმბირული ვეფხვი, წითელი მგელი და ორანგუტანი. დღევანდელი მონაცემებით, ყოველ 24 საათში 200 სახეობა იკარგება.

„მწვანედ“ ცხოვრება არ გულისხმობს განსაკუთრებული მსხვერპლის გაღებას. ეს იმის გააზრებაა, რომ მე, შენ, ღურჯი ვეშაპი და კაკაოს ხე, ჩვენ ყველა ერთ სახელში ვცხოვრობთ. **610**

ტესტი ჰუმანურობაზე

ირინა კურტანიძე ანდრია დოდოძე

“**მ**ე დგბტ თემის წარმომადგენელი მეგობარი ვერასდროს მეყოლება. არ ვიცი, მაგათ რაზე ვერაპარაკო ან როგორ უნდა გავუგო.” მითხრა ერთხელ ჩემმა უახლოესმა მეგობარმა, რასაც საათნახევრიანი კამათი მოჰყვა. ჩვენ უკვე ხედიართუდ ჩხუბზე გა-

დავდიოდით, როცა სახე შეეცვალა, დაფიქრდა და მითხრა: „დედაჩემის უახლოესი მეგობარი, რომელიც, ფაქტიურად, გამზარდა და დედასავით მიყვარს – დესბია.“ აღარაფერი მითქვამს.

გასულ წელს დისკუსიაში მივიღე მონაწილეობა თემაზე: სექსუალური,

ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობები. ჯგუფებს ჩვენ არ ვირჩევდით და მე ჰომოფობების უფლებადამცვერი აღმოვჩნდი. არ ვიცოდი, რა არგუმენტებით დავპირისპირებოდი ჩემს ოპონენტებს და ამიტომ ჩემ გარშემო არსებულ ყველა ჰომოფობს და უმცირესობების მიმართ აგრესიით გან-

წყობილ ადამიანს ვესაუბრე (არც თუ ისე ცოტანი აღმოჩნდნენ). ამ საუბრების შემდეგ კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი, რომ საზოგადოების ყველაზე დიდი პრობლემა არაინფორმირებულობაა. ჩემი ოპონენტების უმეტესობა დგბტ თემის წარმომადგენლებს ავადმყოფებს უწოდებს. ზოგი თვლის, რომ ისინი ღმერთმა ცოდვების გამო დასაჯა, სხვების აზრით კი, ეს მათი მცდარი არჩევანია.

ამერიკის შეერთებული შტატების ფსიქიატრიული ასოციაციის გამოკვლევების შედეგად, 1973 წელს ტერმინი „ჰომოსექსუალობა“ ამოიღეს ფსიქიკური და ემოციური დაავადებების ოფიციალური სიიდან. „ფსიქოლოგები თვლიან, რომ ადამიანთა უმრავლესობისათვის სექსუალური ორიენტაცია არ წარმოადგენს შეგნებული არჩევან-

ძაღლობის ფორმებიდან ერთ-ერთი მაინც. ოცდარვა ადამიანმა განაცხადა, რომ დისკრიმინაცია რელიგიურ ინსტიტუტებში განიცადა. 46,15 %-მა მათგან, ვინც პოლიცის შეატყობინა ძაღლობის შესახებ, ინანა, ასე რომ მოიქცა, რადგან პოლიციელებიც ჰომოფობები აღმოჩნდნენ.

საქართველოში დღეს, ორი ორგანიზაცია ცდილობს დგბტ თემის წევრების უფლებების დაცვას. არასამთავრობო ორგანიზაცია “იდენტობის” ღირებულებით, ირაკლი ვაჭარაძე ამბობს, რომ მათი მთავარი პრიორიტეტი განათლებაა. ადამიანების ინფორმირების მიზნით, საქართველოს მასშტაბით ისინი სხვადასხვა ლენისძიებას მართავენ. ის ფიქრობს, რომ ძირითად კითხვებს პასუხი რომ

კრიმინირებულ ადამიანებს, იმდენად არის დაცული ყველა სხვა ჯგუფის უფლება. გარიყულობა და დაჩაგვრა ყვედასთვის ერთნაირად მტკივნეულია, იმის მიუხედავად, კანის ფერი გამო გიაგრავენ, ეთნიკური, სექსუალური იდენტობისა თუ სოციალური კუთვნილების გამო. ამის გაცნობიერება ძალიან მნიშვნელოვანია.”

ერთ-ერთმა ჩემმა რექტორმა გვითხრა: „ადამიანი ყვედაფერზე მაღლა დგას“. არ ვიცი, კიდევ რამდენი დრო დაგვჭირდება იმისთვის, რომ თითოეული ადამიანის ცხოვრება და თავისუფლება ყვედაფერზე მაღლა დავაყენოთ.

ბევრი თვლის, რომ საქართველოში ამის დრო არ არის. ამბობენ, ხოლმე იმასაც, რომ ჩვენთან ბევრად სერიოზული პრობლემებია მოსაგვარე-

საზოგადოებაში დემოკრატიის ხარისხი იზომება ასე: რამდენადს კარგად გრძნობს თავს ყველაზე დაჩაგრული ჯგუფი, იმდენად კარგად გრძნობს თავს მთელი საზოგადოება.

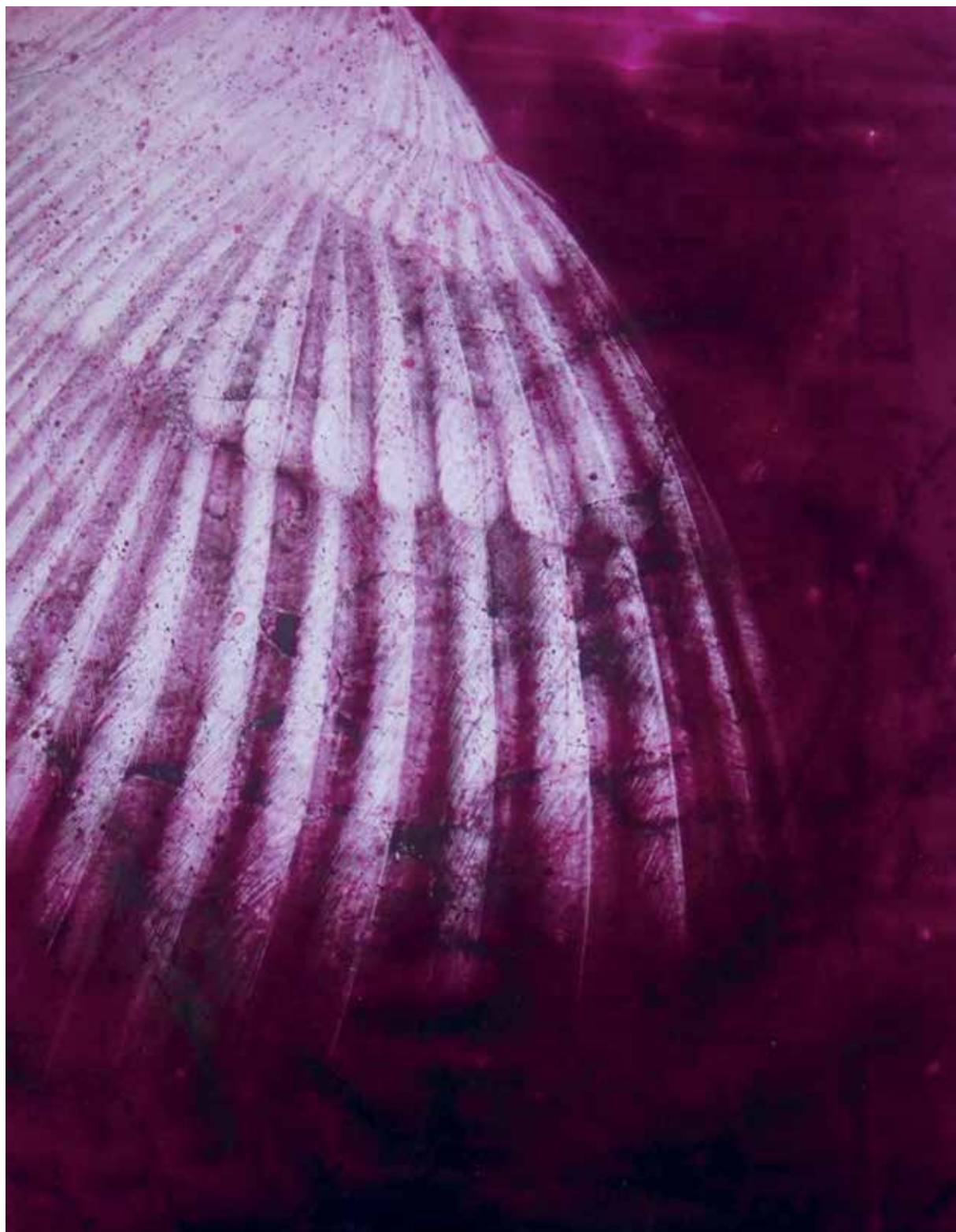
ნის შედეგს, რომელიც შეიძლება ნებაყოფლობით შეიცვალოს”. 1999 წელს ბრიუს ბაგემიღმა ცხოველებზე დავიკრება ჩაატარა. 1500 წყვილიდან 500-ზე დაფიქსირდა ერთსქესიანთა ურთიერთობა. 2009 წელს ხელახლა ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ ერთსქესიანთა ურთიერთობა თითქმის უნივერსალური ფენომენია ცხოველთა სამყაროში (არა მგონია, ღმერთი ცხოველთა დასჯითაც იყოს დაკავებული).

არასამთავრობო ორგანიზაცია „იდენტობაში“ იგა-ვეროპის ერთიანი კამპანიის ფარგლებში ჩაატარა კვლევა – „დგბტ ადამიანების დისკრიმინაცია საქართველოში“. თბილისის მასშტაბით 150 დგბტ პიროვნება გამოკითხეს. გამოკითხულთა მესამედმა აღნიშნა, რომ განუცდია

გაეცემა და უხიდავობის პირველი ტალღა დაიძვრა, ბევრს თვითონ გაუჩნდება დახმარების სურვილი. უხიდავობა შიშს იწვევს. „დგბტ-ს წევრი ჩვენი მეგობრები, ნათესავები, ახლობლები არიან. ის, რომ ისინი ამაზე არ დაპარაკობენ, არ ნიშნავს, რომ არ არსებობენ. ის, რომ არ საუბრობენ დისკრიმინაციაზე, არ ნიშნავს, რომ დისკრიმინაციას არ განიცდიან. სიძულვილზე აგებული საზოგადოება ვერასდროს გახდება თავისუფალი და წარმატებული“, – ამბობს ირაკლი, – “საზოგადოებაში დემოკრატია და განვითარების ხარისხი იზომება ასე: რამდენად კარგად გრძნობს თავს ყველაზე დაჩაგრული ჯგუფი, იმდენად კარგად გრძნობს თავს მთელი საზოგადოება. როგორც იცავს კანონი ყველაზე დის-

ბედი, ვიდრე დგბტ წევრების უფლებების დაცვაა. ჩემი აზრით, ყველა სხვა პრობლემა (ეკონომიკური, პოლიტიკური, სოციალური) სწორედ პიროვნების ღირსების, სხვისი თავისუფლების არცოდნის შედეგია. სანამ არ ვაღიარებთ ადამიანის უფლებებს, მრავალფეროვნებასა და ინდივიდუალიზმს, წარსულის შეცდომების გამეორების მუდმივი საფრთხის წინაშე ვირჩევთ ყოფნას.

მე დავიბადე იმ დროს, როდესაც ამ კლიშეებისგან გათავისუფლება ბევრად ადვილია, ვიდრე მანამდე. ჩვენ ვირჩევთ, როგორ სამყაროში გვინდა ცხოვრება: მხოლოდ მემკვიდრეობით მიღებული დავკმაყოფილებით, თუ შევქმნით გარემოს, სადაც ყველას ექნება თანაბარი შანსი, შეიგრძნოს თავისუფლების გემო. **END**

სახლიდან წასვლა

თათო ღვინიაიძე

ანდრია ღორიძე

მოდის ვიწყებთ საქართველოში დამოუკიდებელ ცხოვრებას? – ამ კითხვაზე სულ ეროვნული გამოცდები მახსენდება. დედები – შვილების პირადობისა თუ საგამოცდო ბარათით, წინასწარ მომზადებული, გაყვნილი წყლის ბოთლებით ხეღში. გამოცდის შემდეგ, ღერეფანში ასეულობით მშობ-

რის მოღოდინით სავსე თვადები. განსაკუთრებით ერთი ფრაგმენტი, რომედმაც „სასოფდოსთან“, გაუსადრისი სიცხისგან გაბრუებულს, ერთი წუთით, კარს მომდგარი ქართული ენის გამოცდაც კი დამავიწყა: ეზოში მაღალი ბიჭი დგას. მშვიდი სახით (ჩემსავით აბიტურიენტი), უზალოდ დაუთოვებულ, საყვედოგაწკე-

პიდ, თეთრ პერანგში გამოწყობილი. გვერდით, თითისწვერებზე დგას დეა და მწვედი მზისგან შვიდს ჭრედი ქოდეით იფარავს.

დამოუკიდებლობა ყვედასთვის სხვადასხვა რამეს ნიშნავს: ზოგისთვის ეს პროდემური საკითხია, ზოგი კი საერთოდ ვერ ხვდება მის მნიშვნელობას, სხვებისთვის ეს ბუ-

ნებრივი მდგომარეობაა. მაგრამ როდესაც ჩემს გარშემო ახადგაბრდებს ვაკვირდები (მათში ჩემს თავსაც ვგულისხმობ) მიჩნდება შეგრძნება, რომ რაღაც „ისე“ ვერ არის.

საქართველოში, ძირითადად, ასე ხდება ხოლმე: ახადგაბრდა ამთავრებს სკოლას ნორმალური ნიშნებით, ან გაჭირვებით, მაგრამ მაინც ამთავრებს. შემდეგ ირჩევს იმ პროფესიას, რომელიც შეიძლება საერთოდ არც აინტერესებდეს, მაგრამ „მოთხოვნად“ საქმედ ითვლებოდა. ამთავრებს უნივერსიტეტს, ოღონდ მნიშვნელობა არ აქვს, რომელს. ისევ ნორმალური ქულებით, ან გაჭირვებით, მაგრამ მაინც ამთავრებს და რაც მთავარია – ხდება დიპლომის მფლობელი. ამ ყველაფრის

ხშირად ამას არც კი ცდილობენ. ურჩევნიათ მამამ აურჩიოს პროფესია, დედა – ცოლი, შემდეგ მშობედმა, ან ახლობელმა უშვოს სამსახური. თითქმის არ ცდილობენ, განვითარდნენ და გამოიმუშაონ თავისუფალი, კრიტიკული აზროვნების უნარი. ურჩევნიათ იცხოვრონ არსებული წესებისა და მოცემულობების მიხედვით. ამ ყველაფერს ბევრი რამ უწყობს ხელს: საქართველო პატარაა, ცოტაა დამოუკიდებელი ცხოვრების დასაწყებად შესაფერისი სამუშაო ადგილი. არ არსებობს საუნივერსიტეტო ქალაქები ან თუნდაც კამპუსები, სადაც ახადგაბრდა შეძლებდა საკუთარი თავის გამოცდას, საკუთარი ცხოვრების სურვილისამებრ მოწყობას. უბრალოდ მიიღებდა უფრო დიდ ცხოვრებისეულ

გაგვარებას. ამაზე ხშირად ვფიქრობ და მანუხებს ის, რომ სტუდენტები უმეტესწილად არაფერს ვაპროტესტებთ. არ გვეგონოთ, რომ პროტესტის იდეა აკვიატებული მაქვს, უბრალოდ უკმაყოფილება, შეუგუებლობა ახადგაბრდა ადამიანის განუყოფელ თვისებად მიმაჩნია.

ხშირად ქართველი და უცხოელი ახადგაბრდების შედარებისას მოკვავთ ასეთი მაგარი თემა, რომ საზღვარგარეთ თვრამეტი წლის შესრულების შემდეგ, ბავშვები სახიდან მიდიან. ეს ფაქტი ქართველ ახადგაბრდებს დიდად არ მოსწონთ, მშობლებს – აშინებთ. თან ხომ იცით, ფიქრებიდან შექმნილი სტერეოტიპი იმის შესახებ, რომ საზღვარგარეთ ადამიანებს არ უყვართ მშობლები

პოლიტიკა, მედია და ეკლესია აქტიურად გვანვლიან მოდელს, რის მიხედვითაც საკუთარი ცხოვრება უნდა მოვანწყოთ. ძნელია, გადაურჩე ამ ყველაფერს, მაგრამ, სულ მცირე, უნდა ვცადოთ მაინც!

შემდეგ, ცდილობს როგორმე ჩაებას ჯაჭვში, რომელშიც უმრავლესობა ცდილობს მოხვედრას და იწყება სვლა წარმატებისკენ. სიტყვა წარმატება ჩემთვის უცნაური და ორზე მეტ აზროვანია. წესით, ყველასთვის სხვადასხვა რამეს უნდა ნიშნავდეს. მაგრამ მგონია, რომ ახადგაბრდები თავადვე იზლუდავენ თავს და მხოლოდ რამდენიმე არჩევანს იტოვებენ: გათხოვება, ცოლის მოყვანა, ღირექტორის მოადგილეობა ან ღირექტორობა. შედეგად კი ვიღებთ ერთფეროვან, გამოუცდელ და ხშირ შემთხვევაში, მორჩილ საზოგადოებას, რომელიც ვერ ეგუება სიახლეს და ცვლილების ეშინია.

არ მიყვარს ქადაგება და მოწოდებები, მაგრამ მოკდელ მაინც ვიტყვი. საქართველოში ძალიან გვიან იწყებენ დამოუკიდებელ ცხოვრებას.

გამოცდილებას, დაუშვებდა შეცდომებს, გადაღახვდა ბარიერებს და მოემზადებოდა ცხოვრებისთვის. ეს არ ნიშნავს, რომ ამის გარეშე, არ შეგვიძლია ვიყოთ დამოუკიდებელი, უბრალოდ ძნელია, რადგან თვითონ გარემოა ძალიან ბრძოლიანი. მასწავლებლები ცდილობენ, დაინახო რექსში ის, რაც თავად ჰგონიათ ჭეშმარიტება, საზოგადოება ცდილობს, დაგიმსგავსოს და დაგავიწყოს, რომ ყველა ჩვენგანი უნიკალური და განსხვავებულია. პოლიტიკა, მედია და ეკლესია აქტიურად გვანვლიან მოდელს, რის მიხედვითაც საკუთარი ცხოვრება უნდა მოვანწყოთ. ძნელია, გადაურჩე ამ ყველაფერს, მაგრამ, სულ მცირე, უნდა ვცადოთ მაინც!

ოქტომბერი, ამ მხრივ, კარგი თვე იყო. აღმოჩნდა, რომ ახადგაბრდებს პროტესტის განცდა და მოთხოვნილება

და ნათესავები, არ იციან მეგობრობა. რაც უნდა ვთქვათ, „სახიდან წასვლა“ აუცილებელია. ეს სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ არ გიყვარს ისინი, ვისაც შინ ტოვებ. ჩემთვის ეს თბილი ბუდიდან გაფრენას, დამოუკიდებელი ცხოვრების დაწყებას ნიშნავს.

დიდხანს ვბრაზობდი დედაზე, როცა ერთ ამბავს ვიხსენებდი. ეზოდან გაბრაზებული ამოვედი, ვილაცას ვეჩხუბე და თავს დაჩაგრულად ვგრძნობდი. დედასთან მივირბინე და ჩაუვუკაცე ყველაფერი. მომისმინა. მისგან ნუგეშს და შურისძიებას ველოდი, მაგრამ შევცდი, რადგან ყოველგვარი შეცოდებისა და სიბრალულის გარეშე უკან, ეზოში, ასეთი სიტყვებით გამიშვა: „მიეჩვიე პრობლემების შენით მოგვარებას!“ დღეს მისი მაღლობი ვარ! **610**

პროტესტის ხელოვნება

☞ თამარ კვაჭანტირაძე

📷 ნათია ბარდიაშვილი

Street art – ჩემთვის, უბრალოდ, ჰობია. არ მახსოვს, პირველი სტენსიდი სად გავაკეთე. ორი წლის წინ გავიგე, რომ ამას სტრიტ არტი ჰქვია. ვერაფრით ვხვდები, რატომ კრძალავენ კედლებზე ხატვას, ან რატომ ითვლება ეს ვანდალიზმად. ჩემთვის ყველაზე გამორჩეულია „ვანდალიზმმა“ მხოლოდ ერთი დღე იცოცხლა. პრობლემები პოლიციასთან არასდროს მქონია. ბევრჯერ გამირისკავს და დამიხატავს მათი თანდასწრებითაც!”

“HELP მე” სტრიტ-არტისტი. ახლა სტიკერებს აკრავს და შენობების კედლებზე თავის ავტარს ხატავს. როგორც თვითონ ამბობს, ქაღალქში თავს ითავებს.

ქუჩის მხატვრობა (street art) დღეს ვიზუალური ხელოვნების ერთ-ერთ მიმდინარეობად ითვლება. მთავარი იდეა სან-

თბილისში გავრცელებული პოლიტიკური სტენსიდების ნაწილს „HVIT ანერს ხელს. ფიქრამონის მინისქვეშა გადასასვლელში სტაინის პორტრეტი გააკეთა, რომელსაც მოპირდაპირე კედლიდან ეწინააღმდეგება. დღეს ეს სტენსიდები ნაშ-რილია.

ქციებისაგან თავისუფალი ხელოვნების განვითარებაა. ამ ფორმით სტრიტ არტი ძაღაუფლების მიერ ინიცირებულ და წახადისებულ ხელოვნებას ეწინააღმდეგება. სტენსიდი ქუჩის ხელოვნებაა – მუქ და მკაფიო ფერებში გამოხატული. ის მუდამ რეალობას ეპასუხება, აკრიტიკებს არსებულ ნორმებს, ხშირად კი ეს იმიჯები იუმორით გაუღენთი პროტესტია. გრაფიტს ერთ ფერში ხატავენ, ან კედლებზე გამოსახულებას კვეთენ, კანწავენ. თავი არტისტის თვითრეკლამაა, საკუთარი კვალი ურბანულ სივრცეში.

ყველაზე ცნობილი არტისტი, ბრიტანელი ბენქსი ერთ ინტერვიუში ამბობს, რომ ქუჩის ხელოვნების ინსპირაციად შეიძლება ჩაითვალოს ჩვენს წელთა აღრიცხვამდე 30 000 წლის წინ ჩვენი წინაპრების მიერ გამოქვაბულის კედლებზე შექმნილი ნახატები, რომლებიც ნადირობას, თევზაობას თუ სხვა საყოფაცხოვრებო მოვლენებს აღწერდნენ. ამ ნახატებს გამოქვაბულის ხელოვნებად იცნობენ და მეცნიერები დღემდე იკვლევენ. ათასწლეულების შემდეგ cave art-მა გამოქვაბულებიდან თანამედროვე ურბანულ სივრცეში, შენობების კედლებზე გადაინაცვლა და საკუთარი დამოკიდებულების, პოზიციის გამოხატვის ფორმად ჩამოყალიბდა.

ანტიკურ პერიოდში ფანჯრის რაფებზე სატრფოსადმი მიძღვნილი სასიყვარულო ეპითეტები აღმოაჩინეს. უფრო მოგვიანებით შენობების კედლებზე პროსტიტუციის რეკლამები ჩნდებოდა. მეოცე საუკუნის ბოლოს, ჰიპების თაობისა და პოსტმოდერნისტული ეპოქის დადგომის შემდეგ არტისტული გამოხატვის ამ ფორმას სტრიტ-არტი ეწოდა. ერთ-ერთი პირველი სტენსიდი გერმანიაში მუსოლინის პორტრეტი იყო. მოგვიანებით პარიზის ქუჩებს მოედო ფრანგი სტრიტ არტისტის ვირთხები.

დღეს სტენსიდის მეფედ ბრიტანელი არტისტი, ბენქსი ითვლება. მის შესახებ ათასობით სტატია და რეპორტაჟია მომზადებული. ამის მიუხედავად, არავინ იცის, როგორ გამოიყურება ეს საკუდო ფიგურა, რამდენი წლისაა, სად ცხოვრობს, რა მოსწონს და რა ცხოვრების წესი აქვს. მისი ნამუშევრები აუქციონებზე სოლიდურ ფასში იყიდება.

რამდენიმე წლის წინ ბენქსმა ანონიმურად, უცნობი ქაღბატონის დახმარებით, ერთ-ერთ მუზეუმში დარეკა და კდის ფილაზე შესრულებული სტენსილის გამოფენა შესთავაზა. ნამუშევარზე გამოსახული კაცი საშოპინგე ურიკას მიაგორებს. იქვე ისარგაცირი ბიზონის ფიგურა მოჩანს, წარწერაზე კი ვკითხულობთ: „უძველესი ადამიანი სუპერმარკეტში მიდის“.

ბენქსს მიმდევრები საქართველოშიც ჰყავს. მის თაგუნებს თბილისშიც შეგხვდებით, რომელსაც ავტორი academy art-ის ხელმოწერას ურთავს. თაგუნების შემდეგ თბილისში Humanoid-ის კატეგორი გამოჩნდა, რომელიც, სავარაუდოდ, თაგუნებს დასდევნ. Humanoid-ის ერთ-ერთი ცნობილი სტენსილია გოგონა, რომელიც თოვლის ბაბუას იარაღით შუბლს უხვრტს.

თბილისში ხშირად შეხვდებით პოლიტიკური პოზიციის გამოხატველ სტენსილებს. ბოლოდროს, მიწისქვეშა გადასასვლელებში, შენობის კედლებზე, ერთდროულად ბევრ ადგილას გაჩნდა წარწერები „სისტემა უნდა დაინგრეს“, „დღეს სისტემის მონა ხარ“. ჭიათურის მანგანუმის მუშების პროტესტის პარადიგმად, ქაღაქში გაჩნდა გრაფიტი წარწერით „მონა არა, მუშა“. გრაფიტიზე გამოსახულია კაცი, რომელიც შუა თითს გვიჩვენებს.

თბილისში გავრცელებული პოლიტიკური სტენსილების ნაწილს „HVIT“ აწერს ხელს. ამ არტიტმა ფილარმონიის მიწისქვეშა გადასასვლელში სტადიონის პორტრეტი გააკეთა, რომელსაც პირდაპირი კედლიდან რენინი უმზერდა. დღეს ეს სტენსილები წაშლილია. HVIT-მა დახატა პუტინისა და სააკაშვილის პორტრეტიც. სტენსილებზე ისინი ერთმანეთს ტუჩებში კოცნიან, ქვემოთ კი, ასეთი წარწერა აქვს: MAKE LOVE NOT WAR.

გრაფერები მუშაობენ გვიან ღამე ან გამთენიისას, როდესაც ქაღაქს სძინავს. ამიტომ მათ იშვიათად ამჩნევენ. ისინი ხატავენ ვაგონებზე, მიწისქვეშა გადასასვლელებში, უდიდესი უბნებში. ხატავენ იმისთვის, რომ ქაღაქის ნაცრისფერი უბნები ღირით ჭრედი, მრავალფეროვანი და მოულოდნელი სიურპრიზებით სავსე დაგვახვედრონ. ეს ქუჩის მხატვრების სპონტანური

სტენსილი მუდამ რეალობას ეპასუხება, აკრიტიკებს არსებულ ნორმებს, ხშირად ეს იმიჯები იუმორით გაჟღენთილი პროტესტია. გრაფიტს ერთ ფერში ხატავენ, ან კედლებზე გამოსახულებას კვეთენ, კანრავენ.

გამოფენაა. დამოვაღიერებელი ძალიან ბევრი ჰყავს.

ისინი ამბობენ, რომ ქუჩის ხელოვნებას ხელოვნებაა, ამიტომ არ შეიძლება მათ შემოქმედებას კრიმინალს ვუწოდებდეთ. კანონმდებლობა კერძო საკუთრებაზე თვითნებურ, მფლობელთან შეუთანხმებელ ნებისმიერ ქმედებას დარღვევად აცხადებს. ბევრს შეიძლება მოსწონს სტრით არტი, მაგრამ ასევე არიან ადამიანები, ვისაც არ უნდათ, გრაფერებმა და სტენსილის არტიტებმა მისი სახლის კედლები თვითნებურად მოხატონ.

გრაფერი JAI 15 წლიდან გრაფიტს ხატავს. სტენსილის კეთება ეზარება.

„მისთვის სტრით არტის მთავარი ხიბლი თავგადასავალია – პოლიციასთან, მოსახლეობასთან ერთგვარი თამაში, რომელიც არ უნდა გაიშიფროს. მისი კვადი არ უნდა წაიშალოს, თან ბოლომდე ანონიმური დარჩეს. ხატავს ისეთ ადგილებში, რომლებიც თითქმის შეუჩინევია, მაგრამ თუ დაინახავ, აღარ უნდა დაგავიწყდეს. JAI ამბობს, რომ სტრით არტს ქუჩის წესები აქვს. მის ნამუშევრებს ხშირად შლიან, ან ზემოდან სხვას ახატავენ. „ვიცი, რომ ჩემი ნახატები არ არის მუდმივი. მაგრამ სანამ ამას ვაკეთებ, რამდენიც არ უნდა წამიშალონ, ან ზევიდან გადამიხატონ, მაინც მივუბრუნდები და ათასჯერ დავხატავ, რომ თავის ადგილზე დავაბრუნო.“

გრაფერი მარიაში ამბობს, რომ მისთვის სტრით არტი ძიების პროცესია, ხელოვნებაა. „ჩემთვის ესაა პროტესტი, რეაქცია ყველაზე აქტუალური პრობლემების მიმართ. ჩემი ხელოვნებას ასეთი მინდა იყოს, რადგან პროტესტის გარეშე არტი ჩემთვის წარმოუდგენელია.“ **610**

კამუფლაჟი

ნათია ჩეხერია დიტო თელიაშვიდი

ლიტერატურულ კაფეში ველოდები. შეხვედრა ექვსისთვის დავთქვით. იგვიანებს. არ ვიცი, რა გავაკეთო და გარშემომყოფებს ვუყურებ, უფრო სწორად, ვუთვალთვადებ. აქ ყოველთვის საინტერესო ხადხი დადის. აი ისეთი, წიგნებში რომ აღწერენ ხოლმე.

ვდგები და გასვლას ვაპირებ, როდესაც კარები იღება და შემოდის. მუქი წაბლისფერი თმა, ცისფერი, ნათელი თვალები და შუბრზე ძლივს შესამჩნევია ნაოჭი აქვს. საკმაოდ მაღალია, აღბათ ამიტომაც აცვია დაბადქუსიანი ფეხსაცმელი. წვიმს. სავარაუდოდ, ამინდმა უბიძგა, მუქ ფერებში გამწყობილიყო.

რამდენიმე წამით ყველას მზერა მისკენაა მიმართული.

„სამსახურიდან ძლივს გავთავისუფლე“, – მეუბნება და იცინის, – „ჯერ მიღება არ უნდოდათ, ახლა აღარ მიშვებენ.“

მიამბობს, როგორ გაუჭირდა სამსახურის დაწყება. მობილურით „უწინდელი დიკას“ ფოტოებს მაჩვენებს. სურს სხვანაირად გამოიყურება – “Before And After” ამბობს და იცინის.

„რატომღაც ითვლება, რომ თუ დამაბი ხარ, თავს უვდი, ჩაცმულობითაც გამოირჩევი – აუცილებლად სუდელი ხარ. ძალიან დამთრგუნველია. მასკომუნიკაციის ბაკადავრი გავხდი თუ არა, სხვადასხვა ადგილას დავიწყე მუშაობა. ჩემი თავის გამოცდა მინდოდა.“

გავიგე გასაუბრება იყო სამსახურის თაობაზე და მაშინვე ჩემი CV-ით გავუქანე, არ ვიტყვი, სად. ახლაც იქ ვმუშაობ. ყველაფერი ისე უჩვეულოდ მოხდა, რომ გახსენები-სას, დღესაც მეცინება.

დამინახეს თუ არა, მითხრეს, მონაცემები დატოვეთ და დაგირეკავთო. ერთი კითხ-

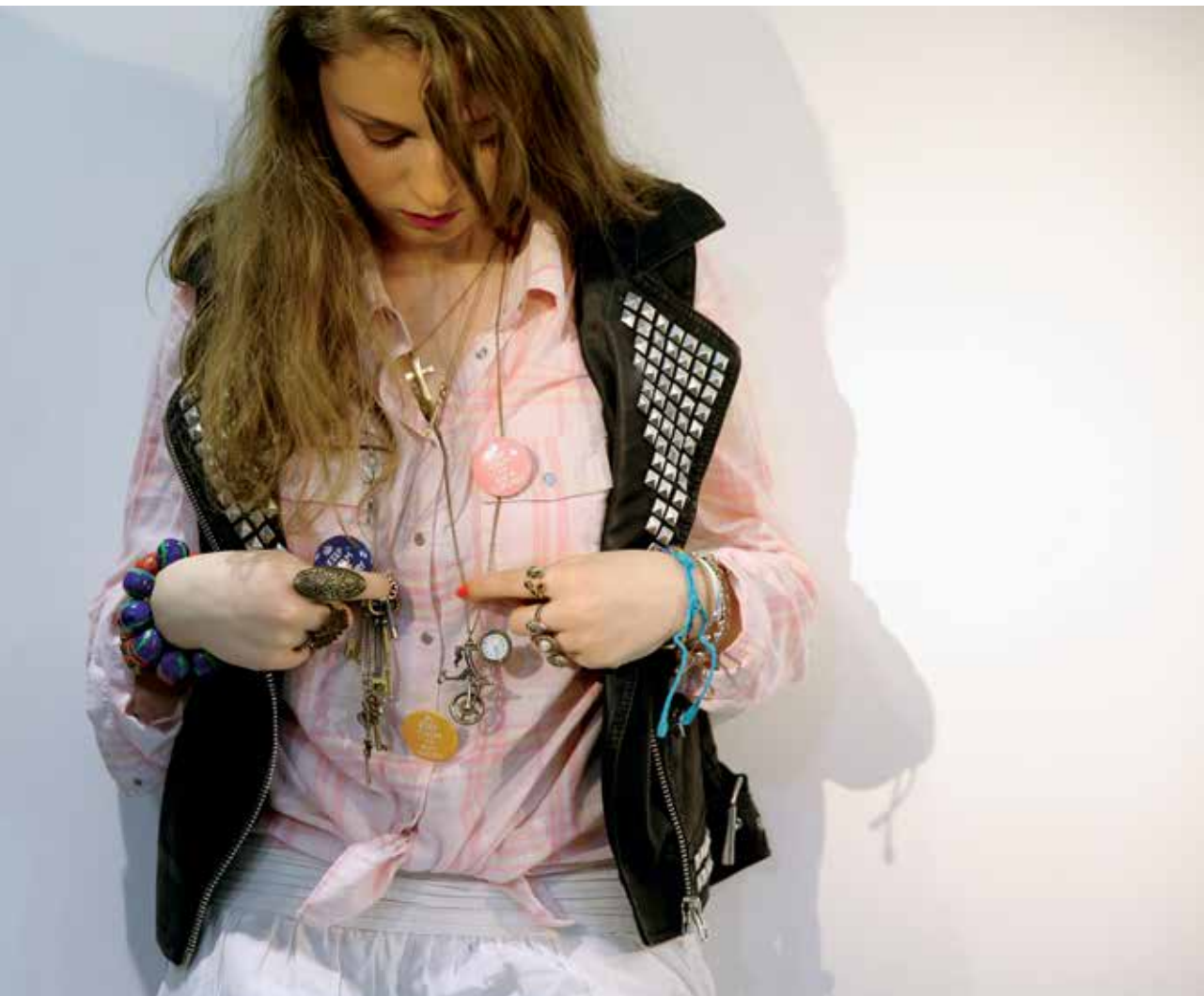

ბევრს ეცადა, მაგრამ ჯგუფის წევრი მაინც ვერ გახდა. თვითონ ფიქრობს, რომ ამის მიზეზი სულაც არ იყო მათი განსხვავებულობა. პირიქით. ბევრი საერთოდ აქვთ: პირველ რიგში – დრო, დექიები, დექტორები, ინტერესთა სფერო, მაგრამ სხვაობაც არის – ფინანსური და სოციალური სტატუსი.

ვაც არ დაუსვამთ. მაშინვე მივხვდი, რაც ხდებოდა. სახლში გაბრაზებული მივედი. თმა გადავიღებე, „შპიდკები“ დროებით დავივიწყე, სათვალე გავიკეთე (უფრო საქმიანი რომ გამოვჩენილიყავი) და უკან დავბრუნდი. ამიყვანეს!“

ხელში სიგარეტი უჭირავს. თითქოს მოკიდებას ცდილობს, მაგრამ ამის ნაცვლად ხელში სრესს და ილიმის. ერთი წუთი ფიქრობს. ველოდები. მერე მეკითხება: „შენ რას ფიქრობ სტერეოტიპებზე?“

ზოგჯერ შეკითხვები ჯობია პასუხებს. ეს სადღაც წავიკითხე თუ მოვისმინე და ტატუ-სავით ჩამებეჭდა გონებაში.

მეგობრებთან ვამბობ, რომ სტატიის დაწერას ვაპირებ სტერეოტიპებზე. მაინტერესებს, ვინ რას გაიხსენებს. კითხვის დასასაც ვერ ვასწრებ, რომ მარი წამოხტება: „თეთრი ყვავი რომ ხარ, ეგეც ხომ ითვლება? აი, მე მასე ვიყავი ჩემს უნივერსიტეტში. თითქმის წინასწარ შედგენილი წესები დამხვდა, რომედსაც უსიტყვოდ უნდა დავმორჩილებოდი.“

ეგრეთ წოდებულ ედითურ ჯგუფზე ჰყვება, რომედში მოხვედრა არც თუ ისე ადვილია. ემოციურად, ნაწყენი და გაბრაზებული დაპარაკობს.

„ან „შემეტენე“ გამოდიხარ, ან ცაღვე

მდგომი სახედმწიფო. ორივე შემთხვევაში წაგებული რჩები.“

ბევრს ეცადა, მაგრამ ჯგუფის წევრი მაინც ვერ გახდა. თვითონ ფიქრობს, რომ ამის მიზეზი სუდაც არ იყო მათი განსხვავებულობა. პირიქით. ბევრი საერთოც აქვთ: პირველ რიგში – დრო, დეტალები, დეტორები, ინტერესთა სფერო (ყველა Big Brother-ობას აპირებს) მაგრამ სხვაობაც არის – ფინანსური და სოციალური სტატუსი.

მარი ამბობს, რომ ეს პროცესი საქმიან გარიგებას ჰგავს. შეთანხმება მიღწეულია მაშინ, როდესაც არსებობს პასუხი მთავარ კითხვაზე: რა გაქვს და რა შეგიძლია?

„ხშირად გადის ფიქრები, სადაც სკოლებში და უნივერსიტეტებში თინეიჯერების ერთი ჯგუფი მეორეს აბუჩად იგდებს და ამცირებს. მე მესამე ჯგუფიდან ვარ – ნეიტრალურებიან. ყველაზე ცუდი ისაა, რომ არიან დეტროები, ვინც სწორედ ასეთ, ღომინანტ სტუდენტებს უჭერენ მხარს და არასდროს აკრიტიკებენ მათ სხვების შეურაცხყოფის გამო. აბა, რა უნდა მოსთხოვო სტუდენტს, თუ დეტროი ასე იქცევა?“

თეონა უნივერსიტეტში, იურიდიულ ფაკულტეტზე სწავლობს. სამი წელია, მართო ცხოვრობს. „27 წლის ვარ. თან გაუთხოვარი. ეს უკვე ტრაგედიაა! ნაცნობები, მეგობრები რომ მხვდებიან, ყველას ერთი რამ აინტერესებს: როდის ვთხოვდები და რატომ აქამდე არ „მეშვეია“?“

აღრე ყურადღებას არ აქცევდა ასეთ მომაბეზრებელ და უტაქტო შეკითხვებს, მაგრამ ცოტა ხანში საკუთარ თავში პრობლემის ძიება მაინც დაიწყო. „დეპრესიაში ჩავვარდი. ამ დროს, ვხვდები, რომ ეს პრობლემები ბავშვობიდან, ოჯახიდან მომყვება. მაგრამ არ ვიცი, როგორ ვუშველო თავს.“ საღამოს

რატომღაც ითვლება, რომ თუ დამაბიხარ, თავს უვლი, ჩაცმულობითაც გამოირჩევი – აუცილებლად სუდელი ხარ. ძალიან დამთრგუნველია.

გარეთ გასვდას, ან მეგობართან დარჩენას ყოველთვის უკრძადავდნენ. დროს უნიშნაგდნენ – სახლში თერთმეტზე გვიან არ უნდა მისუდიყო: „როგორ შეიძლება გოგო ღამე ქუჩაში დადიოდეს, რას იფიქრებს ხადხი?“

არ უნდოდა ასე ცხოვრება და როგორც კი შანსი მიეცა, ცადვე გადავიდა. თვითონ თვლის, რომ პრობლემა მხოლოდ ნაწილობრივ გადაჭრა. „მაინც ყოველ წუთს მირეკავვენ და მაკონტროლებენ. ამას სიყვარულით და ზრუნვით ამართლებენ. მე კი, აღარ შემიძლია!“

ფსიქოლოგი გიორგი ღონაძე ამბობს, რომ ნორმები აყალიბებს სტერეოტიპებს და ამ პროცესს მედია ძალიან უწყობს ხელს. სტერეოტიპების განმაპირობებელი ფაქტორი არაინფორმირებულობაა. ასე იქმნება შაბლონური ქცევის მოდელები, რაც ადამიანების ერთმანეთთან ღია კომუნიკაციას უშლის ხელს.

„ჩემი ხშირი პაციენტები სტერეოტიპების მსხვერპლი არიან. მოდის ქალი, რომელსაც ქმართან გაშორება უნდა. ქმარი მოძალადე, მოთამაშე, ნარკომანია. ქალს კი, მაინც ვერ გადაუწყვეტია, რა ქნას. დარდობს იმაზე, თუ რას იფიქრებს დედა, მამა? ბავშვი როგორ უნდა გაიზარდოს უმამოდ? რას იფიქრებს ხადხი? ეს დაშვებები ხელს უშლის მას გადაწყვეტილების მიღებაში. ზღვარი სტერეოტიპსა და თავისუფლებას შორის გადის იქ, სადაც დისკომფორტი იქმნება.“

ლიკას დასმულ შეკითხვას, თუ რას ვფიქრობ სტერეოტიპებზე, ასე ვპასუხობ:

„სტერეოტიპების გარეშე ცხოვრება, უბრალოდ, არ არსებობს. ეს ერთდროულად ცოდნაა, რომელსაც ან გამოწვევად აქცევ, ან შაბლონად მიიღებ. ყველა თვითონ ირჩევს. არჩევანი მეც გაკეთებული მაქვს – მინდა, ჩემი როდი და ადგილი ცხოვრებაში მე თვითონ ვიპოვნო.“

საუბარში დრომ ისე გაირბინა, ვერც შევამჩნიეთ, რამდენი ხანი ვისხედით ერთ ადგილას. გარეთ ჩამოხვედებოდა. ღიკა საათზე იყურება: „ცხრა ხდება. წამო, წავიდეთ, თორემ რას იტყვის ხადხი, ამდენი ხანი რომ ვჩერდებით აქ ჩვენთვის?“

ორივეს ხმამაღლა გვეცინება და ანგარიშს ვითხოვთ. **610**

ლაბორატორია 1918

მარი დუდუნია გიორგი გოგუა

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში „ლაბორატორია 1918“-ის წევრს ვხვდები. ეზო ცარიელია, სკამზე ერთადერთი სტუდენტი მის. კაბაში ფურცლები უწყვია და ცაში იყურება.

სუდ რაღაც ორი თვის წინ, აქაურობა სავესე იყო სტუდენტებით, პრეკატებით, შეძახილებით: „არა წამებას!“ „არა ძაღლობას!“ „სისტემა უნდა დაინგრეს!“ ახლა სიჩუმე და სიცარიელეა.

უნივერსიტეტის კიბეზე მათე გაბიციანაშვილი მელოდება. ცოტა დრო გვაქვს, „ლაბორატორია 1918“-ის წევრები 7 სთ-ზე გერმანული ფონდის წარმომადგენლებს უნდა შეხვდნენ, რაღაც პროექტზე სასაუბროდ.

ეს ახადგამრღები ყველას კარგად ახსოვს – სექტემბრის პროტესტისთვის მთავარი მუხტის მიმცემი სტუდენტები და ერთ-ერთი

ყველაზე პოპულარული დოზუნგის ავტორები: „სისტემა უნდა დაინგრეს!“

უნივერსიტეტში სანამ შევადო, მათეს ვილაღ ეძახის. „ეს დიტო ხუსკივაძეა, ერთ-ერთი ლაბორატორიელი“, – მიხსნის მათე.

„ლაბორატორია 1918“ ერთი წლის წინ შეიქმნა. სტუდენტურ გაერთიანებას დიდებები არ ჰყავს. აქ ყველას ხმა ერთნაირად მნიშვნელოვანია. გადაწყვეტილებას კონსენსუსით იღებენ, ისე, როგორც ეს 1968 წლის სტუდენტური ამბოხის დროს ხდებოდა. „ლაბორატორია“ მუდმივ ცვლილებას და ცდას ნიშნავს, 1918 კი უნივერსიტეტის დაარსების წელია. მათ უნდათ გარდაქმნა აქედან, უნივერსიტეტიდან დაიწყონ.

2011 წელს „ლაბორატორიამ“ საზოგადოებას თავისი სათქმელი მანიფესტით გააცნო. სტუდენტების განცხადებით, მათი პროტესტის

„ჩვენთვის სისტემის ღანგრევა არ არის ერთი პოლიტიკოსის მეორეთი ჩანაცვლება. ჩვენთვის ეს ღირებულებათა სისტემის რღვევაა“.

მიზეზი ის სასწავლო სისტემა იყო, რომელიც მათ სრულფასოვანი განათლების მიღების საშუალებას არ აძლევდა. სტუდენტები ითხოვდნენ ავტონომიურ, დამოუკიდებელ ინს-

ტიტუციას, რომელიც ხედს შეუწყობდა ახად-გაზრდებში თავისუფალი აზრისა და სამოქალაქო პასუხისმგებლობის გაძლიერებას.

17 სექტემბერს გამართულ აქციაზე „ლაბორატორია“ რეაღიროვებდა ავტონომიას, გათავისუფლებული დეტორების დაბრუნებას, რეგენტთა საბჭოს დაშლას და ერთ-ერთი დეკანის, ანდრო ბარნოვის გათავისუფლებას მოითხოვდა. „მშვიდად განისვენე, განათლებავ!“ ეწერა აქციის დროს ერთ-ერთ ტრანსპარანტზე.

„ლაბორატორია“ აქტიური მხოლოდ სექტემბრის მოვლენების დროს არ ყოფილა. ისინი

შექმნისთანავე ამბობდნენ, რომ სოლიდარობას უცხადებენ ყველას, ვისაც თანადგომა სჭირდებოდა. აპროტესტებდნენ შრომის კოდექსს, ითხოვდნენ სოლომონ ქიმერიძის გარდაცვალების მიზეზის დადგენას. გამოცხადებულ უნდნენ ყველა საქმეს, რომლის გამოძიებასაც სახელმწიფო არ ჩქარობდა.

გარკვეული ავტორიტეტის მოპოვების შემდეგ, „დაბორატორია 1918“-ს პოლიტიკური გავლენებისგან თავის დაცვაც უწევდა. მათთან ურთიერთობის დამყარებას ყველა პოლიტიკური ძალა ცდილობდა. მაგრამ, ახალგაზრდებს არ უნდოდათ, რომელიმე პარტიის

„საკუთრებად“ ქცეულიყვნენ. „ამის გამოცდილება არსებობს ამ ქვეყანაში, არ გვინდა, ძველი შეცდომები გავიმეოროთ. პროცესების მართვა მხოლოდ მუდმივი სიფხიზის შენარჩუნებით, პროტესტით შეიძლება.“ სტუდენტებს პრეტენზიები ახად ხელისუფლებასთანაც აქვთ: „დაბორატორია“ ახალი მთავრობისგან უფასო განათლების სისტემის შექმნას ითხოვს. ისინი ფიქრობენ, რომ მთავარი მიზანი ქვეყანაში განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდაა.

„დაბორატორიის“ წევრი ანი ჭანკოტაძე მიიჩნევს, რომ ცვლილებები ეტაპობრივად უნდა მიიღწეს. დასაწყისისთვის, შეიძლება სწავლის საფასურმა დაიწიოს, მეორე ეტაპი კი გადასახადის საერთოდ გაუქმება იყოს.

ხელისუფლების შეცვლიდან რამდენიმე დღეში ტყიბულელი მეშახტეები გაიფიცნენ. ისინი აპროტესტებდნენ მაღაროებში არსებულ ვითარებას და ხელუფლების გაორმაგებასა და სამუშაო პირობების გაუმჯობესებას ითხოვდნენ. „დაბორატორია 1918“-ის წევრები მათთან ჩავიდნენ და მუშებს სოლიდარობა აღგიდზე გამოუცხადეს. მოგვიანებით, ისინი ყვითელი ავტობუსის მძღოლების პროტესტსაც შეუერთდნენ. შრომითი უფლების დაცვა დღემდე მათ მთავარ პრიორიტეტად რჩება. „დაბორატორიაში“ მიიჩნევენ, რომ სისტემის ნგრევა სწორედ სოლიდარობის განცდით, სხვების უფლებების დაცვით შეიძლება დაიწყოს.

ისინი ამბობენ: „ჩვენთვის სისტემის დანგრევა არ არის ერთი პოლიტიკოსის მეორეთი ჩანაცვლება. ჩვენთვის ეს ღირებულებათა სისტემის რღვევაა. ჩვენ სააკაშვიდს და მის გუნდს მხოლოდ იმიტომ არ ვებრძოდით, რომ ისინი ცუდი ტიპები არიან. ჩვენ მათში ღირებულებებს ვებრძოდით. თუ დღევანდელი განათლების მინისტრი ფიქრობს ისევე, როგორც მისი წინამორბედი; თუ დღევანდელი ხელისუფლება დააფუძნებს სისტემას იმაზე, რასაც ვებრძოდით, ჩვენ ბრძოლას ისევ განვაგრძობთ. ეს არ შეწყდება მანამ, სანამ ჩვენ ამ ღირებულებებს აღამიანებამდე არ მივიტანთ. ასე რომ, სისტემა არ დანგრეულა. მისი დანგრევა ძალიან ხანგრძლივი პროცესია. და ჩვენ ამისთვის მზად ვართ.“ **610**

ახალგაზრდებს არ უნდათ რომელიმე პარტიის „საკუთრებად“ იქნენ. „ამის გამოცდილება ქვეყანაში არსებობს, არ გვინდა ძველი შეცდომები გავიმეოროთ. პროცესების მართვა მხოლოდ მუდმივი სიფხიზის შენარჩუნებით, პროტესტით შეიძლება.“

მოთამაშე

ღიმი ნოღია, მერი ხვიჩია

3 აზინოში პირველად მივდივარ. შესასვ-
დედში, დახდთან ორი ახადგამრდა გოგონა
მის. პირადობას მოხოვენი და ჩემი მო-
ნაცემები ბაზაში შევყავთ. ხუთ წუთში მარე-
გისტრირებენ.

– ნამდვირად თქვენთვის ბრძანდებით?

– კი, კი...

– ესე იგი, ჩვენთან პირველად ხართ?

– დიახ.

– ძალიან კარგი. შემდეგ მოსვლაზე, უბრა-
ლოდ, თქვენს გვარს მეტყვიით და პირდაპირ
შეგბრძანდებით. ახლა ქუდი მოიხადეთ, თუ შე-
იძლება, ფოტოს გადაგიღებთ.

– წარმატებას გისურვებთ!

ჰოლში სიგარეტის კვამლი დგას. მრგვალი მა-
გილებთან დაფიქრებული სახეებით სხედან. თა-
ვისუფად ადგილს ვეძებ. დარბაზის შუაგულში,
მაგიდას ორნი უსხედან – ერთი ქალი და კრუ-
პი. მათკენ მივდივარ. ქალს მიმიკა არ ეც-
ვდება, ფიქვებს თითქოს მექანიკურად აწყობს
მაგიდაზე. სიგარეტს მანტად ეწევა. მღელვა-
რება არაფერზე ეტყობა. გვერდით ვუჭდები.
მამჩნევს, რომ თამაში არ ვიცი. პირველად
ხარო, მეკითხება და მიღიმის. ათი წუთი მიხ-
სნის თამაშის არსს. სასიამოვნო ხმის ტემბრი
და ღამაში ხედები აქვს. თითებზე ვაკვირდე-
ბი, კარტს ოსტატურად და თან ედევანტურად
ისვრის. კრუპიესთან სიტყვაც არ სცდება, არც
კი უყურებს. ვაკვირდები, როგორ თამაშობს და
ვხვდები – ეს პროცესი რაღაცით სექსს ჰგავს
– არ ჩერდება მანამ, ვიდრე ორგაზმს არ აღ-
წევს.

“პირველად კამინოში გასართობად შევედი”,
– მოულოდნელად იწყებს საუბარს, – „ახალი
ჩამოსული ვიყავი ევროპიდან. თითქმის სულ
ვიგებდით. როგორ აგინხნათ, ასეა: როცა არ
ხარ დაძაბული, მხოლოდ გართობის მიზნით თა-
მაშობ და არა იმიტომ, რომ სახეში საჭმელის
ფული გაქვს მისატანნი, უმეტესად იგებ.

როდესაც ბავშვის სწავლის ფულის მოგე-
ბა გინდა, იძაბები და „პადასა“ მიღის.

შენ რჩები. მერე დაკარგული ფულის დაბრუნებას ცდილობ. ეს ყველაფერი მარაზმამდე მიდის. კამინოში საერთოდ რამდენიმე ტიპის „იგროკები“ დადიან. ხადხი, ვინც ერთობა; ისინი, ვინც ოჯახის ფულს აგებს და ხადხი, რომელიც საჭმლის ფულს აგროვებს. ძალიან ცოტა ისეთი, ვისთვისაც ეს თანხა არ არის მნიშვნელოვანი. ერთს გეტყვით, თუ გამდიდრება გინდათ, იყიდეთ ერთი კამინო.”

მეორე სართულზე ავდივარ. რუდეტკასთან ხადხი ირევა. მეზობელ მაგიდაზე რუსულ პოკერს თამაშობენ. ახადგამრდა გოგო მათ შორის შეუჩერებლად მოძრაობს. რუდეტკიდან მაგიდასთან ინაცვლებს. კარტს იღებს, წამით ყოვლდება, რაღაცას ამბობს და ისევ რუდეტკასთან ჩნდება – ფიშკებს გადააწყობს, კრუპიეს თავს უქნევს, შედეგს არც ელოდება და პოკერის მაგიდას უბრუნდება. ხმაურია. სათამაშო აპარატები უმოწყალოდ წკაპუნობენ. ადამიანებიც თითქმის აჩქარებულ ტემპში მოძრაობენ. წამის შეათვლებში მეცვლება კადრები, სახეზე აფარებული ხედები, თითების სრესვა და ტკაცუნი, ოხვრა, საიდანდაც ყვირილის და ტირილის ხმაც ისმის. ბართან მივდივარ. ბარმენი დალდილი ჩანს. კითხვებზე გაღიზიანებული მპასუხობს:

„ჩემთვის მოთამაშე კლიენტი კი არა, პაციენტი. დღე და ღამე ვუყურებ, როგორ მოდიან, მოაქვთ და მერე აგებენ და აგებენ კუშებს. სურ მარტივად, მთელი ჩემი წლის ხელფასი შეიძლება ხუთ წუთში წააგონ. ვერაფრით თანავუგრძნობ ხოლმე, საშინელ აგრესიას ვგრძნობ მათ მიმართ. კამინოში მგონი ყველაზე აშკარად ჩანს ეს სოციალური უთანასწორობა.”

გარეთ მოსაწევად გავდივარ. ცივი ჰაერი რეალობაში მაბრუნებს, ვგრძნობ. პირველად მის შიშველ ფეხებს ვამჩნევ – ყინავს. მოკლე ვინო ქვედა ბოლო, თეთრი გახამებული პერანგი და წითელი ჟილეტი აცვია. ისიც სიგარეტს ეწევა.

კამინოში კრუპიედ მუშაობს. მათ, სხვაგვარად აზარტის მსახურებსაც ეძახიან. სამუშაო ადგილი სათამაშო მაგიდაა, მოვალეობა კი მოთამაშეების დამარცხება. დრესკოლი მოკრძალებულ მანიკურსაც გულისხმობს – მოკლე ფრჩხილები და რაც მთავარია, არც ერთი ჯიბე სამოსზე.

მოქმედ კრუპიეს სხვა კამინოში თამაშისა და ჟურნალისტებთან ურთიერთობის უფლება არა

აქვს. მწვევი გოგონაც სიტყვაძუნი ჩანს. თავიდან მოკლე პასუხებით მიშორებს თავიდან. თუმცა ნამწვის გადაგდებად მაინც ვახერხებთ გამოღაპარაკებას. რუდეტკასთან მუშაობს. იქ, სადაც ყველაზე მეტს აგებენ ხოლმე.

„ძალით თუ ნებით, შეგიძლია ადამიანს, უბრალოდ, ცხოვრება დაუნერო. ოც წუთში, (ჩვენ „ტაიმს“ ვეძახით) ერთმა კრუპიემ შეიძლება მთელ მაგიდას მოუგოს, თითქმის, ორასი ათასი წააგოს. მათთვის შენ, ამ დროს, უბედურების მიზეზი ხარ. მე პასუხის გაცემის უფლება არა მაქვს. არასდროს. მხვდება ხოლმე სახეში ფიშკები, მაგინებენ კიდევ, მდინდავენ, სასმელიც შემოუსხამთ. თუ საქმე რთულდება, იქ დაცვა ერთგება ხოლმე. მე ვლავარ – უხმოლ და უძრავად. ესაა ჩემი სამსახური, ამ ხელფასით ცცხოვრობ.”

ბოლო წლების განმავლობაში, თბილისში აზარტული ინტერნეტ-თამაშები მასობრივად რეკლამდება. რეკლამას ყველაგან შეხვდებით – მარშრუტებზე, ავტობუსებზე, უზარმაზარ ვიდეო ეკრანებზე, ბილბორდებზე.

„მოვიგებ! მუსტად ვიცი! ყოველთვის ასე იწყება ხოლმე“, – მეუბნება ახადგამრდა გემბლერი, – „თამაშები აბსოლუტურად განსხვავდება კამინოსგან. კამინოში რო წახვიდე, უნდა ადგე, ჩაიცვა, გაემზადო, რაღაც რიტუალი უნდა ჩაატარო. აქ სახლიდან გაუსვრედალ აკეთებ ყველაფერს. აპარატმა არც შენი ასაკი იცის და არც შენი მდგომარეობა. სახლიდან გაუსვრედალ შეიძლება ყველაფერი გაანადგურო. ეს ნამდვილად ასაჯრძალია. მე გამოცდილი მაქვს. მთელი ცხოვრება ონდაინ წავაგე. თინეიჯერებში ძალიან პოპულარულია. ილუპებიან ტიპები. თუ დედის კარტაზე ფული გაქვს, ოჯახს ისე გააკოტრებ, ვერც მიხვდებიან. ცამეტი და თოთხმეტი წლის ბავშვებზე ეს ბიზნესი გათვლილი. აშენდნენ ეს ტოტალიტარები და ონდაინ თამაშების მეპატრონეები. ჩემი ამრით, ძალიან მკაცრად უნდა კონტროლდებოდეს ან საერთოდ იკრძალებოდეს.“

გათენდა. შეხვედრა მაქვს. „მთავარია არ დამაგვიანდეს, თორემ არ დამელოდება“ – ვფიქრობ ჩემთვის. 15 წუთში უკვე დანიშნულების ადგილას ვარ.

ორმოცი წლის იქნება, თამაშთხედებუი, მოჭერილი ჯინსები, ცისფერი პერანგი, შავი კე-

“კამინოში რო წახვიდე, უნდა ადგე, ჩაიცვა, გაემზადო, რაღაც რიტუალი უნდა ჩაატარო. აქ სახლიდან გაუსვრედალ აკეთებ ყველაფერს. აპარატმა არც შენი ასაკი იცის და არც შენი მდგომარეობა. სახლიდან გაუსვრედალ შეიძლება ყველაფერი გაანადგურო.”

დები, ძვირადღირებული საათი, აიფონი და ღონ ჟუანის მხერა.

მაგიდაზე ერთი ჭიქა ვისკი, მანქანის გასაღები და საფრფლე აწყვია. ხელს მიქნევს. სასმელს მთავაზობს, მეც ვთანხმდები.

„არის კატეგორია ხადის, ვინც თამაშზე ისეა მიჭაჭვული, როგორც წამადზე და მისთვის კამინოს გარეშე წარმოუდგენელია ცხოვრება. მე ეს უპრობლემოდ შევძელი. თავისუფლად შემოძლია კამინოს ისე ჩავუარო გვერდი, რომ შესვლის სურვილიც არ გამიჩნდეს. ათი წელი გადის, რაც არ შევსულვარ. თამაში ჩემთვის გართობასთან ასოცირდება, როდესაც „ბომულობაში“ გადადის, თავმოყვარე კაცი თუ ხარ, უნდა შეეშვა.“

სამორინეებისა და ონდაინ პოკერ რუმების რაოდენობა ყოველ წელს იზრდება. ამარტული თამაშების ბიზნესიდან ბიუჯეტში სოლიდური თანხა შედის. თითოეული სათამაშო აპარატურა კვარტალში 1 500–3 000 დარი; სამორინეს მაგიდიდან 15 000–30 000 დარამდე; სისტემური ელექტრონული ტიპის თამაშობაზე (ონდაინ პოკერი, ონდაინ რუდეტკა, ონდაინ ტოტალიზატორი) 20 000–60 000 დარამდე.

საქართველოში ტურისტების დაახლოებით 43% თავისი ფულის სამუდამოდ 25% პროცენტს სამორინეებში ტოვებს.

ფსიქოლოგი ჯანა ჯავახიშვილი ამბობს, რომ საქართველოში ამარტულ თამაშებზე დამოკიდებულება ძალიან გავრცელებულია. ამ ტიპის დამოკიდებულებას, მედიცინის ენაზე, ეულომანია ჰქვია. ეს ქრონიკული დაავადებაა – არაქიმიური დამოკიდებულების ფორმა, ფსიქიკური მიჭაჭვულობა. ამ დროს ადამიანი საკუთარ ქცევაზე კონტროლს ჰკარგავს (ფიზიკური დამოკიდებულების დროს ადამიანის ორგანიზმი კონკრეტულ ნივთიერებას ეჩვევა და მასზე დამოკიდებული ხდება). ეულომანიას თამაშის პროცესში განცდილი შეგრძნებების ნოსტალგია, თავგადასავლის მორღონი და სურვილი აჩენს. მაგ: ფსონის დადები-სას, კარტის დარიგებისას, ადამიანი სიამოვნებას განიცდის და ამ განცდამე ხდება დამოკიდებული. ხშირად პროცესები უმართავი ხდება, ეულომანიას ოჯახები გაკოტრებამდე, ქონების დაკარგვამდე მიჰყავს და პირადი ტრაგედიის მიზეზი ხდება.

„ძალიან დიდი ხანია, რაც მეცნიერები თავის ტვინის ქერქში მიმდინარე ქიმიურ

“ამარტულ თამაშებზე დამოკიდებულება უნდა განვიხილოთ ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემა, ეს არის გარკვეული ქცევის განხორციელების აკვიატებული სურვილი. ამ პრობლემის მოგვარება არა მარტო ბიოლოგიურ, არამედ ფსიქიკურ და სოციალურ ღონეზეა აუცილებელი.”

პროცესებს იკვლევენ”, – ამბობს ჯანა ჯავახიშვილი, – “ამარტულ თამაშებზე დამოკიდებულება უნდა განვიხილოთ ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემა, ეს არის გარკვეული ქცევის განხორციელების აკვიატებული სურვილი. ამ პრობლემის მოგვარება არა მარტო ბიოლოგიურ, არამედ ფსიქიკურ და სოციალურ ღონეზეა აუცილებელი. ეულომანიის პროფესიონალის დახმარება ესაჭიროება. დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ფსიქოთერაპიით მკურნალობას, აუცილებელია სოციალური მუშაკის ჩართულობაც. მნიშვნელოვანია მოთამაშისთვის მისი სოციალური გარემოც, იმ შემთხვევაში, თუკი მას ეს სოციალური კავშირები ჯერ კიდევ შეერჩენია. დამოკიდებულების მოხსნა, რასაკვირველია, შეიძლება, თუმცა, შემდგომში შესაძლოა გამოვლინდეს რეციდივი და ამ რეციდივისაც მკურნალობა დასჭირდება. დიდი მნიშვნელობა აქვს პიროვნების ფსიქიკურ სიძლიერეს, მას უნდა ეყოს ძალა საკუთარ თავთან საბრძოლველად.”

გუგა 21 წლის სტუდენტია. მესამე კურსიდან მუშაობს და მთელ შემოსავალს ამარტულ თამაშებში ხარჯავს. 11 წლის იყო, პირველად ტოტალიზატორში რომ ითამაშა. „ჩემი ამარტი მხოლოდ ტოტალიზატორი იყო. მაქსიმუმ, ოცი დარისას ვთამაშობდი ხოლმე. ნელ-ნელა თანხა გაიზარდა და ერთ დღესაც ათ წუთში სამი ათასი დარი წავაგე. ამის მერე, ყველაფერს ვთამაშობდი, წაგებული ფულის უკან დაბრუნებას ვცდილობდი. უკანასკნელ თეთრსაც იქ ვტოვებდი. მერე მეგობრებს ვურეკავდი და დახმარებას ვთხოვდი. ძნელი აღსაწერია ის განცდა, რასაც თამაშის პროცესში განიცდი. უცნაური სიამოვნებაა. თამაშიდან თამაშამდე სინდონი მქენჯნის, საკუთარ თავს ვპირდები, რომ ეს უკანასკნელი თამაშია და მორჩა! მაგრამ გადის ერთი კვირა, ერთი თვე და ყველაფერი თავიდან იწყება.”

კამინოდან რომ გამოვდივარ, უკვე თენდება. დარბაზში ამას ვერ მიხვდები, განათება არასდროს იცვლება. არ გამიმართლა. ყველაფერი წავაგე. სასოწარკვეთილი და გაბრაზებული ვარ. ყველაზე მეტად ის მაღარდებს, რომ ტაქსის ფუდიც კი არ დავიტოვე. არადა, გარეთ ყინავს.

რა გაეწყობა, ფეხით მივდივარ. 610

ჩემი გზა

 ნათია ბარდიაშვილი დავით მესხი

„აირჩიე საქმე, რომელიც გიყვარს
და ცხოვრებაში ერთ ღელსაც არ მოგიწევს მუშაობა.“
კონსტანტინე

1945 წელი. ინგლისის ერთ-ერთი საშუალო სკოლა. პირველი კლასი. მასწავლებელი ბავშვებს ავადებს, დაწერონ, თუ ვინ გამოვლენ, როცა გაიმრდებიან. მასწავლებელს ყველა ემორჩილება. წერას მარცხე რჩებიან და შედეგებს რიგ-რიგობით კითხულობენ. ზოგს კონსონანტობა უნდა, ზოგს მასწავლებლობა, ზოგს ექიმობა. გამხდარ, სათვარიან ბიჭს კი ფურცელზე ერთი სიტყვა უნერია – „ბედნიერი“. მასწავლებელი უხსნის, რომ მან დავადება არასწორად გაიგო. ბიჭი კი ჯიუტად პასუხობს, რომ თვითონ მასწავლებელმა გაიგო არასწორად ცხოვრება. ბიჭი გაიმარდა და ჯონ დენონი გახდა.

თქვენ რას პასუხობდით ამ შეკითხვაზე ბავშვობაში? მე ჯერ მასწავლებლობა მინდოდა, მერე ვეტერინარობა, ბოლოს – ჟურნალისტობა. ჩემი მეგობარი მიმტანობას აპირებდა. მეგობრის მეგობარი – ზოოპარკში მუშაობას. ბავშვობაში არ ვფიქრობთ ჩვენი საქციელის შედეგებზე, გვინდა, მოგვწონს და ვაკეთებთ.

თვრამეტი წლისებს კი, უამრავი რამ გვაქვს გასათვარისწინებელი. ის, რომ გვიყვარს წერა და ახლობლები გვაქებენ, აღარ არის საკმარისი მიზეზი გადაწყვეტილების მისაღებად. ამ პროფესიის პრესტიჟზე, მომავალ სამსახურსა და ხელფასზე უნდა ვიფიქროთ. მრჩეველიც რამდენია – მშობლები, მეგობრები, მასწავლებლები, ნათესავები...

ფაკულტეტთან ერთად ვირჩევთ საქმეს, რომელიც მთელი ცხოვრება უნდა ვაკეთოთ. საქმეს, რომლითაც უნდა გავხდეთ ბედნიერ-

ზოგს კონსონანტობა უნდა, ზოგს მასწავლებლობა, ზოგს ექიმობა. გამხდარ, სათვარიან ბიჭს კი ფურცელზე ერთი სიტყვა უნერია – „ბედნიერი“. მასწავლებელი უხსნის, რომ მან დავადება არასწორად გაიგო. ბიჭი კი ჯიუტად პასუხობს, რომ თვითონ მასწავლებელმა გაიგო არასწორად ცხოვრება.

ბი. ვაბარებთ უნივერსიტეტებში, ვსწავლობთ ბევრ საინტერესო და უინტერესო საგანს, ვხვდებით ახალ ადამიანებს, გვიცრუვდება ან გვიმართლება იმედები, გვეფანტება ილუზიები, ვალწვეთ მიზნებს, ვიზრდებით. შეიძლება გავყვეთ ჩვენს პროფესიებს, შეიძლება – არა, მაგრამ გადაწყვეტილება ჩვენ უნდა მივიღოთ.

ჩემი მეგობრის, დევიანის ოჯახში ყველა ექიმია. მამა – ქირურგი, დედა – ექთანი, ბებია – სტომატოლოგი. მოკლედ, ტრადიცია აქვთ ასეთი – ყველა თეთრხადათიანია. შვილი ვერაფრით დაინტერესეს, ვერც იმით, რომ მისი მშობლები ამ სფეროში გავდენიანები არიან და აუცილებლად დაასაქმებდნენ, ვერც იმით, რომ სამედიცინო უნივერსიტეტში სწავლით თავის მოკვდა არ მოუწევდა (დაეხმარებოდნენ). „არც სხვა სფეროები მაინტერესებდა მაინც და მაინც. ჩემი ნება რომ ყოფილიყო, საერთოდ არსად არ ჩავაბარებდი“. მიუხედავად ამისა, ფაკულტეტების არჩევის დრო რომ მოვიდა, მშობლების ხათრით ჩამოწერა შვილი პროფესია სამედიცინო სფეროდან. ერთ-ერთზე ჩააბარა, სწავლობს და ღღეს ტანსაცმლის მაღაზიაში მუშაობს კონსულტანტად. ძალიან კმაყოფილია – მთელი ღღე გოგონებს ურჩევს, რომელიც ვაბა უფრო უხდებათ. თვითონ ამბობს, რომ მშობლები ჯერ კიდევ არ კარგავენ იმედს, სჯერათ, რომ მათი შვილი „გონს მოეგება და მიხვდება, რომ თავისი პროფესიით კარგად იცხოვრებს“.

ფსიქოლოგი დავით ზურაბიშვილი ამბობს, რომ მშობლებმა ამ დროს ბაღანსი უნდა დაიცვან. მათ შეიძლება თინეიჯერი აიძულონ,

გააკეთოს მათთვის მისაღები არჩევანი. ან შეიძლება, უბრალოდ, დაუსრულებდოდ ისა- უბრუნო თავიანთი პროფესიის დადებით, სა- ინტერესო მხარეებზე „გავღენის ობიექტის“ გასაგონად და ასე მიიყვანონ გადაწყვეტი- დებამდე. სწორედ, ამ სტრატეგიით მოქმე- დებდნენ ნიტას ქიმიკოსი მშობლებიც. სას- ტუმრო ოთახში, დღესაც მენდერევევის დიდი სურათი უკიდიათ (რომელიც ერთხელ მასთან მისულ მეგობარს წმინდანი ეგონა და დიდი მონღოლებით პირველად გადაიწერა, სამჯერ). მათ სახეში ხშირად ვისმენდით შეგონებებს - რომ ქიმიის ცოდნა აუცილებელია ყველას- თვის, რომ კარგი ქიმიკოსები არიან კარგი იურისტები, კარგი ექიმები, კარგი სამხედ- რო მოსამსახურეები, ზოგადად, ქიმიკოსები ყველაფერში კარგები არიან! თითქმის მთელ- მა სამეგობრომ დავიჯერეთ, რომ ნებისმიერ ფაქტობრივად ჩაბარებამდე ჯერ აუცილებლად ქიმიკოსები უნდა გავმხდარიყავით. მათმა შვირმა კი მომავალ პროფესიად ბიზნესის მართვა აირჩია და მუშაობაც მეორე კურს- ბევრ დაიწყო (ქიმიკოსობა არ მოუთხოვიათ მისგან, ჯერჯერობით).

ნიტას მშობლებს, ისევე, როგორც ბევრი ჩვენგანისას, შვირისთვის ყველაზე კარ- გი მომავალი უნდათ. მაგრამ შეუძლიათ თუ არა ბუნებრივად განსაზღვრონ, რა იქნება მა- თი შვირისთვის „კარგი“? მშობლებს თითქმის შვირების შეცდომების ემინიათ. არ აძლევენ შანსს დამოუკიდებლად არჩევანის გაკეთება ისწავლონ და ამით ხელს უშლიან გამოცდილე- ბის მიღებაში.

მე ჩემი ინტერესები გავითვალისწინე და არა პროფესიის პრესტიჟი და დასაქმების პერსპექტივა. მეუბნებოდნენ, რომ გამიჭირ- დებოდა, რომ არ იყო საქართველოში ჯან- სალი გარემო ჟურნალისტებისთვის და მადრ მივხვდებოდი, რომ „სხვაგან მოვხვდი“. თუ როდესმე მართლა მივიღე ამ დასკვნამდე, ის მაინც მეცოდინება, რომ გადაწყვეტილება მე მივიღე, შეცდომა მე თვითონ დავუშვი. სა- ნანებელიც ნაკლები მექნება.

სახელმწიფოს თავისი მექანიზმი აქვს აბი- ტურიენტების წასახადისებრი. 2013 წლიდან იმ უნივერსიტეტებში, რომლებსაც შესაბა- მისი სადოქტორო პროგრამა აქვთ, 14 სპე- ციალობის სტუდენტები უფასოდ ისწავლიან. ეს სპეციალობებია აგრონომია, განათლების

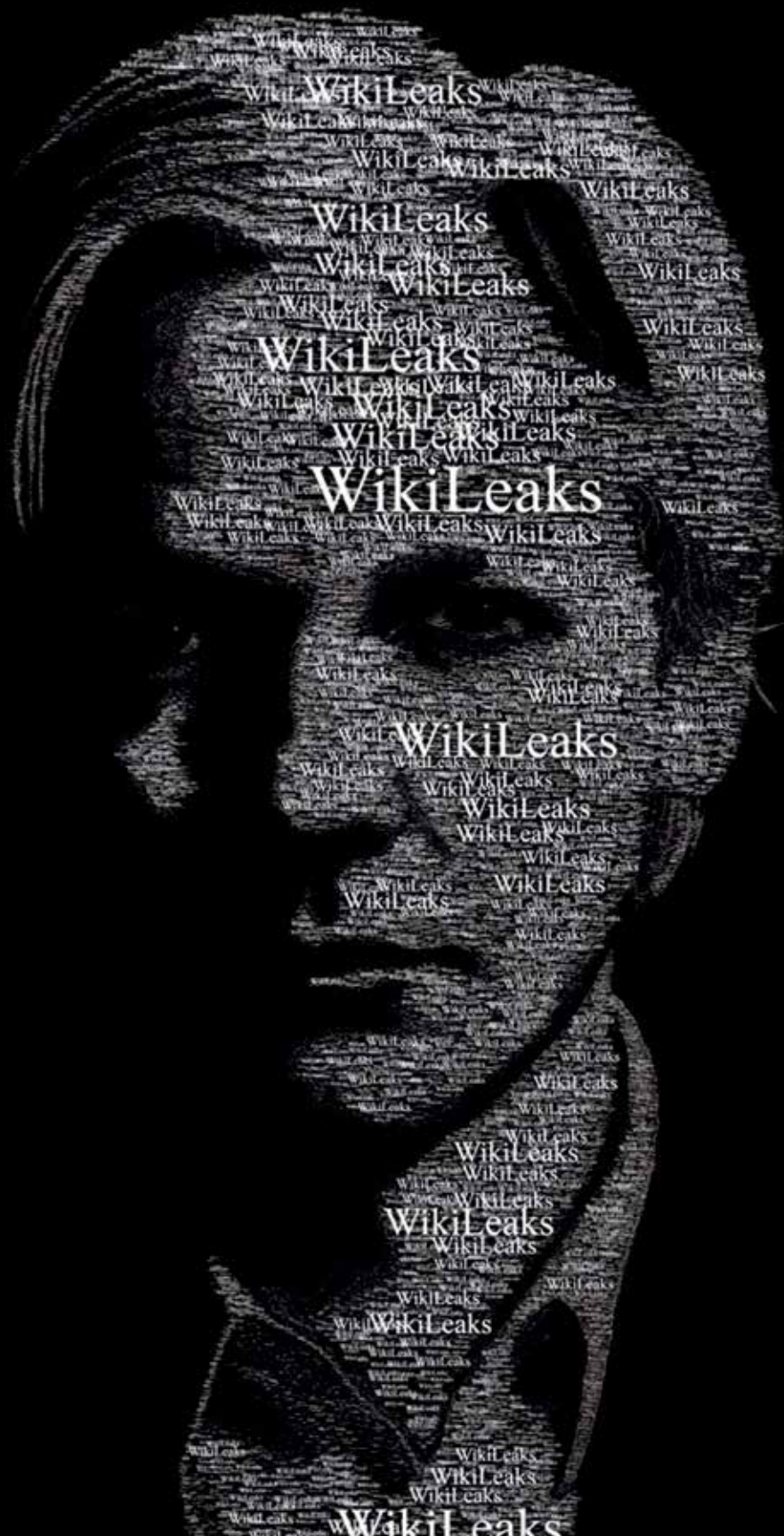
მეცნიერებები, ენერგეტიკა და ელექტროინჟი- ნერია, მშენებლობა, მათემატიკა, ქიმია, ფიზიკა, ბიოლოგია, ეკონომიკა, არქეოლო- გია, ისტორია, ქართული ფილოლოგია, ფი- ლოსოფია და არქიტექტურა. განათლების და მეცნიერების მინისტრის მოადგილე, დავით ზურაბიშვილი ამბობს, რომ შეჩვეულ პროფე- სიებზე დიდი მოთხოვნა არ იყო, სტუდენტები ძირითადად ბიზნესის, საერთაშორისო ურთი- ვრთობებისა და იურიდიულ ფაქტობრივებზე აბა- რებდნენ. „თუკი გვინდა ცივილიზებული სა- ხელმწიფოდ ჩამოყვადებდეთ, ჩვენ გვჭირდება ფუნდამენტური და ქართველოლოგიური მეცნიე- რებების განვითარება. კერძო უმაღლესი სას- წავლებლები უფრო ბიზნესზე, შრომის ბაზარზე არიან ორიენტირებული და ნაკლებად ფიქ- რობენ 5 ან 10-წლიან პერსპექტივაზე. ეს სახელმწიფოს საქმეა. გადაწყვეტილება არაა საბოლოო და შესაძლოა უახლოეს ხანში გარკ- ვეული დამუხტებები მოხდეს.“

სიმონ ჯანაშია ვარაუდობს, რომ ამ სი- ახლემ შესაძლოა მიიზიდოს აბიტურიენტების ნაწილი სპეციალობებზე, რომლებიც ფინან- სდება, რადგან სწავლის, სასწავლო მასა- ლების, საცხოვრებლის შეცვლის ხარჯები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს არჩევანის გაკეთების პროცესში, თუმცა, მისი აზრით, ძირითადი მასა სოციალური და ჰუმანიტარუ- დი მიმართულებით წავა. „ამან კი, თავის მხრივ, შეიძლება გამოიწვიოს უნივერსიტე- ტების მიერ ადგილების გამოყოფის სტრატე- გიის შეცვლა და უფრო მეტ აბიტურიენტს შესთავაზოს ადგილი ისტორიის, ფილოსოფიის ან ფილოლოგიის მიმართულებით. უნივერსი- ტეტები ასევე დაინტერესებულნი ხდებიან, რომ პირველივე წლიდან სპეციალიზაცია შეს- თავაზონ სტუდენტებს დიპლომური სწავლე- ბის ნაცვლად. შესაბამისად სულაც არ არის სავარაუდო, რომ ამ ცვლილებას რამე გან- საკუთრებულად დადებითი შედეგი მოყვება.“

არ აქვს მნიშვნელობა, რას გადაწყვეტთ - ბავშვობაში არჩეულ გზას გავყვებით თუ 14 უფასო სპეციალობიდან ავირჩევთ რამეს. საკუთარ თავს ყველაზე უკეთ ისევ ჩვენ ვიცნობთ. მხოლოდ ჩვენ შეგვიძლია გადავ- წყვილოთ ცხოვრებაში რისი კეთება გვინდა და რა არის ის საქმე, რომელსაც, როგორც კონფუცი ამბობს, სამუშაოს არასდროს და- არქმევს. **610**

მშობლებმა ამ დროს ბაღანსი უნ- და დაიცვან. მათ შეიძლება თინე- იჯერი აიძულონ, გააკეთოს მათთვის მისაღები არჩევა- ნი. ან შეიძლება, უბრალოდ, დაუსრუ- ლებდოდ ისაუბრონ თავიანთი პროფე- სიის დადებით, საინტერესო მხა- რეებზე „გავღენის ობიექტის“ გასა- გონად და ასე მი- იყვანონ გადაწყ- ვეტირებამდე.

პერსონა ნონ გრატა

ნათია ჩეხერია

დაჯიკირთან დგას. ჟურნალისტებს დონდონში, ეკვადორის საეღროს აიგნიდან ესაუბრება. გამხდა-რი და ჟერმპრთადია. დადღილი ჩანს. ჟურდიენ ასანჟს ეკვადორის საეღრო 19 იგნისის შემდეგ არ დაუტოვებია. მისი ადვოკატი ამბობს, რომ ჯანმრთელობა შერყეული აქვს და სასწრაფო სამედიცინო დახმარება სჭირდება. ასანჟმა პოლიტიკური თავშესაფარი ეკვადორის მთავრობისგან იგნისში მიიღო. მას მერე, რაც უარი თქვა ბრიტანეთის უმაღლესი სასამართლოს მიერ დავისრებული გირაოს გადახდაზე. რომ არა პოლიტიკური თავშესაფარი, მას შვედეთში ექსტრადიცია ეღოდა. თუმცა, ყველაზე მეტად მას ამერიკული სასამართლოსი ეშინია. ამერიკამ ის ოფიციალურად „ხადხის მტრად“ გამოაცხადა. ჟურდიენი ამბობს, რომ გამომძიებლები დღემდე ეძებენ გზებს მის სამართლებრივ პასუხისგებაში მისაცემად. ასანჟს კარგად ახსოვს, რომ ეს ის ქვეყანაა, სადაც დღემდე არსებობს მტატები, რომელშიც სასამართლოს უმაღლესი განაჩენი სიკვდილით დასჯაა. ის თვლის, რომ შვედეთში მისი გადაგზავნა, უბრალოდ, თვადის ასახვევად არის მოგონილი, სინამდვილეში, ამერიკას მისი ხედში ჩაგდება და თავიდან მოშორება სურს.

THE TRUTH WILL
ALWAYS WIN

28

ნომბერს, ეკვადორის სა-
ეროოდან ასანჯი ბრიუსე-
ში მყოფ ჟურნალისტებს
ესაუბრა. ამერიკის პოლიტიკაზე
ილაპარაკა. მას შეერთებული შტატე-
ბის სასამართლო „ვიკილიქსისთვის“
შემოწირული თანხის 95% უკანონოდ
ჩაუთვარა და ანგარიშები დაუყარა-
ლა. ამ აკრძალვამ ვებსაიტს შემო-
სავლის 95% დააკარგვინა, რაც და-
ახლოებით ათი მილიონი დოლარია.
ფინანსური შემლუღვა „ვიკილიქსის“
მუშაობის ხარისხზეც აისახება, ვებ-
გვერდზე ნაკლები დოკუმენტი ქვეყ-
ნდება. მაგრამ, ყველაფრის მიუხე-
დავად, ასანჯი იმედს არ კარგავს.
ის ამბობს, რომ სჯერა – ყველა-
ფერი გამოსწორდება და რაც უნდა
მოხდეს, „ვიკილიქსი“ მუშაობას არ
შეწყვეტს.

„შოპუდარული და კერძო მხარდაჭე-
რის ძალა ნიშნავს, რომ ჩვენ ვაგ-
რძებთ მუშაობას. „ვიკილიქსი“
დახურვა არ ემუქრება. მართალია,
მისი განვითარება შეფერხებულია.
რაც უკანონო და არასწორია, ეს უნ-
და შეიცვალოს! მაგრამ საქმე მართლ
„ვიკილიქსში“ არ არის. ეს მთელი
მსოფლიოს მასმედიას ეხება. ჩვენ
წინაშეა რეალური მაგალითი – რო-
გორ იყენებს ძალაუფლება პოლიტიკუ-
რი ანგარიშსწორებისთვის ფინანსურ
საწესებებს, კომპანიის, ორგანიზა-
ციის თავიდან მოსაშორებლად.“

ბრიტანეთის შემდეგ, საეღროში სა-
ხანძრო განგაშის ტესტი ტარდება.
შენიშნავს ყველა თანამშრომელი ტო-
ვებს. იქ მხოლოდ ასანჯი რჩება.
სკოტლანდ იარდი საეღროს კართან 24
საათი დგას. ასანჯი ერთი ნაბიჯი-
თაც რომ გადასცდეს ნეიტრალურ ზო-
ნას, მისი მოგზაურობა დასრულდება.
შეიძლება ითქვას ასეც: მოგზაურობა
დროსა და სივრცეში სიმართლის და-
სადგენად და გასავრცელებლად.

ჟურენს შვედეთის უმაღლესი სა-
სამართლო ორ ბრადებას უყენებს.
ორივე შემთხვევა სექსუალურ ძა-
ლადობას ეხება – ქალებთან A-სთან

დაუცვედი სექსუალური ურთიერთობა
და მეორე ქალებთან W-სთან ძილის
დროს სექსუალური კავშირის დამყა-
რება. დამარადებული ქალების ვი-
ნაობა არ ხმაურდება. ორივე ქალი,
მის A და მის W, ასანჯს პრემიერ-
ვატივის გარეშე სქესობრივი კავში-
რის დამყარებისთვის ადანაშაულებს.
ისინი პოლიციაში ერთი და იმავე
ბრადლებით, ერთდროულად გამოცხად-
დნენ.

2010 წლის აგვისტოში შვედე-
თის პროკურატურამ ასანჯს ბრადება
მადევე მოუხსნა, მაგრამ სექტემბ-
რიდან ძიება კვლავ განახლდა. ეს
ასანჯის აღვოკატებს საეჭვოდ ერ-
ვენათ. თვითონ ჟურენი ბრადებებს
უარყოფს და მის წინააღმდეგ აგორე-
ბურ სკანდალს „ვიკილიქსის“ საქმი-
ანობას უკავშირებს. მისი თქმით,
არასოდეს არც ერთ ქალთან სექსუა-
ლური კონტაქტი მათი სურვილის გა-
რეშე არ ჰქონია.

ჟურენს სჯერა, რომ „ვიკილიქსი“
ცვლის რეალობას. 2010 წლის 22 ოქ-
ტომბერს Time-მა ყველაზე მნიშ-
ვნელოვანი ინფორმაციის გაჟონ-
ვის 10 შემთხვევა გამოავლინა.
TOP 10 Leaks-ის სიაში პირველი
„ვიკილიქსის ომის ჟურნალია“. ეს
საიდუმლო დიპლომატიური წყაროებია
– მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის
დიდებებს შორის პირადი მიმოწერის
უმარმამარი არქივი.

„ვიკილიქსზე“ შეერთებული შტატე-
ბის მთავრობის საიდუმლო დოკუმენ-
ტაცია რამდენჯერმე უკვე გამოქვეყ-
ნდა. პირველი ორი გაჟონვა ერაყსა
და ავღანეთში მიმდინარე სამარ
მოქმედებებს უკავშირდებოდა. დო-
კუმენტებს შორის იყო 2006 წლიდან
ერაყში ბრძოლის წარმოების გასაი-
ღუმელებული წესების ასლი, შეძენი-
ლი სამხედრო აღჭურვილობის სრული
ნუსხა: ტყვიამფრქვევები, ჰამე-
რები, ფულის დამთვრელი აპარატე-
ბი, სატელიტური ტელეფონები და ა.შ

რა უფრო მეტი
- ფარდახდელი
სინამდვილე, თუ
წყაროების სიცოც-
ლის გაუფრთხი-
ლებლობა? რთუ-
ლია, შეაფასო.

ასანჯი ერთ მოხაღისესთან ერთად რამდენიმე კვირა ადგენდა შეძენილი ნივთების სამხედრო კოდეზს და ფასებს აჯამებდა – ბიუჯეტი მიღიარლობით დღიარს აჯარებდა. ეს საუკეთესო მასაღა იყო ჟურნალისტური გამოძიებების დასაწყებად. თუმცა ასანჯის მოლოდინი არ გამართდა. მედიამ ამ თემის მიმართ ინტერესი მარევე დაკარგა.

ამერიკელი პოლიტიკოსები „ვიკილიქსს“ ადამიანების სიცოცხლის გაუფრთხილებლობაში ადა-

ნაშაუდებენ. ისინი ამბობენ, რომ „ვიკილიქსი“ საიდუმლო დოკუმენტებში წყაროების ვინაობას ასახელებს და ამით მათ სიცოცხლის საფრთხეს უქმნის. ვებ-გვერდზე გამოქვეყნებულია იმ პიროვნებების ვინაობა, ვინც ამერიკელ დიპლომატებს და დამკვერვის სამსახურებს თავიანთი ქვეყნიდან საიდუმლო ინფორმაციას აწვდიდნენ. პოლიტიკოსები ამბობენ, რომ მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფა „ვიკილიქსს“ არ შეუძლია.

ეს წინააღმდეგობები ასანჯის საქმეს მუდმივად თან ახლავს. რა უფრო მეტია – ფარდახდელი სინამდვილე, თუ წყაროების სიცოცხლის გაუფრთხილებლობა? რთულია, შეაფასო. ფაქტი ერთია, საიდუმლო ინფორმაციის და ხედიუწვდომელი დოკუმენტების გასაჯაროებით, ჟურნალმა, პირველ რიგში, „დიდი ბიჭების“ (სისტემის) რისხვა გამოიწვია, მათი სტაბილურობა შეარყია.

2012 წლის იანვარში, ჰიუსტონის სამართლისა და მედიის სემინარზე, რომელიც „ვიკილიქსს“ ეხებოდა, ცენტრალური სადამკვერვო სააგენტოს ყოფიმა ოფიცერმა განაცხადა: „მთავარი ის არის, რომ ჩვენ (ამერიკის შეერთებული შტატები) ბოლოს მაინც შევძლებთ ასანჯის აქ ჩამოთრევას.“

„ჩვენ გვწამს, რომ ასობით ადამიანის სიცოცხლე პოტენციური საფრთხის წინაშე დადგა, რადგან მათი სახელები გამოქვეყნებულ წყაროებში დაფიქსირდა. ჩვენი ამრით, ასეთი დაუღვერობა დაუშვებელია“, – განაცხადა აშშ-ის დეპარტამენტის სპიკერმა პ.ჯ კროლიმ.

„ვიკილიქსი“ კი, აცხადებს, რომ მას თავისი პრინციპები აქვს: არასდროს აქვეყნებს დამუშავებულ, ინტერპრეტირებულ მასაღას – მხოლოდ ორიგინალურ დოკუმენტებს. ამგვარად, ასანჯი დასკვნების გამოტანის საშუალებას აუღიორიას აძლევს. ის აჩვენებს, მაგრამ არაფერს კარნახობს – აუღიორია თავად ირჩევს, დაიჭეროს თუ არა. ინფორმაციის დაფარვა – ცენზურა დასაშვებია მხოლოდ მაშინ, თუკი ინფორმაციის გავრცელება ვინმეს უქმნის სიცოცხლის საფრთხეს. „ვიკილიქსის“ წარმომადგენელი ჰრაფსონი ამბობს: „ინფორმაცია, რომელსაც ჩვენ ვაქვეყნებთ, საკმარისად მეტყველია. ის ავთენტური მასაღაა და ვერავინ დაამტკიცებს, რომ ასე არ არის. ადამიანებმა დასკვნები თვითონ გააკეთონ. აუცილებელი არ არის რე-

აქცია გქონდეს ყველაფერზე, რასაც ვიდეო გიჩვენებს. „ვიკილიქსის“ გარშემო ბევრი გაუგებრობაა. მაგრამ ეს ტენდენცია ნელ-ნელა იცვლება. ტრადიციულ მედიასაც ესმის, რომ „ვიკილიქსი“ მედია დანდშაფტის გავრცობა და გაფართოებაა. ბოლო თვეებში ეს სივრცე საგრძნობად შეიცვალა. ჩვენი წარმატება მაშინ გამოჩნდა, როცა ზოგმა დიდმა მედია კორპორაციამ, საკუთარ ვებზე მსგავსი ფორმატის შეთავაზება სცადა. „ვიკილიქსის“ ამოცანა სულ უფრო გასაგები ხდება და სხვებიც რწმუნდებიან, რომ გამჭვირვალობისთვის ბრძოლა აუცილებელია.“

„ვიკილიქსის“ გავრცელებული ერთ-ერთი ყველაზე რეზონანსული ვიდეო ერაყდანაა. დაუმონტაჟებელ კადრებში ჩანს, როგორ ხოცავენ ამერიკელი ჯარისკაცები სამოქალაქო პირებს. ასანჯისთვის ფაქტი, რეალური ამბავია მნიშვნელოვანი და არა ჟურნალისტების ინტერპრეტაცია. ის „ვიკილიქსზე“ ამბობს: „ეს ცენზურისათვის ხელმეორედელი სისტემაა. მიზანი საჯარო ანალიზის პროვოცირებაა. ამის მიღწევა კი უცნობი გზებით ინფორმაციის მუდმივი და მასობრივი გაჟონვით შეიძლება“. „ვიკილიქსი“ დღემდე ტრადიციული მედიის მთავარ გამოწვევად რჩება. რადგან, როგორც ასანჯი TED-ის გამოსვლაში ამბობს, „ვიკილიქსმა ერთ დღეში უფრო მეტი და მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელება შეძლო, ვიდრე ყველა ტრადიციულმა მედიამ ერთად – მთელი მათი არსებობის განმავლობაში.“

2006 წლის 30 მარტს რეიკიავიკში, მაღარი, სრულიად ჭალარა ახალგაზრდა კაცი, სახლის მეპატრონეს ჟურნალისტად გაცნო და ბინის დაქირავება სთხოვა. იმ დროს ეიაფი-ადიუკურის ვულკანი ამოფრქვევას იწყებდა. ასანჯმა სახლის პატრონს უთხრა, რომ მათი (მას რამდენიმე

პირი ახლდა თან) ჩასვლის მიზეზი ვულკანის შესახებ რეპორტაჟის მომზადება იყო.

როგორც კი სახლის მფლობელი წავიდა, ავსტრალიელმა „შტორები“ სწრაფად ჩამოუშვა და ისე დაამაგრა, რომ 24 საათი ოთახში სიბნელე ყოფილიყო. ასანჯისთვის პატარა, თეთრი ორსართულიანი სახლი საბრძოლო შტაბად იქცა და მას ბუნკერი დაარქვეს. ოთახში ექვსი კომპიუტერი დადგეს. მადე ისრანელი იქტივისტებიც შემოიკრიბეს და გეგმა B-ზე მუშაობა დაიწყეს. ეს იყო 2007 წელს ერაყში გადაღებული 28 წუთიანი ვიდეოს კოლური დასახელება. სადაც ნათლად ჩანს, როგორ კლავენ ამერიკელი ჯარისკაცები თვრამეტამდე ადამიანს, მათ შორის „როიტერის“ ორ ჟურნალისტს.

„გახსოვდეს, გახსოვდეს ხუთი ნომერი“ – იმერებდა ასანჯი გაიფლქისადმი მიძღვნილი ინგლისური ხალხური რექსის სიტყვებს და მუშაობას განაგრძობდა. დროის შეგრძნება დაკარგული ჰქონდა. როგორც მისი თანამოაზრეები და კოლეგები ამბობენ, მუშაობის დროს ვერაფერს ამჩნევს. საქმის დასრულებამდე არასდროს ისვენებს. მისთვის საკვები თანამშრომლებს მიაქვთ. სამაგიეროდ არასდროს ავიწყდება მცირე დეტალები, რომელიც საქმეს შეიძლება წაადგეს. მასზე ყოველთვის მის გარშემო მყოფი ხალხი ბრუნავს.

„ჩემი მთავარი მტერი უვიცობაა! თქვენ მხოლოდ მაშინ შეგიძლიათ მიიღოთ ეფექტური გადაწყვეტილება და დაგვემოთ რაიმე, როდესაც მართლა გესმით, რა ხდება სინამდვილეში. მთავარია, ვიცოდეთ ვინ უწყობს ხელს სამოგადლობის უმცვრებას. ეს არის ის ორგანიზაციები, რომლებიც ინახავენ საიდუმლო მონაცემებს, ამახინჯებენ ინფორმაციას. ამ უკანასკნელს განეკუთვნება ზოგი მასობრივი ინფორმაციის საშუალებაც. ჩემთვის თანამედროვე მედია იმხელა ბოროტებაა, რომ ღირს დაგვიქრდე –

„ტრადიციულ მედიასაც ესმის, რომ „ვიკილიქსი“ მედია ლანდშაფტის გავრცობა და გაფართოებაა. ბოლო თვეებში ეს სივრცე საგრძნობლად შეიცვალა. ვიკილიქსის“ ამოცანა სულ უფრო გასაგები ხდება და სხვებიც რწმუნდებიან, რომ გამჭვირვალობისთვის ბრძოლა აუცილებელია.“

მათ გარეშე მსოფლიო უკეთესი ხომ არ იქნებოდა?”

არავინ იცის, რამდენ ხანს შეძლებს ასანჯი ეკვადორის საეროში ცხოვრებას. ადრე თუ გვიან, მას ექიმების დახმარება დასჭირდება. ავადმყოფი და დაღლილი მუშაობას მაინც განაგრძობს. საიტის გაძლიერებას, დაფინანსების აღტერნატიული წყაროების მოძიებას ცდილობს. სუპერსახელმწიფოების სპეც-სამსახურები კი მის დაკავებას ელოდებიან. სტატუს-კვო დიდხანს ვერ შენარჩუნდება. რაღაც უნდა შეიცვალოს. ცვლილებას ჩვენ შორიდან დავაკვირდებით და კიდევ ვიფიქრებთ მთავარ კითხვაზე:

ვინ არის ბედნიერი – ის, ვინც ებრძვის შტორმს და ცხოვრობს, თუ ის, ვინც ნაპირზე უსაფრთხოდ რჩება და არსებობას განაგრძობს? **610**

Full of Sun

☞ თამარ ქვედიძე 📷 ნიკა კომაროვის პირადი არქივი

მოციურად დაპარაკობს. ერთი შეხედვით, შეიძლება დაბნეულიც მოგეჩვენოს. მაგრამ მარევე ვხვდები, რომ თემების და განწყობების ეს სპონტანური ცვლა მისი ხასიათის ნაწილია. გუდნოფილია – სათქმელს და აზრებს არასდროს მარავს. კარგი იუმორის გრძნობა აქვს. ხშირად ამბობს, რომ კომფორტისთვის სახლში კომპიუტერი, ჯიბეში მედიატორი, კარადაში კი, ფერადი წინდები სჭირდება. ესეც მისი იმიჯის ნაწილია. იმიჯის, რომელთაც დღეს უკვე ცნობენ. ეს ნიკა კოჩაროვია – გამორჩეული სტილისა და იმიჯის მუსიკოსი.

მის სარეპეტიციოს ნახევარი საათი გეძებთ. ძივის ვაგნებთ თხუთმეტი კვადრატული მეტრის მუსიკალური ინსტრუმენტებით სავსე ოთახს, სადაც ნიკა კოჩაროვი Z for Zulu-სთან ერთად თავის მუსიკას აკეთებს. თუმცა მისი შემოქმედებითი ისტორია ამ ჯგუფის შექმნამდე დიდი ხნით ადრე იწყება, Young Georgian Lolitaz-სთან ერთად. ისინი განხვავებული მუსიკალური სტილისა და გემოვნების თინეიჯერი ბიჭები იყვნენ, რომლებმაც უარი თქვეს სტანდარტულ მუსიკაზე და

მაშინდელ მუსიკალურ ნორმებს დაუპირისპირდნენ.

კლიპებში მათ გამოჩენას დიდი ხმაური მოჰყვა. „საქართველოს დროშის ფერებში შეღებილები, თავზე სვანური ქუდი და ფაფახით, გრძელ ცისფერ კაბაში გამოწყობილები, ან საბანაო ტრუსების ამარა დარბოდნენ. შეშრილი სახეებით რაღაცას გაჰყვიროდნენ. ხან ელექტროენერგიის ბოძთან ახდენდნენ სექსის იმიტაციას, ხან კი ნახევრადშიშველ გოგონებთან“. ამ კლიპის ჩვენება მარევე აკრძალეს, მაგრამ ამ დროისთვის ნიკა კოჩაროვის შესახებ უკვე ბევრმა იცოდა.

მისი მუსიკალური კარიერა ძალიან ადრე დაიწყო. თოთხმეტი წლისამ აკორდების წიგნი რომ იშოვა, მუსიკაზე პირველად სერიოზულად მაშინ დაფიქრდა. უკრავდა რამდენიმე ჯგუფში. თხუთმეტი წლის იყო, პირველი ბენდი „ნაგვის ხე“ რომ ჩამოაყალიბა. ცხრამეტი წლისამ შექმნა NEBO CCCP კოტე კადან-დაძესთან ერთად. 2001 წელს ღოღიტაზების ეპოქაც დაიწყო.

Young Georgian Lolitaz, იმ პერიოდში ერთ-ერთი ყველაზე განხვავებული და ხმაურიანი ჯგუფი იყო. მართავენ კონცერტებს, იღებდნენ კლიპებს, ჰქონდათ გასვითი ტურები სხვადასხვა ფესტივალზე. ადრეში „Lemonjuice“ 2004 წელს გამოვიდა. ჯგუფი მარე შეიყვარა მსმენელმა.

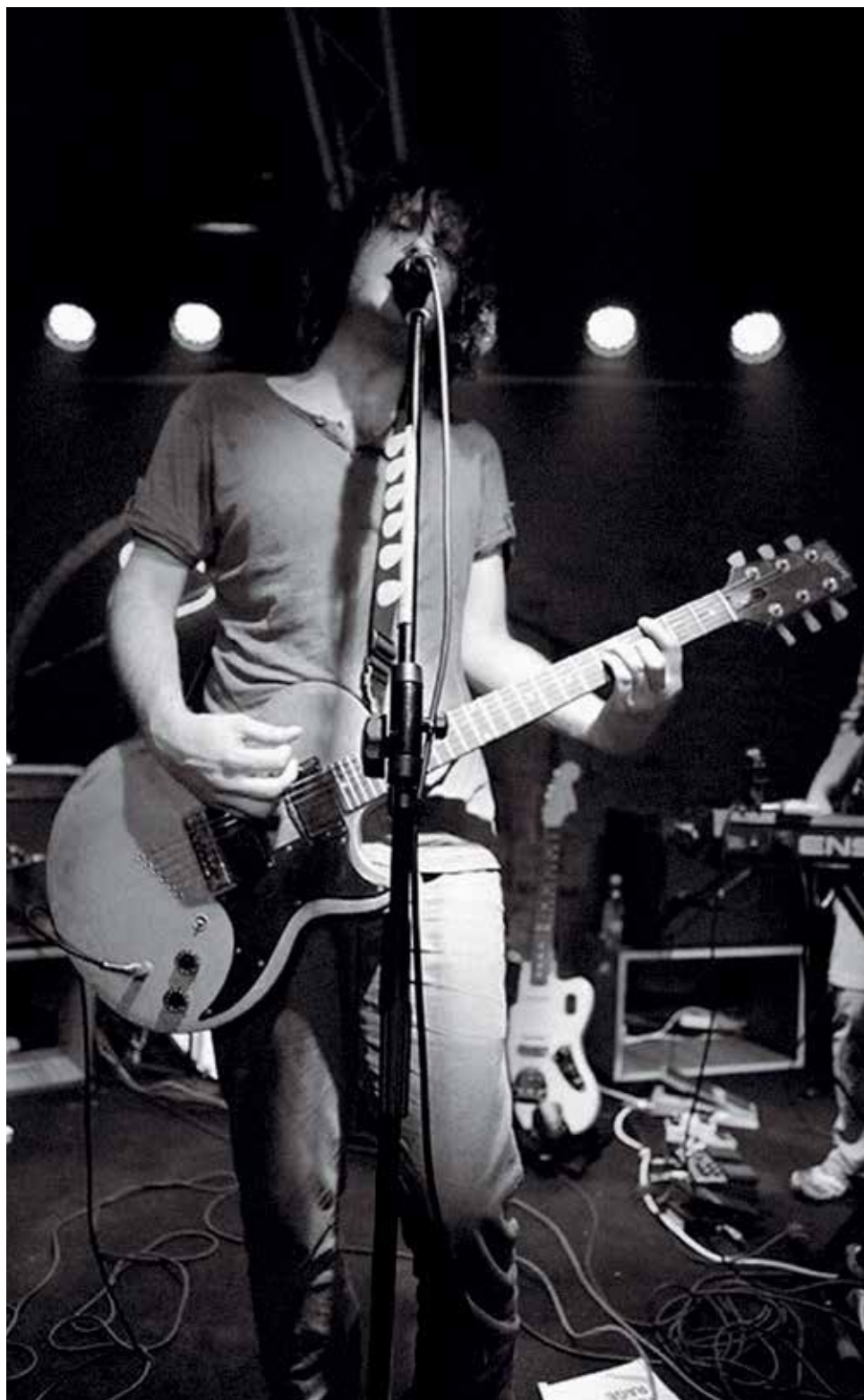
„მნიშვნელოვანი პერიოდი იყო. ამ ჯგუფთან ერთად დავიწყე ნორმალური მუსიკის წერა და რეალურად ამ ჯგუფით გამიცნო მსმენელმა. თანდათანობით ღოღიტაზმა საკუთარი თავი ამოწურა. მუსიკალურადაც აღარ იყო საინტერესო და მაშინ მივხვდი, რომ წინ გზა აღარ იყო. თბილისში გაჩერება აღარ შემეძლო. ჩემი გერდფრენდი ღონდონში მიდიოდა სასწავლებლად და მეც წავყვი.“

ღონდონში ცამეტი-თოთხმეტი წლის ასაკშიც სწავლობდა. 2006 წელს, მუსიკალური კარიერის გასაგრძელებლად, თუ საკუთარი თავის საძიებლად წასულს ადაპტაცია აღარ გასჭირვებია. თავიდან კლუბებში უკრავდა, ძალიან მარე სტაბილური სამსახურიც იშოვა.

„ერთ-ერთ ამერიკულ ბარში დუდის დასარეკლად შევედი, ცოტა გაბრაზებული ვიყავი. ზოგადად მორიდებული ვარ და სითამამე არ მჩვევია, მაგრამ იმ დღეს რატომღაც პირი-

„საქართველოში ყველაზე დიდი პრობლემა ალბათ თვითშეფასებაა. რეალურად ქართველი მუსიკოსები ალტაცებული არიან საკუთარი პერსონით და თავს ვარსკვლავად მიიჩნევენ. კარგი იქნებოდა, პირველ რიგში, მუსიკა და ხელოვნება დაეფასებინათ“.

„მნიშვნელოვანი პერიოდი იყო. Young Georgian Lolitaz-თან ერთად დავიწყეთ ნორმალური მუსიკის წერა და რეალურად ამ ჯგუფით გამიცნო მსმენელმაც. თანდათანობით დღეიდანმა საკუთარი თავი ამოწურა. მუსიკადურადაც აღარ იყო საინტერესო და მაშინ მივხვდი რომ წინ გზა აღარ იყო... თბილისში გაჩერება აღარ შემიძლო. ჩემი გერდფრენდი ღონღონში მიდიოდა სასწავლებლად და მეც წავყვედი.“

„ერთ-ერთ ამერიკულ ბარში ღუდის დასადევად შევედი, ცოტა გაბრაზებული ვიყავი... კუთხეში ტიპი აკუსტიკურ გიტარაზე უკრავდა, მივედი და პირდაპირ ვკითხე მუსიკოსი არ გჭირდებათ-მეთქი? ხვად მოდი დაუკარიო. მივედი დაგუკარი და კვირაში სამი დღე მომცეს სამუშაოდ.“

ქით მოხდა. კუთხეში ტიპი აკუსტიკურ გიტარაზე უკრავდა. მივედი და პირდაპირ ვკითხე მუსიკოსი არ გჭირდებათ-მეთქი? ხვად მოდი, დაუკარიო. მივედი, დაგუკარი და კვირაში სამი დღე მომცეს სამუშაოდ. პირველი რ თვე ასე გავატარე. მაშინ ვწუწუნებდი, ცოტა რთულია დაკვრა, როდესაც ხასიათზე არ ხარ-მეთქი. ვფიქრობდი ხოლმე, ახლა დასაღებები რომ მქონდეს, უფრო ადვილად დავაღებდი, ვიდრე ვიმღერებდი-მეთქი“.

თუმცა მისთვის ეს გამოცდილება მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა. ყველაზე მთავარი,

რაც ამ წლების მანძილზე, გამოცდილებასთან ერთად დააგროვა, კონტაქტები იყო. 2010 წელს თბილისში დაბრუნდა. მალე ახად ჯგუფთან ერთად დაიყო მუშაობა. Z for Zulu მეგობრებთან ნიკა დავითაშვიდთან, გია იაშვიდთან და დიმა ოგანესიანთან ერთად შექმნა. ჯგუფს დღეს უკვე ჰყავს თავის მსმენელი.

„იმას ვუკრავთ, რასაც საერთოდ ვუკრავთ ხოლმე. შეიძლება ცოტა ბანალურია მაგრამ ვწერ ცხოვრებაზე. იმაზე, რაც იმ მომენტში მანუხებს ან მახარებს. იშვიათად ვიგონებ

ხოლმე ფანტასტიკური ჟანრის ტექსტებს.“

როგორც ნიკა ამბობს, საქართველოში მუსიკის კეთება არც თუ ისე მარტივია. განსაკუთრებით ინგლისურენოვანი ჯგუფისთვის, მაგრამ მათ საკუთარი სტილი, ჟანრი და გემოვნება აქვთ. ჯერჯერობით თავიანთ ადგილსა და მსმენელს იოლად პოულობენ.

„საქართველოში ყველაზე დიდი პრობლემა აღბათ თვითშეფასებაა. რეალურად ქართველი მუსიკოსები საკუთარ თავებს აფასებენ, ალტაცებული არიან საკუთარი პერსონით და თავს ვარსკვლავად მიიჩნევენ. კარგი იქნებოდა

საშუალება რომ ჰქონდეს, მთელი ცხოვრებას ერთი ფირმის გადაღებას მიუძღვნიდა. მუსიკა რომ არ იყოს კიდეც უამრავ საჭმელს გააკეთებდა. თუმცა კუდინარობაში ხელს მაინც არაფერი უშლის.

მუსიკა და ხელოვნება რომ დაეფასებინათ. ბადანსი არ არის. იმ დღეს რამდენიმე ქართული ფირმა ვნახე და შოკში ჩავვარდი, საერთოდ არ მეგონა, ასეთი რაღაცის კამერაზე გადატანა თუ შეიძლებოდა. გარეთ რომ გახვიდე და კამერა, უბრალოდ, დადგა, ბევრად უფრო საინტერესო რამეს გადაიღებ, ვიდრე იქ ვნახე. მაგრამ მაყურებელი ტაშით უდოცავდა რეჟისორს წარმატებას. განსხვავება სწორედ ისაა, რომ ღონღონში პომიდორს გესვრიან და პირდაპირ გეტყვიან, რასაც ფიქრობენ. აქ ყველას ყველაფერი „მოსწონს“.

მაგიუებს დამოკიდებულება „საქართველოსთვის კარგია“. რას ნიშნავს ეს?! დაახლოებით იგივეა, ხინკალი რომ ჭამო და თქვა, პრეზანოვისთვის კარგიაო. სწორედ ამ დამოკიდებულების გამო საქართველოში რთულია მუსიკის კეთება...“

მუსიკა რომ არ იყოს, დახატავდა. პროფესიით მხატვარია, მიღებულ განათლებას საკუთარი აღზომების დიზაინზე და ვიდეოზე იყენებს. კიდეც ერთი გატაცება რეჟისორობაა. ფირმის გადაღება უნდა. ეს იდეა, ქართული ფირმების და ამ ფირმებით ალტ-რთოვანებული მაყურებლის ნახვის შემდეგ აეკვიატა. საშუალება რომ ჰქონდეს, მთელი ცხოვრებას ერთი ფირმის გადაღებას მიუძღვნიდა. მუსიკა რომ არ იყოს კიდეც, უამრავ საჭმელს გააკეთებდა. თუმცა კუდინარობაში ხელს მაინც არაფერი უშლის.

„საჭმელის მომზადება ისეთივე სიამოვნებაა მანიჭებს, როგორსაც მუსიკის კეთება. პროცესი მსიამოვნებს. ყველაფერი მაქვს თითოჯერ გაკეთებული, არის ისეთი კერძებიც, რომლებსაც ბისზეც ითხოვენ.“

მისი პირველი ბავშვური სიყვარული 5-წლიანი იყო. შეყვარებული იყო გოგონე, რომელსაც არ იცნობდა, სიმღერებს უწერდა. თუმცა როდესაც გაიცნო, სიმღერების წერა შეწყვიტა.

მოკლე ბიოგრაფიული ცნობები: ჰყავს ცოლი და 3 შვილი. მეუღლესთანაც მუსიკამ დააკავშირა.

ხშირად ამბობენ, რომ არ ესმით მისი მუსიკის...

ერთობა სახლში, არ უყვარს ხადხმრავლობა და უცხო ადამიანები.

თვლის, რომ ცხოვრებაში უმარტლებს.

იცხოვრებდა საქართველოში. **6710**

სილაგმაზის სტანდარტები

📖 დეა კურკუმული 📷 დიტო თედიაშვიდი

ეგინსები, დიდი და ნაქსოვი პულოვერი სითბოსათვის და მოღურობისთვის. გრძელი და ფართო, თითქმის კოჭებამდე პარტო. ფერები წინა წილის: ბორცისფერი, მღვავისფერი, მუქი მწვანე. ჭრელი პრინტები და ორნამენტები – ინდივიდუალობისთვის ხაზგასასმევად. მეტი გდამურისთვის ნაზი, ღია ცისფერი და იასამნისფერი ყვავილები. ისევ აქტუალურია ჰორიზონტალური და ვერტიკალური სხვადასხვა ფერის ზოდები. აზიური სტილის ტანსაცმელიც გვხვდება – ყოველგვარი დეკორისა და ე.წ. „პრარეზის“ გარეშე.

თეთრ პერანგზე მოცმული კაშკაშა და ჭრელი პრინტიანი, თავისუფალი სტილის პიჯაკიც წევანდელი ტრენდია. ამ დროს, ქვედაბოლო ან შარვალი ნეიტრალური, მსუბუქი ფერისაა, რომ მთავარი აქცენტი არ გადაიფაროს.

ეს 2013 წლის მოდის ახალი ტენდენციებია. რამდენიმე თვეში ეს სიახლეები მთელ სამყაროს მოედება. მოდის მიმდევრები კი, თავიანთი ხელფასის უმეტეს ნაწილს იმაში დახარჯავენ, როგორც ტენდენციებს აუწყონ ფეხი.

წელს თმის ვარცხნილობა მსუბუქი, ჰაეროვანი, მოცულობითი უნდა იყოს. არავითარ შემთხვევაში, დატკეპნილი და სპეციალურ ფორმაზე დაყენებული. გაშლილი თმა აუცილებლად შუაზე გადაყოფილი. მუქი მავიაჟიდან მსუბუქი, ღია ტონებზე გადავლივართ და ხაზს ბუნებრიობას ვუსვამთ. ფრხილებს ოთკუთხედი ფორმა უნდა მივცეთ და კრემისფერი, ხორცისფერი, მუქი ღურჯი, იასამნისფერი, ან შინდისფერი ღაქი წავისვამთ.

დღეს ასევე ტრენდია თეთრი ფერის კანი, ოდნავ შევარდისფერებული დოყებითა და შინდისფერი პომადით. თუმცა ჩემ გარშემო უმეტესობა მაინც სლარიუმებს ეჯაჭვება და ნარუჯის გამუქებას ცდილობს. კანის გასამუქებლად კოსმეტიკურ საშუა-

რებებსაც ვიყენებთ. ამ შემთხვევაში, ვივინყებთ ტრენდს და ვაკეთებთ იმას, რაც მოგწონს. ამავდროს, ვწუხვართ მოღურობის სიძვირის გამო, რომელიც შეიძლება საერთოდ არ გვიხდებოდეს და გვაგვიწყდება, რომ რაც უნდა მოღურობის იყოს, ყველაფერს საბოლოოდ მაინც ჩვენს თავზე ვირგებთ.

ყველაზე ძვირფასი და უკვე მუდმივი ტრენდი დღეს პატარა წონაა. გარშემო ყველა ზედმეტ კილოგრამებზე დარდობს და უმეტესობა დიეტაზეა. ბევრისთვის, აღბათ, ეს თემა უბრალოდ თავისუფალი დროის „საქმიანად“ გატარების მიზეზია.

ხშირად ვფიქრობ, ვინ არის ის, ვინც სურ ცოტა ხნით ადრე ჯდება და მოდის ახალ ტენდენციებს საზღვრავს. ვინ არის ის, ვინც მიჩენს სურვილს, ვიყილო მაინც და მაინც ამა და ამ ფერისა და ფორმის ტანსაცმელი.

ბავშვობიდან „პუტკუნა“ იყო. თუმცა ადრე დიდად არ განიცდიდა ამას, სანამ ნიკუშა არ გაიცნო. პირველად რამდენიმე კვირის შემდეგ იგრძნო, რომ მოსწონდა. უნდოდა, მისი ყურადღება მიექცია. დიდად ხანს არჩევდა, რა ჩაცვდა. მაშინ პირველად იფიქრა, რომ ტანსაცმლის მოხდენაში ზედმეტი წონა უშრიდა ხელს. „არც კი ვიცი, რას ფიქრობდა და ნიკა ჩემს ჭარბ წონაზე. უბრალოდ, მინდოდა თავი თავისუფლად მეგრძნო. ვიცოდი, თავდაჯერებულობა ნიკუშასთან ურთიერთობაშიც მჭირდებოდა. ახლა უკვე ვხვდები, რომ კომფორტულად ცხოვრების საშუალებას ჩემი წარმოდგენები არ მაძლევდა. დღეს, ბუსტად ისევე ვუყვარვარ ნიკას, როგორც მაშინ, თხუთმეტი კილოთი მეტი რომ ვიყავი. უბრალოდ დღეს უფრო თავდაჯერებული ვარ. და ეს მომწონს.“

ანას ისტორიის მოსმენისას მივხვდი, რომ მთავარი ჭარბი წონა არ

დღეს ასევე ტრენდია თეთრი ფერის კანი, ოდნავ შევარდისფერებული ლოყებითა და შინდისფერი პომადით.

არის ხოდმე. მთავარია, რამხელა ენერგია და ძაღისხმევა გინდა იდეალური ქადის პარამეტრების მისაღწევად დახარჯო.

სიღამაზის სტანდარტები ღროსთან ერთად იცვლება. ღღესღღეობით უპირატესობას სიგამხდრეს, სიმაღლეს, გრძელ თმას, ან პირიქით – გაღაპარსუდ თმას, ბევრ და წვრილ საყურესა და ჯაჭვებს ანიჭებენ. ეს ნორმები პერიოდულად იცვლება. მეოცე საუკუნეში, სხვადასხვა ეპოქა-

ში, სისადავე და ბუნებრივი სიღამაზე ფასდებოდა. ტანსაცმელი ხან თავისუფალი სტილის უნდა ყოფილიყო, ხანაც ღებადებით ზედმეტად გადატვირთული. სხეულის პარამეტრებიც რამდენჯერმე შეიცვალა. ბაბუაჩემს, რომ ჰკითხოთ, მის ღროს სრული ქაღები იყვნენ პოპულარუდები – სქელი წარბებითა და ღინღით ზედა ტუჩზე.

მარიამს იან სომერჰაიდერი მოსწონს, ნინოს ჯონი დეპი, გვანცას დეონარდო დიკაპრიო. ისინი ვერას-

ღროს თანხმდებიან, რომელი რომელს სჯობს, თუმცა იციან, რომ მათი მოსაწონი ბიჭი აუცილებლად უნდა ჰგავდეს იდეალს. „ჩემთვის სასურველი ბიჭი მაღალი, გამხდარი, თუმცა ნავარჯიშები უნდა იყოს. ღამაზი თვადებით და გამომწვევი მზერით. მამაკაცური და დამაინტრიგებელი საქციელებით, თუმცა ყურადღებიანი და თბილი. აუცილებლად შავგვრემანი. ჩემი მეგობრების უმეტესობა წინასწარ განსაზღვრული შეხე-

ეს მუდმივი მარათონია. თუკი ერთხელაც არ მივხვდებით, რომ იმიტაცია, პირველ რიგში, საკუთარ უნიკალურობაზე უარის თქმას ნიშნავს.

ღუღებებით ცხოვრობს, მეც ვყვები გარკვეული ტიპის სტერეოტიპებს და ექსპერიმენტებს ჩემს თავზეც ვატარებ – ვცდილობ, ჩემთვის იდეალურ გოგონას დავემსგავსო. სურ მინდოდა გამხდარი, მაღალი, მწვანეთვალები და ქერათმიანი ვყოფილიყავი – გარუჯული სხეული და დიდი თუჩები მქონოდა. თმის ქერად შეღებვის, მწვანე დინზებისა და სოღარიუმის გამოყენების შემთხვევაშიც კი ვერ გავხდებოდი ისეთი, როგორიც ისინი არიან. რადგან მათი მთავარი იარაღი ბუნებრიობაა.

გემოვნების სტანდარტებს და სიღამაზის შეფასების კრიტერიუმებს მთელი საკომუნიკაციო სივრცე, მედია გვკარნახობს. ჩვენც ვებმებით მარათონში და მონდომებით ვაკვირდებით – ფიდმისა და წიგნის პერსონაჟების, გადაცემის წამყვანების, მოდელის, ტერევარსკვლავების – წარმატებულებისა და დამაზების ცხოვრებას. ვარკვევთ რაში ხარჯავენ დროს და ენერგიას ჩვენი გმირები, ვცდილობთ, ამოვხსნათ მათი სიღამაზისა და ბედნიერების საიდუმლო. გვინდა დავემსგავსოთ, გავიმეოროთ. ეს მუდმივი მარათონია. თუკი ერთხელაც არ მივხვდებით, რომ გამეორება და იმიტაცია, პირველ რიგში, საკუთარ უნიკალურობაზე უარის თქმას ნიშნავს. **610**

თქმოს ხელეები

ანო მაისურაძე დიტო თედიაშვილი

1958 წლის 29 აგვისტოს, ინდუსტრიულ ქალაქ ინდიანაში, მუშათა კლასის მრავალშვიდიან ოჯახში შავ-კანიანი ბიჭუნა დაიბადა. ბიჭუნას არ ჰყავდა ბევრი მეგობარი და თამაშსაც იშვიათად ახერხებდა. მთელი დღე მუშაობდა.

გავიდა წლები და ბიჭუნა ნამდვირ დეგენდად იქცა – მუსიკაში მთელი ეპოქა შექმნა. გინესის წიგნში ოცდაცხრაჯერ მოხვდა. ზუსტად ორმოცდაათი წლის შემდეგ კი, 2009 წლის 25 ივნისს, ღოს-ანჯელესში, საკუთარ ვილაში, პოპის თეთრკანიანი მეფე, მაიკლ ჯექსონი გარდაიცვალა.

წლების მანძილზე, კანის ფერთან ერთად, მისი სხეულის ნაწილებიც იცვლიდა ფორმას. მაიკლ ჯექსონმა, გამორჩეული მუსიკალური ნიჭისა და

სტილის გარდა, საზოგადოება მანამდე უცნობ და აკრძალულ თემებზე ააღაპარა. მისმა გამბედაობამ აღამიანები პლასტიკური ქირურგიის მეშვეობით გარეგნობის ცვლილებაზე დააფიქრა. ის ამ საქმის პიონერი იყო.

არაერთი ოპერაციის შემდეგ ჯექსონს აუტანელი ტკივილები აწუხებდა და უამრავ გამაყუჩებელ საშუალებას იღებდა. ამ პრეპარატებით ინტოქსიკაცია გახდა პოპის მეფის 50 წლის ასაკში დაღუპვის მიზეზი.

“You know, let’s put it in this way, if all the people in Hollywood who have had plastic surgery went on vacation, there wouldn’t be a person left in town.” – Michael Jackson

კაცობრიობა არსებობის დღიდან ფიზიკურ სიღამამეს ეტრფის. მასკულ-

ტურა სიღამამის მზა სტანდარტებს ბავშვობიდან გვკარნახობს. ჩვენც უპირობოდ გვჯერა, რომ ზღაპრის დამაბირი გამირი აუცილებლად კეთილია, უშნო კი, არც თუ ისე სასურველი და ბოროტი. გულმოღვინედ ვცდილობთ მოვერგოთ ამ ნორმებს და ჩვენი წარმოდგენით, იდეალური სიღამამისკენ ვისწრაფვით.

სხვადასხვა კოსმეტიკური საშუალებებით, თმის ვარცხნილობით, ფერთა თუ ქირურგიული ჩარევით ვცდილობთ, გავხდეთ იმაზე დამამები, ვიდრე ვართ. პლასტიკური ქირურგიის ისტორია მე-19 საუკუნიდან იწყება, თუმცა მისი ფესვები ძველ ინდოეთსა და ეგვიპტეშია. ეგვიპტედი და ინდოედი ქირურგები ისეთ ოპერაციებში იყვნენ დახელოვნებულები, როგორებიცაა: კურდღლის ტურის კორექცია, ცხვირისა თუ ზედა მუცლის ამპუტაცია და სხვა.

პდასტიკური ქირურგია განსაკუთრებით პოპულარული მე-20 საუკუნის დასაწყისში გახდა. მის განვითარებას პირველმა მსოფლიო ომმა შეუწყო ხელი. ომში დასახინჩრებული ადამიანებისათვის ქირურგიის ეს მიმართულება სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი იყო. სწორედ I და II მსოფლიო ომებს შორის, გაჩნდა ტერმინი ესთეტიკური ქირურგია, რომელსაც ადამიანები არა გადარჩენისთვის, არამედ იდეალური სიღამაბისთვის მიმართავდნენ.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, კი ესთეტიკური სიღამაბის ნამდვილი ბუმი დაიწყო, რომელიც დღემდე არ ცხრება.

შესაძლოა, ერთი ზომით დიდი ბიუსტატიკერის ყიდვისას განცდილი სიხარული, ან პროფილში თამამად გადა-

თან მივიდა, რომ ამ მრავალმიმართობიანი ინდუსტრიის სიღრმეებში შევღწიოთ. სამივე ქირურგმა განსხვავებული დასკვნა გამოიტანა და გოგონას სხეულის მინიმუმ სამი სხვადასხვა ნაწილის კორექცია უჩრია.

ნინი ეკონომისტობას აპირებს. მე-სამე კურსზეა და ბაკალავრიატის დასრულების შემდეგ სწავლის გაგრძელებას საზღვარგარეთ აპირებს. მიზანდასახული გოგონა ჩანს. 17 წლის იყო, რინოპლასტიკა, ანუ ცხვირის ოპერაცია რომ გაიკეთა. ოპერაციამ და რეაბილიტაციამაც სირთულეების გარეშე ჩაიარა. შედეგით ძალიან კმაყოფილია. კითხვაზე, შეიცვალა თუ არა მისი ცხოვრება ოპერაციის შემდეგ, დაუფიქრებლად მიქნევს თავს. ამბობს, რომ მისი თვითშეფასება ცამდე

მდეგო არგუმენტად რედიგისაც მოიხმობენ ხოლმე. „ღმერთმა ადამიანი თავის ხატად ანუ მსგავსად შექმნა, ის გარეგნობა უბოძა, რაც აქვს და რამდენად გამართლებულია ღვთის ნებაში კორექტივების შეტანა?“ ასეთი არგუმენტი არა მხოლოდ ქრისტიანებს აქვთ. ისღამი ესთეტიკურ ქირურგიას კრძალავს. იმ შემთხვევების გარდა, როდესაც ადამიანს ოპერაცია თავისი პირვანდელი სახის დასაბრუნებლად სჭირდება. ისღამისტები მიიჩნევენ, რომ სხვა შემთხვევაში ეს ალაჰის ქმნილების უარყოფაა – მძიმე ცოდვაა. ბევრ პაციენტს ეს ფაქტორიც აფერხებს.

მედია მთელ მსოფლიოში პდასტიკური ქირურგიის პროპაგანდას დიდ დროს უთმობს. სხვადასხვა გადაცემებსა და

პასტორიობა არსებობის დღიდან ფიზიკურ სილამაზეს ეტრფის.
მასკულტურა სილამაზის მზა სტანდარტებს ბავშვობიდან
გვკარნახობს. ჩვენს უპირობოდ გვჯერა, რომ ზღაპრის ლამაზი
გმირი აუცილებლად კეთილია, უშნო კი, აუცილებლად ბოროტი.

ღებუდი ფოტო ამ ყველაფრად ღირდეს კიდევ.

პდასტიკური ქირურგია საქართველოშიც ძალიან მარე წარმატებულ ბიზნესად იქცა. ცული არაფერია იმაში, რომ იმაზე უკეთესები გვინდა გავხდეთ, ვიდრე ვართ.

ამბობენ, რომ პდასტიკური ქირურგია ერთგვარი ნარკოტიკივითაა და ოქროს შუადღის დაჭერა საკმაოდ რთულია. ერთი დამაკმაყოფილებელი შედეგის შემდეგ, სრულყოფილების მიღწევის სურვილი მძაფრდება. ეს სურვილი კი, ხშირ შემთხვევაში სიცოცხლისთვის სახიფათო ნაბიჯის გადადგმისკენ გვიბიძგებს.

ინტერნეტში საინტერესო კვლევას წავწყდით. ჟურნალ „Vanity Fair“-ის ჟურნალისტმა ექსპერიმენტი ჩაატარა. სიმპათიური გოგონა კონსულტაციაზე სამ სხვადასხვა პდასტიკურ ქირურგ-

გაიზარდა და ღღეს თავი სრულფასოვან ადამიანად მიაჩნია. „მეგონა, რომ ყოველთვის ყველა ცხვირზე მიყურებდა და ვკომპლექსდებოდი. ვცდილობდი, რაც შეიძლება ნაკლებად მოვხვედრიყავი ყურადღების ცენტრში. ეს ჩემი კომპლექსი ყველაფერში ხელს მიშლიდა. ღღეს უკვე აღარაფრის მრცხვენია.“ საუბრისას ხელი ცხვირისაკენ ხშირად მიაქვს – აღბათ ძველი ჩვევაა, რომლითაც მანამდე ნაკლის დაფარვას ცდილობდა. „იმის გარდა, რომ სწავლას მეტი ყურადღებით მოვეკიდე, ჩემი პირადი ცხოვრებაც შეიცვალა. გავიცინება, მაგრამ მანამდე ბიჭებისკენ გახედვისაც კი მეშინოდა, სურ მეგონა, რომ, ჩემი ცხვირის გარდა, ვერავინ ვერაფრის ამჩნევდა. ახლა შეყვარებული მყავს და ძალიან ბედნიერი ვარ.“

პდასტიკური ქირურგიის სანაბალ-

ტოკ-შოუებში მომღიზიან პდასტიკური ქირურგები ხშირად გვახსენებენ, რომ „ბიოლოგიური რესურსი ამოწურვადია – ქირურგია კი ყოველშემძდე“. სპეციალური გადაცემები მხოლოდ ესთეტიკური ქირურგიის პოპულარიზაციისათვის იქმნება (I Want a Famous Face, The Swan და სხვ.) გამოკითხვების თანახმად, ამერიკაში ხუთიდან ოთხი ადამიანი, ვისაც პდასტიკური ოპერაცია გაკეთებული აქვს, ამბობს, რომ ამისკენ სხვადასხვა გადაცემამ თუ რეკლამამ უბოძა.

ასეთ სატელევიზიო გადაცემებში პრობლემებს იშვიათად ახსენებენ ხოლმე. მათ წარმატებული, გადამაზებული, ბენიერება-მოპოვებული ბიოგრაფიების ჩვენება უყვართ. ობიექტური რეალობა – ტკივილი, რეაბილიტაციის პერიოდი, უბედური შემთხვევები და გვერდითი მოვლენები – ეკრანს მიღმა

ღღღს სსქსრტველოში, კლასტიკურ ქირურგიაში განსაკუთრებით კოჟულარულია სსქსლწწწ აკკის ალღმენის ოკერაცია. ალღომის პერიოდში ამ ოკერაციის რიცხვი სსგრძწწწწწ იკლწს, რაღგან მარხვის ღროს გომონები არ თხოვღებიან.

რჩება. შეერთებულ შტატებში, საზოგადოების ნაწილმა მსგავსი გადაცემები გააპროტესტა და მათი დახურვაც კი მოითხოვა. ამ მოთხოვნას ერთ-ერთი გადაცემა “შეწწწწ”.

არსებობს ბევრი შემთხვევა, როდესაც არაპროფესიონალის მიერ გაკეთებულია (შედარებით დაბაღწასიანმა) ოპერაციებმა პაციენტების უმრავლესობა რთულ მდგომარეობაში ჩააგდო. ერთ-ერთ ასეთ შემთხვევას, კერძოდ კი მკერდის დაბაღწარისხიანი იმპლანტანტების შექმნას და რეაღწებას, 2012 წელს ღწწწწწში მასშტაბური პროტესტი მოჰყვა. აქციის მონაწილეები, იმპლანტანტების მწარმოებელი ფრანგული კწწწწწწ – Poly Implant Prothese-ის დახურვას მოითხოვდნენ. პროტესტის ტაღღა ამ კწწწწწწს ერთი პაციენტის სიკვდილმა გამოიწვია, რომელიც, გამოკვლევების თანახმად, სწორედ დაბაღწარისხიანი იმპლანტანტისა და არაპროფესიონალიზმის ბრალი იყო. ამერიკელი პღსტიკური ქირურგების ასოციაცია (ASPS), ყველა პოტენციურ პაციენტს ურჩევს ოპერაციამდე საფუძვლიანად გამოიკვირონ, თუ რას ნიშნავს ესთეტიკური ქირურგია, რა შედეგები და გვერდითი მოვლენები ახღავს თან და გაცნობიერებული გაღწყვეტიღება მიიღწწ.

ღღღს საქართველოში, პღსტიკურ ქირურგიაში განსაკუთრებით პოპულარულია საქაღწუღ აკკის ალღმენის ოპერაცია. ამბები.გე-ს მიხედვით, ალღომის პერიოდში ამ ოპერაციის რიცხვი სსგრძწწწწ იკღებს, რაღგან მარხვის ღროს გომონები არ თხოვღებიან. პღსტიკური ქირურგი გუგა კუბანოვი ამბობს, რომ სხვადასხვა გამო-

კითხვაში მამაკაცთა 90% პასუხობს, რომ სხვასთან ნამყოფ ქაღს ცოღად არ შეერთავს. „რა ქწწას საწყაღმა ქაღმა? იმისთვის იკეთებს ამ ოპერაციას, რომ გათხოვღს. თორემ საქაღწუღ აკკის ალღმენა თვითწწ ქაღს არ სჭირღება.“

როგორც კუბანოვი ამბობს, საქაღწუღ აკკის ოპერაცია ქორწიღამღ რამღწწწწწ ღღით აღრე კეთღება. მისი ეფექტის ხანგრძღწობა მხოლოდ ოთხი-ხუთი ღღაა. ამ ოპერაციას თვრამეტი, ცხრამეტი, ოცი წღის გომონები იკეთებენ. „არის გამოწწწწწწწწ! რეკორდი ამ სფეროში ორმოცღაერთი წღღა.“ ცნობიღი ქირურგისგან ისიც გავიგე, რომ „უმანკოების ალღმენა“ დაახლოებით 700 ღარი ღწწს. მისივე განმარტებით, უცხოელი ქირურგების უმეტესობას პრეტქიაში არასღრწს ჰქწწწა მსგავსი ოპერაცია. გუგა კუბანოვი ამბობს, რომ ეღღება ღროს, როდესაც პაციენტები მსგავსი მოთხოვნით აღარ მიმართავენ. „რა ვქწწა, მე ჩემს საქმეს ვაკეთებ!“ – ამბობს კუბანოვი.

ნებისმიერი სახის პღსტიკური ქირურგია და საკუთარი გარეგნობის ცვღის სურვიღი პირღაპირ თუ არა ირიბად ჩვენში არსებულ კწწწწწწსებს უკავშირღება. აღამიანებს სჯერათ, რომ პღსტიკური ოპერაციების მეშვეობით არა მხოლოდ მათი გარეგნობა,

არამედ მათი პროფესიული, თუ პირადი ცხოვრებაც შეიცვღება. თუმცა, ზოგისთვის ეს იღწბია იღწბიად რჩება, სხვას კი შეცვღიღი გარეგნობა პღცემოს ეფექტით ჰმადებს თავღაჯერებუღბას.

ამერიკელმა კწწწწწწ – American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (AASAP) პღსტიკური ოპერაციების აკკიბებულ სურვიღს სპეციღური ტერმინიც კი შეურწწა – ზოღდღსმორჰჰიც დისორღერი (B.D.D.). არსებობს შემთხვევაში, როდესაც აკკიბება ჩვევად, ფსიქოღოღურ და მოკიღებუღბად იქცევა. AASAP-ის ფსიქოღოღების აზრით, ეს მეწწაღური დაავაღბაა. აღამიანები ფიქრობენ, რომ მათ სხეულღმე განსაკუთრებული ნაკიღი აქვთ და ხშირ შემთხვევაში ამ ფიქრებს ისინი ღერწწწამღმღ, ფსიქიკურ აშღიღბამღმღ და სხვა სახის დაავაღბებამღმღ მიჰყავს. პღსტიკური ქირურგია კი, ამ შემთხვევაში, ღვთისგან გამოგზავნიღ საჩუქრად ერვენებათ.

„გთხოვთ ნუ შეეხებით ჩემს ნაოჭებს, ძაღიან ღიღი ღრღ ღამჭიღრღა მათ მოსაპოვებღად“, – ამბობღა აწწა მანიანი. ასე რომ, სიღამამღს უწივერსაღური აღქმა არ არსებობს. სხვაც და საკუთარი თავიც შეიძღება შევფასოთ ცხვირის, აწ მკერდის ზომით, თითების სიგრძით, ერუღციით, პირღვნული თვისებებით, ნიჭით, აწ ყვეღა ამ კრიტერიუმით ერთად. ჩვენ ვირჩევთ როგორები ვიყოთ და გვაქვს უფღება საკუთარ სხეულს ისე მოვექცეთ, როგორც გვსურს. მაგრამ ასევე გვაქვს სრული უფღება ეს უფღება არ გამოვიყენოთ. **წწწ**

წერილი ტალინიდან

გვანცა ყურეჯიშვილი

თვითმფრინავში ვარ. მარჯვნივ ისეთი ვინმე მიმის, ვის გვერდით ყოფნასაც ყველაზე ნაკლებად ვისურვებდი. გაცვირთი პროგრამით ერთად მივდივართ. თბილისის აეროპორტიდან უკვე იმაზე ვფიქრობ, როგორ გავუძლო მის არსებობას მთელი ნახევარი სემესტრი.

როგორც იქნა, ჩავფრინდით. სამ საათში ოთხი პანიკის შეტევა მექონდა. ის ფაქტი, რომ თვითმფრინავში ვზივარ და ჩემს რუმშიეთს ვერსად გავექცევი, უკიდურეს დეპრესიაში მაგდებს. როგორც იქნა, გადავდახე მანძილი თბილისიდან ტალინამდე და დავდგი ფეხი ტალინის აეროპორტში. ჩემი თანამგზავრი სიხარულისგან შოკშია.

ჩასვლისთანავე დედაჩემს ვურეკავ: “დე, ჩავედით, ხო. ყველაფერი კარგადაა. მიყვარხარ. სალამოს დაგირეკავ”.

ბინას ოთხი დღე ვეძებთ. სასტუმროში ვცხოვრობთ. ხეღში ტალინის რუკა გვიჭირავს და ვბოლიალობთ. კიდევ კარგი, ინტერნეტი გვაქვს. მიცხვდი, რომ მნიშვნელობა არ აქვს, ვისთან ერთად ხარ, მთავარია, უცნობ ქაღაქში მართლ არ იყო – იქ, სადაც ყველა და ყველაფერი უცხოა.

სასტუმროში, ჩემს ოთახში ვარ და SKYPE-ის გამომგონებელს ვიკცავ. თურმე სწორედ იმ უნივერსიტეტში შექმნეს SKYPE, სადაც ოთხი თვე უნდა ვისწავლო. ამ ფიქრებში ვარ, როცა ჩემი რუმინეთი ოთახში შემორბის:

– აუ, ფოიეში ვიღაც შორტიანი ბაბუ მაბამდა.

– უხდებოდა შორტი? – ვეკითხები. ბრამზოს. მგონი, შორტი არ უნდა მესხენებინა.

მეორე დღეს უნივერსიტეტში მივდივარ. ტროლეიბუსი სავსეა ბაბუშკებით და ძეღუშეებით. მგონი თბილისში ახადგამრდები ჭარბობენ. ათი გაჩერებაც და უნივერსიტეტთან ვარ. ეს ნახევარი საათი მგზავრებს ვათვადიერებ. ყურთსასმენებს ვიკეთებ და ვცდილობ, ჩემი რუმინეთის ტრიკინი MUSE-ის ახალი აღბოთით გადავფარო. ვუყურებ და წარმოვიდგენ, როგორ მღერის MATT BELLAMY-ის ხმით და მეცინება.

მუსიკის გარეშე ცხოვრება ვერ წარმომიდგენია. ჩემი სახე გაშეშებული კადრია, აი ისეთი, რომ ვერ მიხვდები, უხარია, მოწყენილია, გაღიზიანებულია თუ რას გრძნობს. ეს ჩემი ბავშვობის “ტრიუკია”. როცა ვბრამზდებოდი, ამ სახეს ვიღებდი. მაშინვე ყველა წყობიდან გამოდიოდა. საოცარია, გაურკვევლობა როგორ აღიზიანებთ ადამიანებს. მაგრამ ახლა ესეც არ ამართლებს. მივხვდი ყურსასმენების რეალურ ღირებულებას. იდუმალია მაინც ვიქმნი, თითქოს მართლაც ვარ.

ესტონელების უსაზღვრო ნებისყოფა, უშფოთველი სახეები და სიმშვიდე მაკვირვებს. ქუჩები მანქანებით არ არის გადატვირთული. ყოველი მძღოლი ფეხით მოსიარულეს გზას უთმობს. ჩვენთან გზის დათმობა კი არაა, შექნიშანზე მწვანე რომ აინთება, მაინც ყურადღებით უნდა იყო, ვინმე გიჟმა მძღოლმა არ გაგიტანოს. აქ ხადხი რიგსაც არასდროს არღვევს. მიხარია, ვიღაც ოსტატურად რომ არ მახევს ადგილს და ისე არ მეწეება უკან, მი-

სი სუნთქვის ხმა რომ მესმოდეს.

პარასკევს დიდის რვა საათზე მაქვს დექცია. ჩემს სამშობლოში დიდის რვა საათზე დექცია კი არაა, ექიმთან რომ მიხვიდე, ის არ გაგსინჯავს. დექციის მერე ჩემს საყვარელ წიგნის მაღაზიაში მივდივარ. დავჯდები მყუდრო აუდიტორიაში თბილად, ცხელ შოკოლადს დავღევ და რაც მთავარია, რუმინეთის გარეშე, სიჩუმეში წავიკითხავ.

ყველაზე მეტად ფრანგულის დექციებზე ვლადობ. დღეს ჩემმა კურსედმა საყვარელ თარგმნა ფრანგული წინადადება, მისი ფრანგული სურვილები გამომჟღავნა: „I would love to be in garage with Margaret“. „რა, მარგარეტი მაგარი ნაშაა? – კითხულობს. დექტორი იცინის და წითლდება: „No Christopher, noo“.

ხუთდღიანი სამუშაო კვირის მარათონი მთავრდება და ქადაქი დამსახურებული უიკენდით ცოცხლდება. ქუჩები დათოვლილია, თან ძალიან ცივა, პარასკევს საღამოს ქუჩაში გადიხარ და გიკვირს: „მაგ თხელ კოდგოტში, თუ მოკდე კაბაში არ გცივა?“ არა, აქ საერთოდ არ სცივათ. ხადხს გართობა უნდა და ტემპერატურას საერთოდ არა აქვს მნიშვნელობა. მოკდე, ჩაიცვი გამომწვევად! ბიჭი რომ შემოგხედავს, დაბრკოლებას ვერ უნდა ხედავ-

დეს. წახვად სადმე (რა მნიშვნელობა აქვს სად) და როგორც კი შეხვად, ყველამ უნდა შეგათვადიეროს.

ინტერესის გამოხატვის აქაურმა მეთოდმა საოცრად მომხიბლა. სისტემა მართლაც: ბიჭს თუ გოგო აინტერესებს (ან პირიქით) სავშარისია თვადებში ჩახედოს – პირდაპირ, „რესკად“ და დაუინებოთ. თუ ის, ვისაც უყურებ, თვითონაც შემოგხედავს და სამი წამით მზერას გააჩერებს, ესე იგი ერთმანეთი „მონიშნეთ“. ხმას არ იღებ, მაგრამ ყველაფერი გასაგებია – „კი, მეც მომწონხარ. გაძღევ უფლებას გამომედაპარაკო.“ მიღიხარ გასართობად და არა მომავარი ცოლის ან ქმრის საძიებლად. მიზანი გართობაა და მეტი არაფერი. არავის აინტერესებს, ვინ ხარ, რა

ვდგავარ მაღაზიის ვიტრინასთან და ვუყურებ შოკოლადის ფიდას, მაგრამ ფური არ მაქვს, რომ ვიყილო. ისიც მუსტად ასე საცოდავად გამოიყურება.

* * *

ცუდად არ გამიგოთ, მაგრამ საპირ-ფარეშოში ჩაკეტვა მიყვარს. იქ არავინ გამომყვება, ტუადეტში სრულიად მარტო ვარ. ერთადერთი ადგილი მთელ სახლში, სადაც მარტო ყოფნა შემიძლია. ჩემი ფიქრის კაბინა, ჩემი პირადი შემლუღი სივრცე.

სამი თვეა, ტადინში ვარ ისეთ ადამიანთან ერთად, რომელსაც მანამდე არ ვიცნობდი. რამდენი ხანია, მთხოვს, კვლავში წავიდეთო. ხასიათზე არ ვარ, მაგრამ რატომღაც ვეთანხმები, თუ გინდა წავიდეთ-მეთ-

ტურები რბილ ატამს უგავს, ოღონდ ბუსუსების გარეშე. თვადებს ვახედ, ვუყურებ „პინიმინუტკას“ (ასე შევარქვი) და ვფიქრობ: „მაგარი ბიჭი ცდილობს გაკოცოს, რამდენი ხანია არავისთვის მიკოცნია, რას ველოდები?“ მოკვდელ ვრისკავ... ბოლოს ისევ ხედში მიყვანს. ჰო, მართლა, მე ვარ ადამიანი, რომელსაც მუსტად ერთ წამში რადიკალურად ეცვლება ხასიათი. ამ ხუთი წუთის შემდეგ, ეგ წამიც დადგა. უკან ვბრუნდები და მოვდივარ. მე და ჩემი რუმმითი საპირფარეშოში ჩავდივართ. საკუთარ თავს სარკეში ვუყურებ და მეცინება. უცებ მესმის მისი ხმა: „აუ, ძალიან გთხოვ პირი მოიბანე, რა!“ – მეცინება – „კბილებიც ხომ არ გამოვიხეხო?“

მიღიხარ გასართობად და არა მომავალი ცოლის ან ქმრის საძიებლად. მიზანი გართობაა და მეტი არაფერი. არავის აინტერესებს, ვინ ხარ, რა გქვია, სად ცხოვრობ, საიდან ხარ, სად სწავლობ. მთავარია, იმ წუთს იქ ხარ. მთავარია, ახლა ამ წამს მიღიხარ.

გქვია, სად ცხოვრობ, საიდან ხარ, სად სწავლობ. მთავარია, იმ წუთს იქ ხარ. მთავარია, ახლა ამ წამს მიღიხარ.

სახლში მოვდივართ. ერთი კვარტალიც და უკვე სადარბაზოსთან ვიქნებით. შორიდან ვხედავთ კაცს, რომელიც კარზე აკაკუნებს. მერე ფანჯარას ქვას ესვრის. მოკვდელ, სახლში შეღწევას ცდილობს, მაგრამ კარს არავინ უღებს. მივუახლოვდით და უცებ ვიღაც კარს აღებს. ტიპი შიშველია, ხადათს იცვამს. ბრმა უნდა იყო, მისი სასქესო ორგანო რომ არ დაინახო (ეგრეთწოდებულ შტიკი, რომელიც კომპასივით მერყეობს). ჩემი რეაქცია: „საწყადი, რა ცუდ დროს შეაწუხეს“. გზას განვაგრძობ. ჩემი რუმმითი შოკშია. ქართველი ქადი-ვიდი კაცს თვადს არ აშორებს. საკუთარი თავი გამახსენდა. პატარა ვარ.

ქი, ვპასუხობ. მოვდივართ. საერთოდ არ ვსვამთ, მარტო ერთ ჭიქა ბეილისს ვწრუშავთ. მერე ვცეკვავთ. არ ვიცი რატომ, მაგრამ აშკარად ყურადღების ცენტრში ვხვდებით. ცეკვის დროს ვიღაც მიახლოვდება და კისრის დამასახლებას მიწყებს. არ ვიცი, რა უნდა. მგონი ფიქრობს, რომ ექსტაზი მაქვს დაღეული. როცა ვცეკვავ, თვადები დახუჭული მაქვს და ვერავის ვხედავ გარშემო. უცებ ვიღაცა ხედს მავდებს და მატრიადებს. თვადებს ვახედ. ძალიან მაღალი ბიჭი დგას. ვერასდროს ვიფიქრებდი, რომ შემამჩნევდა. მაგრად მეხუტება. ძალიანაც რომ მინდოდა, ვერსად გავიქცევი. დარბაზი გადაჭდილია. თან არსად გაქცევა არ მინდა, სასიამოვნო მახეში ვარ. ხედში მიყვანს. ცდილობს, მაკოცოს. მე თავს ვარიდებ. მეორედ ცდილობს. ისევ ვერიდები. დოყაზე მკოცნის.

რამდენიმე წლის შემდეგ, ჩემს CV-ში ეს ყველაფერი ჩაიწერება, როგორც მნიშვნელოვანი ცხოვრებისეული გამოცდილება. ამ თანაცხოვრების შედეგი იქნება ის, რომ მე სამსახურში მზად ვიქნები ნებისმიერი სტრესული სიტუაციისთვის. და არა მარტო სამსახურში, აღბათ ცხოვრებაშიც. ასევე დაფიქსირდება ისიც, რომ სერიოზული სტაჟირებაც მაქვს გავდიდი.

სურ რაღაც ერთი თვეც და „სახლში“ ვბრუნდები. თითქმის ხუთი თვე არაფერია, მაგრამ მაინც ვგრძნობ, რომ შევიცვალე. მადე ისევ თბილისის აეროპორტში ვიქნები, მაგრამ უკვე სხვა ემოციებით, სხვა შეგრძნებებით, სურ სხვა ადამიანი. უცხო გარემოში ყოფნა მომეწონა – ახალი ადგილი, ახალი ნაცნობები, ახალი შანსები და შეგრძნება, რომ „ყველაფერი დროებითია“.

კიდევ მინდა!

სად გადის გზარი

მარი ლუღუნია ანდრია ლოიძე

„— თუ დაიწყებ ერთი ან ორი ადამიანის შეძლებით, მერე ვეღარ გაჩერდები. სურ მაღე, ასობით ადამიანს შეიძლება.“

„—მიღიარდს?“

„მიღიარდსაც. მცირე სიძუვიდი ნერ-ნერა დიდში გადაიზრდება. იზრდება და იზრდება, ის მშვირია“.

ვართ თუ არა უფრო დაცულები, როდესაც უმრავლესობას წარმოვადგენთ? არის თუ არა ეს მუდმივი სტატუსი?

ამ კითხვებზე ფიქრის დროს, ვცდილობ გავიხსენო, რა განმასხვავებს სხვებისგან. მინდა, მათ აღვიღას წარმოვადგინო თავი, ვისაც საკუთარი იდენტობის გამო, ხშირად შეურაცხყოფის ატანა უწევს. ვიხსენებ იმასაც, რა უქვამს სიძუვიდის ენაზე მედიას. სურ რამდენიმე შემთხვევა მახსენდება. საზოგადოების წარმოდგენა ადამიანის უფლებებსა და ღირსებაზე სწორედ მედიამ უნდა შეცვალოს. სიძუვიდის ენის შედეგი მხოლოდ სპონტანური შეურაცხყოფა არ არის. ასეთი ენის კურთხეაში დამკვიდრება ადამიანების და ადამიანთა ჯგუფების მუდმივ იზოლაციას იწვევს. იზოლაცია კი, იოღად შეიძლება მათთვის ფიზიკურ აგრესიად, სიცოცხლის საფრთხედაც კი იქცეს.

ბესო ჯუღელი 2004–2008 წლის პარლამენტში, „ნაციონალური მოძრაობის“ ფრაქციის დიდერი იყო. ინგა გრიგოლიას ერთ-ერთ გადაცემაში მან ასეთი რამ თქვა: „როდემდე უნდა იცხოვრონ მიკირტულებმა სოლოაკში?!“ ჯუღელის განცხადება საზოგადოების ნაწილმა მკაცრად გააკრიტიკა. მოქალაქეებმა და არასამთავრობო ორგანიზაციებმა მისი ფრაქციიდან გარიცხვა მოითხოვეს.

„ამ სახელს ხშირად არქმევენ სომხეთში. საქართველოში კი, იშვიათად გვხვდება. მიკირტუმ გასპარიჩი დიტრატურული პერსონაჟია. მიკირტუმა ეროვნებით სომეხი,

მდიდარი ვაჭრის განზოგადებული სახეა. დეპუტატმა, ვისი პასუხისმგებლობაც რიგით მოქალაქეზე მაღალია, განცხადებაში დაახლოებით ასეთი რამ იგულისხმა: აღარ არის დრო, რომ თბილისის ერთ-ერთი პრესტიჟული უბნიდან წავიდნენ ადამიანები, რომლებმაც სინამდვილეში, თავის დროზე, იქ, დიდი ინვესტიცია ჩადეს და სახლები ააგეს. თუ იმათ არა, მაშინ ვინ უნდა იცხოვროს ამ უბანში?! ეს სიძუვიდის ენის თვალსაჩინო მაგალითია“, — განმარტავს ჟურნალისტი ზვიად ქორიძე.

შეიძლება ვიღაც მიიჩნევდეს, რომ ეს არ არის სიძუვიდის ენა, რომელიც გულისხმობს ცარკველი ინდივიდის, ან ადამიანთა ჯგუფის სიტყვიერ შეურაცხყოფას გენდერული, ეთნიკური, რელიგიური, ან სექსუალური იდენტობის გამო. თუმცა ეს ერთადერთი დღევანდელი არ არის. ყველაზე რთული დასადგენი მაინც ის ზღვარია, რომელიც გამოხატვის თავისუფლებასა და დისკრიმინაციას შორის გადის.

შეიცავდა თუ არა რობერტ სტურუას სიტყვები დისკრიმინაციას, როცა 2011 წელს პრეზიდენტის ძალადობრივი პოლიტიკის მიმხედ მისი სავარაუდო სომხური წარმომავლობა დაასახელა?! მოგვიანებით რეჟისორმა საჯაროდ ბოდიში მოიხადა. საერთო-საშუალო მოძრაობამ „მრავალეროვანი საქართველო“ მაშინ სპეციალური განცხადებაც გაავრცელა. მათი აღშფოთების მიზეზი ადამიანის ეთნიკური კუთვნილების საჯაროდ განხილვა იყო. რამდენიმე დღეში სტურუა თეატრიდან დაითხოვეს. ოფიციალურ მიზეზად მისი ქსენოფობური გამონათქვამი დასახელდა.

სამწუხაროდ, მსგავსი გამონათქვამების ნაკლებობას არც ადრე განვიცდიდით. საბჭოთა კავშირის დროს ჩვენი ქვეყანა კარჩაკეტილ ცხოვრებას ეწეოდა. სწორედ მაშინ გაღვივდა შიში ყველა უცხო მამართ. ეს უცხო ხანდახან არა სხვა ეთნიკური ჯგუ-

ვართ თუ არა უფრო დაცულები, როდესაც უმრავლესობას წარმოვადგენთ? არის თუ არა ეს მუდმივი სტატუსი? ამ კითხვებზე ფიქრის დროს, ვცდილობ გავიხსენო, რა განმასხვავებს სხვებისგან. მინდა, მათ აღვიღას წარმოვადგინო თავი, ვისაც საკუთარი იდენტობის გამო, ხშირად შეურაცხყოფის ატანა უწევს.

იურისტი ვახუშტი მენაბდე მიიჩნევს, რომ სიძულვილის ენის კრიმინალიზაცია არ უნდა მოხდეს. მისი აზრით, ყველაზე დიდი გამოწვევა, სიძულვილის ენის აკრძალვის შემდეგ ლიბერალური იდეების გაუფასურებაა.

ფის წევრი, არამედ ეროვნებით ქართვედი, სხვა კუთხის წარმომადგენელი იყო. 90-იან წლებში გაჩნდა ღოზუნგი „საქართველო ქართველებისთვის“. ზვიად გამსახურდია იმ დროს ოსებს უცხო ეთნოსის დივერსანტებს უწოდებდა და საზოგადოების დიდი ნაწილიც იზიარებდა მის აზრს. ერთ დღესაც, მათ სახელებზე წითელი ჯვრები გაჩნდა. ეს იმის ნიშანი იყო, რომ ეთნიკურ ოსებს საქართველო სასწრაფოდ უნდა დაეტოვებინათ. რთული განსაზღვრო რადის გადადის სიძულვილის ენა შეუწყნარებლობასა და ეროვნულ შუღლში.

ბოლო დროს, ამ პრობლემის გადაჭრის გზებზე უფრო ხშირად მსჯელობენ. ზოგი გამოსავადს კრიმინალიზაციაში ხედავს. ზვიად ქორიძე ამბობს, რომ საზოგადოებამ სიძულვილის ენის ავტორს უნდა შეაცვდევინოს რიტორიკა და მისი აზრით, ეს კრიმინალიზაციის გარეშე უნდა მოხდეს.

სიძულვილის ენის კრიმინალიზაციასთან დაკავშირებით არსებობს ორგვარი: ევროპული და ამერიკული მიდგომა. ევროპის ქვეყნების უმრავლესობაში რასობრივი, რელიგიური და სხვა ნიშნით ადამიანის წინააღმდეგ დისკრიმინაციული გამონათქვამი ისჯება სისხლის სამართლის კოდექსით. ამერიკის კონსტიტუციის მიხედვით კი, გამოხატვის თავისუფლება არ უნდა შეიზღუდოს, თუ ის არ შეიცავს არსებით საფრთხეს.

იურისტი ვახუშტი მენაბდე მიიჩნევს, რომ სიძულვილის ენის კრიმინალიზაცია არ უნდა მოხდეს. მისი აზრით, ყველაზე დიდი გამოწვევა, სიძულვილის ენის აკრძალვის შემდეგ დიბერალური იდეების გაუფასურებაა. „დისკუსიის სივრცე შეიზღუდება, საკითხის სრულად განხილვა ვეღარ მოხერხდება, ეს კი

დიბერალური იდეების ლეგალიზირების საფრთხეს გაზრდის“.

განსხვავებული აზრი აქვს „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის“ წარმომადგენელს, გიორგი გოცირიძეს.

„სიძულვილის ენის კრიმინალიზაციის მონააღმდეგეები გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვაზე საუბრობენ. გამოხატვის თავისუფლების დაცვა მნიშვნელოვანია დემოკრატიული სახელმწიფოსათვის, მაგრამ აქვე არ უნდა დავივიწყოთ ისიც, რომ მეორე მხარეს არის სხვადასხვა უმცირესობის წარმომადგენლის უფლება – იყოს დაცული დისკრიმინაციისგან. სახელმწიფოს ვადებულებაა, შექმნას გარემო საზოგადოების განსხვავებული ჯგუფების მშვიდობიანი თანაარსებობისთვის. სიძულვილის ენას სერიოზული დისონანსი შეაქვს საზოგადოების მშვიდობიან ცხოვრებაში. ამიტომაც მე მხარს ვუჭერ სიძულვილის ენის კრიმინალიზაციას“.

ამ თემის აქტუალურობას იმ კვლევის შედეგებიც ამტკიცებს, რომელიც ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებამდე, არასამთავრობო ორგანიზაცია „ინტერნეისი საქართველო“-მ ჩატარა.

კვლევის მიხედვით, სიძულვილის ენას ყველაზე ხშირად პრესა მიმართავდა. შემდეგ მოდის ინტერნეტ-მედია და ტელე-მედია. ყველაზე ნაკლები შემთხვევა რადიოში დაფიქსირდა. მონიტორინგის შედეგად დადგინდა: „კავკასია“ (34%), „იმედი“ (21%), და „მანეტრო“ (19%). სიძულვილის ენის „დიდერი“ გამეთები არიან: „ასავად-დასავადი“, „ადია“ და „კვირის ქრონიკა“. რაც შეეხება ინტერნეტმედიას: For.ge (33%), პრესა.ge (22%) და დრონი.ge (14%).

„ნეტგაზეთთან“ საუბრისას, ფილოლოგმა დევან ბერძენიშვილმა განაცხადა: „საზოგადოებას აქვს არა მარტო კანონიერი, არამედ მორალური ვადებულებებიც. სიძულვილის ენაზე მოლაპარაკე ადამიანს მემობედიც არ უნდა სცემდეს პასუხს. ეს სირცხვილი უნდა იყოს. მთავარი საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაა. როგორც წესი, გაუნათლებელ ადამიანს მიაჩნია, რომ უცხო უნდა გაანადგუროს. ამიტომ, თუ ვაგრძნობინებთ, რა ქაჯია ის, ვინც ასე მეტყველებს, შეიძლება ცოტა შერცხვეს და თავი შეიკავოს“.

მწვანე პლანეტა

ნიკი პერკინი, ირინა კურტანიძე თამო ცაგარეიშვიდი, მარიკა ქორიაშვიდი

დახსოვს, ერთხელ სკოლაში ნარკომანიაზე დეტექტის წასაკითხად მოვიდნენ. მეშვიდე, ან მერვე კლასში ვიყავი. დიდი ინტერესით ვუსმენდი ორ სტუდენტს, როცა გვიხსნიდნენ, რატომ იყო ნარკოტიკი საშიშრელება. იმ დროს ძალიან პატარა ვიყავი იმისთვის, რომ ნარკოტიკზე ან მის გასინჯვაზე მეფიქრა, მაგრამ ამაყად ავდექი და განვაცხადე: ადამიანმა ცხოვრებაში ერთხელ მაინც ყველაფერი უნდა გასინჯოს—მეთქი. ამას დიდი შემოთება და კომენტარები მოჰყვა. აღარ ვუსმენდი. გაკვეთილის ბოლომდე ფანტარაში ვიყურებოდი.

დღეს აღარ ვფიქრობ, რომ ადამიანმა ყველაფერი უნდა გასინჯოს. მაგრამ, ბრდასრულ ასაკში იმის უფლება ყველას აქვს, თვითონ გადაწყვიტოს, რის გასინჯვა უნდა და რის — არა.

ამერიკის იუსტიციის ბიუროს სტატისტიკის მიხედვით, ყოველწლიურად, ადოლფის ზემოქმედებიდან გამოშვდნარე, სამი მილიონამდე დანაშაული ფიქსირდება. ხოლო იმავე ბიუროს განცხადებით, მარიხუანას ზემოქმედების ქვეშ ჩადენილი დანაშაულის სტატისტიკა ხუთჯერ უფრო დაბალია.

„ერთხელ მეგობრები ძმაკაცის დაჩაბე აველით, ზოგი მარიხუანას ეწეოდა, ზოგი ფსიქოტროპულებს სვამდა. თავიდან ყველაფერი კარგად იყო, მაგრამ ცოტა ხანში ერთ-ერთი ჩვენგანი ცუდად გახდა და გაითიშა. ვეღარ ვაფხიზდებოდა. არ ვიცოდი, რა გაგვეკეთებინა. ზოგი ამბობდა სასწრაფოდ საავადმყოფოში წავიყვანოთო, ზოგი კი პოლიციის შიშით, მისი წყვანის წინააღმდეგი იყო. საბოლოოდ, ყველანი შევთანხმდით და გადავწყვიტეთ, საავადმყოფოში არ წაგვეყვანა, რადგან „გამარვის“ თავი არავის ჰქონდა. ამ მსჯელობის დროს ჩვენი ძმაკაცი უფრო და უფრო ცუდად ხდებოდა. ბოლოს სურ გათვთრდა, ცივი ოფი ასხამდა და პირიდან ქაფიც გადმოსდიოდა. არასდროს დამავინდებდა ის გრძნობა — ძმაკაცი ხელში გვაკვდებოდა და იმის შიშით, რომ ყველა არ

ბრიტანულმა ჟურნალმა „ლანცეტ“-მა გამოაქვეყნა ყველაზე საზიანო ნარკოტიკების ტოპ 20-ეული. საზიანო – როგორც მომხმარებელისთვის, ისე საზოგადოებისთვისაც. ამ სიაში აღკვეთილი პირველ ადგილს იკავებს, ხოლო მარცხეა ანა მერვესი.

დავეჭირეთ, საშვედად არ მიგვყავდა. საბედნიეროდ, ყველაფერი კარგად დამთავრდა. ერთ-ერთმა მეგობარმა მარილიანი ნემსი გაუკეთა და გამოაფხიზლა. მერე გავიგეთ, რომ მარილიანი ნემსიც საშიშია, შეიძლება უარესი შედეგი მიიღო.“

ეს ამბავი ცოტა ხნის წინ მეგობარმა მიამბო. მაშინ კიდეც ერთხელ დავფიქრდი იმაზე, თუ რა არის ამ ნარკოპოლიტიკის შედეგი. ნათია ფანჯიძე მომხმარებლების ფსიქოლოგიური დახმარების ცენტრის ხელმძღვანელია. მისი აზრით, ნარკოტიკების აკრძალვით მოთხოვნა არ მცირდება. აკრძალვად ნარკოტიკს სხვა გაცდევით საზიანო ნივთიერება ცვლის: ჯეფი, ვინტი, შავი, კრაკადილი, კუსტარული სახეში დამზადებული ნარკოტიკია, რომლისგანაც უამრავი ადამიანი იღუპება. „ეს ყველაფერი სტიმულატორები და ხელოვნურად გამოყვანილი ეფედრინებია. ისინი მსგავს შეგრძნებებს იწვევენ, რასაც მაგალითად კოკაინი, თუმცა ბევრად საშიშია ჯანმრთელობისთვის“.

კვლევის ცენტრ „ადრენალიტიკა ჯორჯიას“ მონაცემებით, კანონის გამკაცრების შემდეგ, (2006–2009 წლებში), ნარკოტიკული საშუალებების ამოღების სტატისტიკის მიხედვით, კოკაინი ოთხჯერ შემცირდა, ხოლო მარიხუანასი

კი ხუთჯერ. 2006 წლის საკანონმდებლო ცვლილებების მიხედვით, დღესაც, პირველად ნარკოტიკის მოხმარებისთვის, მოქალაქე 500 ლარის ჯარიმას იხდის. განმეორებისას, ის სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის წინაშე წარდგება, ან გათხმამაგებელი ადამიანისტრაციული ჯარიმა შეეფარდება.

„საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 260-ე მუხლის თანახმად, ნარკოტიკული საშუალების, მისი ანალოგის ან პრეკურსორის უკანონო დამზადება, წარმოება, შეძენა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა და გასაღება, მცირე ოდენობებში – ექვემდებარება პატიმრობას 11 წლამდე, დიდ ოდენობებში – 7-დან 14 წლამდე“.

კანონში ცვლილებების შედეგის შეფასება რთულია, რადგან დღემდე არ ჩატარებულა მასშტაბური კვლევა, რომელიც ქვეყნის ნარკოპოლიტიკის შედეგებს გამოამავდა. როგორც ბიანის შემცირების წარმომადგენელი პაატა საბელაშვილი ამბობს, 2006–2012 წლის ნარკომომხმარებლების მრდისა თუ კვების შესახებ ბუსტი მონაცემები არ არსებობს.

კანონმდებლობაში ცვლილებებს ამ მიმართულებით ისევ გვგზავნენ. „პარლამენტში შესული საკანონმდებლო ინიციატივის მიხედვით, პირ-

ვერ შემთხვევაში, მომხმარებელს 300-დარიანი აღმინისტრაციული ჯარიმა დაეკისრება. მეორე-ჯერ – 600-დარიანი, ხოლო მესამე მოხმარების შემთხვევაში, 60-დარიანი პატიმრობა ან 3500 ლარის გადახდა მოუწევს”, – ამბობს იურისტი ვახა კვამილაძე.

„რასაკვირველია, არის პოზიტივი დეკრიმინაციისკენ, თუმცა აღმინისტრაციული ჯარიმები ძალიან დიდი და გაუმართავია. სამართალდამცავ ორგანოებს დაჭერიდან ერთი თვის განმავლობაში არ აქვთ პირის ხელახალი შემოწმების უფლება. თუმცა, ორგანიზმში ნარკოტიკის კვადრი ერთი თვის შემდეგაც შესაძლოა დარჩეს, რის გამოც სამართალდამცავებს ისევ შეუძლიათ იმ პირის დაკავება, რომელსაც ამ დანაშაულისთვის კანონის წინაშე ვადი უკვე მოხდირი აქვს. რაც სრულიად მიუღებელია.“

ბევრ ქვეყანაში მარიხუანას მოხმარებას კანონით ისჯება. თუმცა, მომხმარებლების მიმართ სახელმწიფო ბევრად ღმობიერია.

წელს, რამდენიმე კვირით პრალაში მოგვხვლი. ოთხშაბათს, პარასკევსა და შაბათს ყველა პაბებსა და ბარებში დადიოდა დროის გასატარებლად. პირველივე ღღეს ქუჩაში გოგონები მოგვადგნენ, რაღაცას გვეკითხებოდნენ. ვერაფერი გავიგეთ, სანამ ვესტებით არ მიგვახვედრეს,

„ღაუშვებელია ავად-მყოფი ადამიანის დიდი ხნით ციხეში გამოწვევები. რაც არ უნდა ვაბრადოთ, რომ ეს ავადმყოფობა მისი ბრალია, ავადმყოფობა მაინც ფაქტად დარჩება. როდესაც მოვრად ადამიანს დიდი სისწრაფით მოძრაობისას ავარია მოსდის, არავინ ამბობს შენი ბრალია და შენ თვითონ მიხედვით თავსო.“

რომ მოწვევა უნდოდათ. ვიცოდი დეგადური არ იყო მარიხუანა და გამიკვირდა ასე თავისუფლად როგორ საუბრობდნენ. ცოტა ხანში მთავარ მოედანზე აღმოვჩნდი, სადაც ყველა კუთხეში სხვადასხვა სახის მოსაწევს გთავაზობდნენ. პოლიციელებს არანაირი პრობლემა არ ჰქონდათ. ამისხნეს, რომ მარიხუანას მოწვევის გამო (სხვა ნარკოტიკულ საშუალებებისაგან განსხვავებით) იქ პრობლემები არავის ექმნება. პოლიცია უბრალოდ ნარკობაზარს აკონტროლებს.

საქართველოში მარიხუანას მოწვევა სხვა მხრივაც მიუღებელია. მოწვევის ფაქტს ძირითადად ყველა მაღავს ოჯახის წევრებისგან თუ ახლობლებისგან. მაშინ, როდესაც ადვოკატის მიღება ჩვეულებრივი ფაქტია. რაც თავი მახსოვს სუფ ვსვამდით და არც არასდროს შეგვექმნია პრობლემა სასმელის ყიდვაზე. ძირითადი ჩვენი გასართობი და დროის გასაყვანი სწორედ ესაა. არც ოჯახის წევრები გიკრძავენ და შესაბამისად დასამადიც არაფერია. ჩემს 19 წლის მეგობარს, რომელიც ცოტა ხნის წინ ამერიკიდან ჩამოვიდა, ყველაზე მეტად ის უკვირდა, რომ მაღაზიაში სასმელის ყიდვა თავისუფლად არ შეეძლო და არც იმ ოჯახში აძრევდნენ დაღვრის უფლებას, სადაც ცხოვრობდა. მათ ვერაფრით დაიჯერეს ის ფაქტი, რომ საქართველოში მკაცრი ასაკობრივი შემლუღვა ამ მხრივ არ არსებობს. ბრიტანულმა ჟურნალმა „Lancet“-მა გამოაქვეყნა ყველაზე საზიანო ნარკოტიკების ტოპ 20-ეული. საზიანო – როგორც მომხმარებლებისთვის, ისე საზოგადოებისთვისაც. ამ სიაში ადვოკატი პირველ ადგილს იკავებს, ხოლო მარიხუანა მეორეს. ასევე არსებობს სხვა სტატისტიკაც – ამერიკის ეროვნულ გზატკეცილზე მოძრაობის უსაფრთხოების აღმინისტრაცია იუწყება, რომ 2010 წელს, ადვოკატის გამო 33,808 ადამიანი გარდაიცვალა ავტოკატასტროფაში. ადვოკატი პირველ ადგილზე მთელი მსოფლიოს მაშტაბით სიკვდილიანობის თვალსაზრისით (ავტოკატასტროფები, ჯანმრთელობის პრობლემები, მკვდელი, თვითმკვდილობა).

ამერიკის იუსტიციის ბიუროს სტატისტიკის მიხედვით, ყოველწლიურად, ადვოკატის გემოქმედებიდან გამომდინარე, სამ მილიონამდე დანაშაული ფიქსირდება. ხოლო იმავე ბიუროს განცხადებით, მარიხუანას გემოქმედების ქვეშ ჩადენილი დანაშაულის სტატისტიკა ხუთჯერ უფრო დაბალია.

მარიხუანას მოხმარებისას ყველაზე ცნობილი გაბრუნების ეფექტია: ღორწოვანი ადგილების სიმშრადე, უზომო მაღიანობა, მსუბუქი ჰაერ-ცინაცები, პარანოია, ჩაწითლებული თვალები, მოკლე მახსოვრობა, დროის აღქმის დაკარგვა, ღეპრესია, პუდსაციის აჩქარება, არტერიული წნევის მომატება. ადკოჰოლის გაბრუნების ეფექტია: პათოლოგიური სიმთვრადე, აგრესიულობა, სიარულისა და საუბრის არევა, ტკივილები, ღებინების შეგრძნება, ადგილ-სამყოფელის არევა, აფექტური გადაწყვეტილებების მიღება, ღეპრესია.

ღონდონის სამეფო კოდექსმა ჩაატარა კვლევა-ბი და დაადგინა, რომ მარიხუანას ხშირი გამოყენება ამიანებს ფიციებს და იწვევს ფიცი კიბოს. ასევე, ვნებს ტვინის უჯრედებს, რაც შემდეგ ამწვავებს ფსიქიკური აშლილობის რისკებს და ვნებს გულისხედარღვა სისტემას. ადკოჰოლს კი მოიხსენიებენ, როგორც „ტოქსიკურ ნივთიერებას“, რომელიც საერთო გლობალური დაავადებებიდან 5%-ს იკავებს. ასევე ამავე კოდექსის მკვლევარებმა დაადგინეს, რომ ადკოჰოლის ხშირი მოხმარება 30%-ით უწყობს ხელს კიბოს განვითარებას. როგორც ვხედავთ, მარიხუანა და ადკოჰოლი დიდად არ განსხვავდება მავნე თვისებებით, თუმცა კანონით მათ მიმართ რადიკალურად განსხვავებულია.

ბიოლოგი მანანა ხუციშვილი ამბობს, რომ მარიხუანას თვეში ერთხელ, ან ორ თვეში ერთხელ მოხმარება სასარგებლოცაა – „იგი აქრობს ტვინში არსებულ მკვდარ უჯრედებს, რომელიც ხელს უშლის ახალი უჯრედების განვითარებას“.

მარიხუანას სიმსივნური დაავადების დროს, ტკივილის შესამსუბუქებლად და ქიმიოთერაპიის კურსის დროს მაღიანობის ასამაღლებლად იყენებენ. „ბევრ ქვეყანაში და მათ შორის ამერიკის რამდენიმე შტატში, მარიხუანას გამოყენება ნებადართულია სამედიცინო მიზნებისთვის. საკმაოდ პოპულარულიცაა მისი გამოწერა იმ პაციენტებისთვის, რომლებიც გრავიტიზმითა და კიბოთი არიან დაავადებულნი. მარიხუანა ასე ვთქვათ, აყუჩებს ნერვულ სისტემებს, რაც ტკივილის შეგრძნებას აქრობს. ასევე იგი ხელს უწყობს კიბოს დადაუნებას, ანუ არ აძლევს გავრცობის საშუალებას“, – განაცხადა რესპუბლიკური საავადმყოფოს ექიმმა გიორგი დარვასელიძემ.

„ბევრ ქვეყანაში და მათ შორის ამერიკის რამდენიმე შტატში, მარიხუანას გამოყენება ნებადართულია სამედიცინო მიზნებისთვის. საკმაოდ პოპულარულიცაა მისი გამოწერა იმ პაციენტებისთვის, რომლებიც გრავიტიზმითა და კიბოთი არიან დაავადებულნი.“

დევარიზაციასა და დევარიზაციის შორის ძალიან დიდი განსხვავებაა. დევარიზაციის დროს მარიხუანას შენახვა და მოხმარება სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით არ ისჯება, მხოლოდ მისი გაყიდვა შეიძლება იყოს სისხლის სამართლის დანაშაული. ხოლო, დევარიზაციის დროს, არც გაყიდვა ითვლება სისხლის სამართლის დანაშაულად. როგორც არასრულწლოვნებისთვის ადკოჰოლის მიყიდვა დაუშვებელი, ასევე მარიხუანას დევარიზაცია გაუშვებელი. თუმცა, დასჯის მეთოდებს აუცილებლად სჭირდება გადახედვა.

ნათია ფანჯიტიძე თვლის, რომ ციხეში ჩასმა გარკვეულ შემთხვევაში შესაძლოა გამოსავალი იყოს. თუმცა, დევარიზაცია აუცილებელია – „დაუშვებელია ავადმყოფი ადამიანის დიდი ხნით ციხეში გამოწყვდევს. რაც არ უნდა ვაბრალოთ, რომ ეს ავადმყოფობა მისი ბრალია, ავადმყოფობა მაინც ფაქტად დარჩება. როდესაც მთვრალ ადამიანს დიდი სისწრაფით მოძრაობისას ავარია მოსდის, არავინ ამბობს შენი ბრალია და შენ თვითონ მიხედვით თავს. დაახლოებით ანალოგიური სიტუაციაა აქაც, ჩვენ გარკვეული პასუხისმგებლობა გვაკისრია და ვადებულები ვართ, დავებმართ ავადმყოფებს“.

რთულია, დევარიზაციის იდეა პრაქტიკაში ქვეყანაში, სადაც სახელმწიფოს არ გააჩნია იმის რესურსი, ნარკომანებს შეუქმნას საჭირო პირობები საზოგადოებაში რეაბილიტაციისთვის. გარდა ამისა, ყოველწლიურად ძალიან დიდი თანხა შედის ბიუჯეტში ნარკომომხმარებლების მიერ აღმინისტრაციული ჯარიმების გადახდის შედეგად. დევარიზაციის შემთხვევაში ეს თანხა საგრძნობლად შემცირდება.

საზოგადოება მარიხუანას მომხმარებლებს კრიმინალებად, საშიშ, მიუღებელ პიროვნებად აღიქვამს. ამ ყველაფრის მიზეზი ნარკოპოლიტიკაა, რომელიც არსებულ სტიგმას და სტერეოტიპებს მხოლოდ აძლიერებს. ამ დროს, სწორედ სახელმწიფო პასუხისმგებელი ამ ადამიანების რეაბილიტაციასა და საზოგადოებაში ინტეგრაციის იზრუნოს, ვადებულება ხელი შეუწყოს სტიგმის დაძვასაც. ყველაფერი კი, აღიარებით უნდა დაიწყოს – ხმამაღლა უნდა ითქვას, რომ ნარკოდამოკიდებულება დაავადებაა და მომხმარებლებს, დასჯის ნაცვლად, დახმარება სჭირდებათ. **610**

NO RIGHTS RESERVED

თათო ღვინიანიძე

ნატა ორაშვილი

27 წლის აარონ შვარცი, 2013 წლის 11 იანვარს ბრუკლინში, საკუთარ სახეში, მკვდარი იპოვნეს. ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, მან თავი ჩამოიხრჩო. აარონი ამერიკელი პროგრამისტი, მწერალი, ბლოგერი და ინტერნეტ აქტივისტი იყო. თოხბმეტი წლის იყო, როდესაც სხვა პროგრამისტებთან ერთად, RSS-ის (Really Simple Syndication) მოღვეი შექმნა. ამ საკომუნიკაციო პროგრამას, მთელ მსოფლიოში დღეში სულ ცოტა 100 მილიონჯერ იყენებენ. აარონი სოციოლოგიას და სამოქალაქო ცნობიერების ფენომენს სწავლობდა. 2008 წელს, აარონი ინტერნეტში პირატული საიტების წინააღმდეგ აგორებულ კამპანიას დაუპირისპირდა და ინტერნეტ-აქტივისტთა მოძრაობა ჩამოაყალიბა, რომელსაც „მოითხოვე პროგრესი“ (Demand Progress) დაარქვა.

2010 წლიდან ის ჰარვარდის უნივერსიტეტის მკვლევარი იყო. როგორც ჰარვარდის სტუდენტს, მას სამეცნიერო ნაშრომებისა და ჟურნალების ციფრული არქივის, JSTOR-ის მა-

საღების გამოყენების უფლება ჰქონდა. თუმცა, აარონს სჯეროდა, რომ ინფორმაცია სოციალური და ეკონომიკური სტატუსისგან დამოუკიდებლად, ყველა ადამიანისათვის თანაბრად ხელმისაწვდომი უნდა ყოფილიყო. ამ მოტივით მან მასაჩუსეტსის ტექნოლოგიების უნივერსიტეტის ინტერნეტ-ქსევერში ჩართული დეპტოში JSTOR-იდან 4,5 მილიონზე მეტი სტატია გადმოწერა და ქსევერში უფასოდ გაავრცელა.

2011 წლის ივლისში, აარონ შვარცს კომპიუტერული თაღლითობის, დაცული ინფორმაციის უკანონოდ მოპოვების გამო JSTOR-ის ადმინისტრაციამ სასამართლოში უჩივლა. ასი ათასი ამერიკული დოლარის ოდენობის გირაოს გადახდის შემდეგ კი, გაათავისუფლეს. JSTOR-ს შვარცთან ანგარიში გასწორებული ჰქონდა, მაგრამ ამჯერად შეერთებული შტატების იუსტიციის სამინისტრო ახმაურდა. იუსტიციის მინისტრის, კარმენ ორტიზისა და მისი თანაშემწეების წყალობით, საქმეს ახალი ბრალდებები დაემატა, კომპიუტერების განზრახ დაზიანება და განადგურება, რომელთა დამტკიცე-

ბის შემთხვევაში აარონს ოცდათხუთმეტწლიანი პატიმრობა ან ჯარიმის სახით, ერთი მილიონი დოლარის გადახდა მოუწევდა. გამოუვად მდგომარეობაში შვარცმა სიცოცხლე თვითმკვლელობით დაასრულა.

აარონის სიკვდილიდან, რამდენიმე დღეში JSTOR-ის ადმინისტრაციამ განაცხადა, რომ 4,5 მილიონი სტატიის გასაჯაროებას იწყებს. ნაწილი ონლაინ იქნება ხელმისაწვდომი, დიდი ნაწილის გადმოწერა და შენახვაც შესაძლებელი იქნება.

ინფორმაციის გათავისუფლების და განათლების ხელმისაწვდომობის იდეა ნეერ-ნეერა მსოფლიოში სულ უფრო და უფრო აქტუალური ხდება. იქმნება ორგანიზაციები და მოძრაობები, აქტივისტთა გაერთიანებები, ვინც საავტორო უფლებების წინააღმდეგ – ინფორმაციის თავისუფლებისთვის იბრძვიან.

ამ თემაზე ვესაუბრებთ ზურა ჯიშკარიანს – ჯგუფ Kung Fu Junkie-ს წევრს, მუსიკოსს და მუღრმეღია არტისტს, რომელიც ინფორმაციის ღიაობის, თავისუფალი მიმოქცევის იდეას უჭერს მხარს.

რატომ ხარ კოპირაიტის წინააღმდეგი?

არ მახსოვს, კონკრეტულად რამესთან არის თუ არა დაკავშირებული. ბავშვობიდან არ მიყვარდა, როცა რაღაცას მიმადიდებდნენ. არ მიყვარდა, როცა მეგონა, რომ რაღაც ყველასი იყო და აღმოჩნდებოდა, რომ ვიღაცისაა. კოპირაიტის ეგ არის – გგონია, რომ ყველასია და უცებ შეიძლება ერთი ადამიანის აღმოჩნდეს. სულ მქონდა ეს პრეტესტი, ვერ ვხვდებოდი რატომ ეკუთვნის რამდენიმე ადამიანს ინფორმაცია, რომელიც შეიძლება ეკუთვნოდეს ყველას.

შენი აზრით, ყველანაირი ინფორმაცია ხედმისანვლოში უნდა იყოს? თუ არსებობს რაღაც, რომელიც copy rights უნდა ღარჩეს?

მარტივია. თუკი ავტორი წიგნის ან ნაშრომის გაყიდვით აკეთებს ფულს და ამით ცხოვრობს, ვერ ეტყვი ამაში ფული არ აიღოს და საავტორო უფლება დათმოს. ძალიან კომპლექსური და რთული საკითხია. ჩემი აზრით, copy rights-ის იდეა თავიდან ბოლომდე უნდა გადაიხედოს. თუ ავტორს გარკვეული პერიოდით აქვს საავტორო უფლებები მინიჭებული – ეს დასაშვებია. მაგრამ თუ ეს უფლებები მის შვილებზე, შვილიშვილებზე გადადის, უკვე აბსურდამდე მივდივართ. წარმოიდგინეთ რომელიმე მნიშვნელოვანი აღმოჩენა, ინფორმაცია რომელიმე კომპანიის საკუთრება რომ გახდეს 100 წლით – აბსოლუტური მარაზმია. ამერიკაში, ახლახანს სერიოზული აღმოჩენა გაკეთდა გენებთან დაკავშირებით. მეცნიერებმა ამ აღმოჩენის დაპატენტება მოინდომეს. მეცნიერებს, ვინც ეს აღმოჩენა გააკეთა, შეიძლება პრემია მიეცეთ, მაგრამ დაპატენტება და საავტორო უფლების მინიჭება სრული სისურვედგა. დროებით შეიძლება რაღაცებს ჰქონდეს copy rights, მაგრამ, უმეტეს შემთხვევაში, ამ იდეას არ ვეთანხმები.

რას ეწინააღმდეგება copy rights-ის იდეა?

ჩემი აზრით, საფუძველშივე ეწინააღმდეგება თავისუფლებისა და თავისუფალი ინფორმაციის იდეას. ინფორმაცია ყოველთვის მანიპულირების საშუალება იყო. წერა–კითხვა თავიდან მართო ბერებმა იცოდნენ და ხაზს ისეთ იტერპრეტაციას აწვდიდნენ, რაც თავად უნდოდათ. ინფორმაცია აბსოლუტურად თავისუფალი უნდა იყოს. მისი დამადგა და ამით მანიპულირება ჩვეულებრივი ინფორმაციული ფაშიზმია.

შენი აზრით, copy rights ეწინააღმდეგება თუ არა ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებას – განათლების უფლებას?

ინტერნეტის ეპოქაში ინფორმაცია ყველა მიმართულებით ტრიალებს. ახალი ცოდნის მიღების საშუალებები გაჩნდა. შეგიძლია საერთოდ არ იარო სკოლაში, ან უნივერსიტეტში და ინტერნეტით გაცილებით უკეთესი განათლება მიიღო. ანაქრონიზმია სამეცნიერო დასკვნებისა და ნაშრომების გაყიდვა. ამ დროში, ინფორმაციის დამადგა და დაბლოკვა, ჩემი აზრით, ბოროტებაა და ეწინააღმდეგება განათლების უფლებას. ადრე თუ გვიან, ეს აუცილებლად გაქრება.

როგორ ფიქრობ, რამდენად რეალურია, ერთ დღესაც ყველა ელექტრონული წიგნი არაკომერციული და ყველასთვის ხედმისანვლოში გახდეს?

ჩემი აზრით, რეალურია. ინფორმაციის წარმოებისა და ინტერნეტის ევოლუცია ღიაობისკენ მიდის. სხვანაირად შეუძლებელია. მაშინ მთელი კაცობრიობა უნდა დავბრუნდეთ უკან, იმ დროში, სადაც ინფორმაცია იმარტებოდა. არსებობს ათასი სახის ინფორმაცია – ციფრული, კვანტური და ასე შემდეგ. დღეს ძნელია ყველაფრის კონტროლი, რადგან ძალიან ბევრი ადამიანი თვითონ აწარმოებს ინფორ-

მაციას. თუმცა, აბსურდული მცდელობებიც არის. მაგალითად, ამერიკაში სკოლის მოსწავდეებს თემაში მწერლის, ან პოეტის ფრაზების გამოყენებისას სთხოვენ, დაიცვან მათი საავტორო უფლებები.

მსოფლიოში ბევრი ჯგუფი მუშაობს ინფორმაციის ღიაობის მისაღწევად. ეს მადე უნდა შეიცვალოს.

ამ იდეის პოპულარიზაცია სად უფ-

რო რთულია, მდიდარ თუ ღარიბ ქვეყნებში?

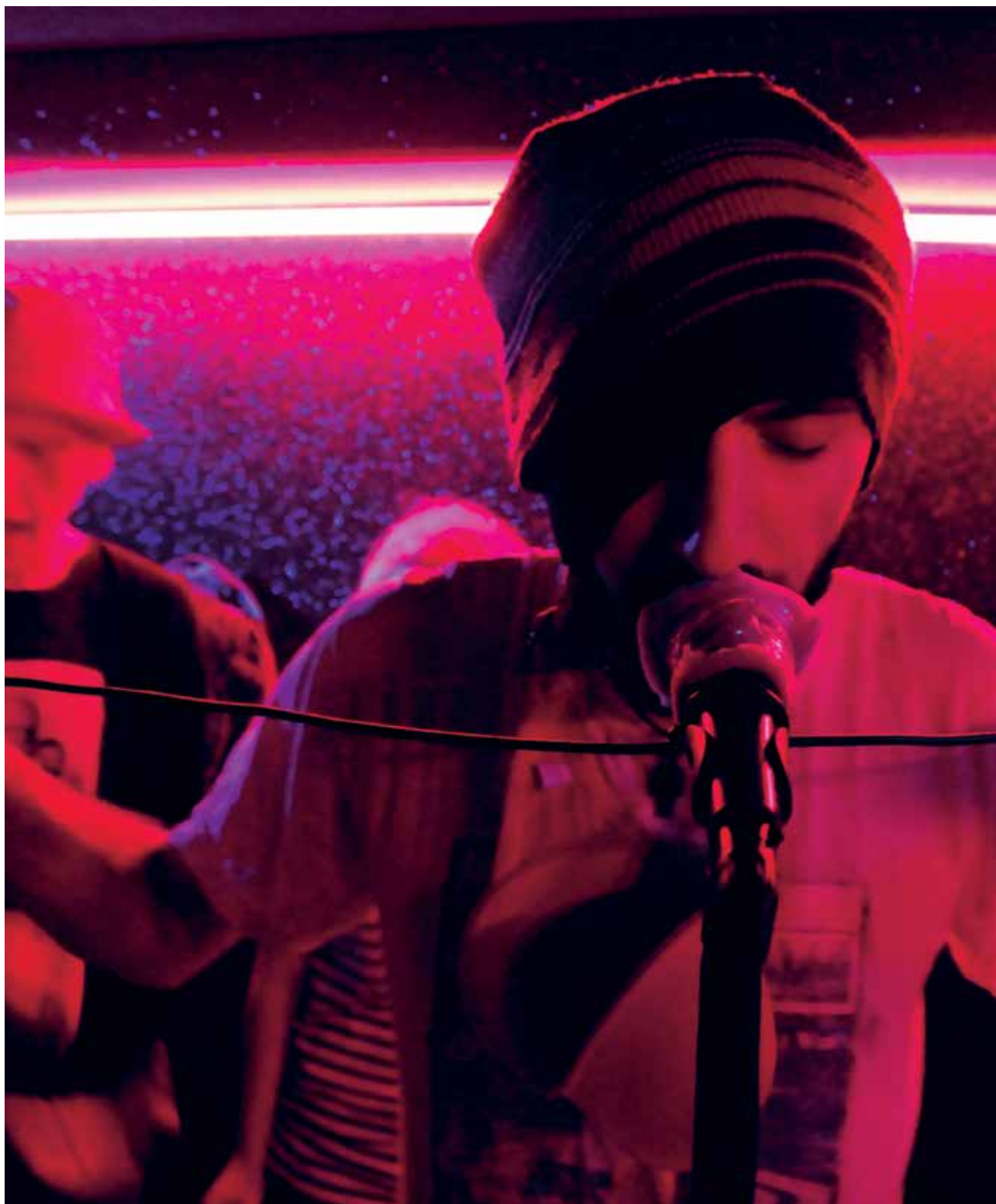
ღარიბ ქვეყნებში საზოგადოება გადარჩენისთვის იბრძვის – მთავარი ეკონომიკური საკითხებია. ამიტომ, ამგვარი იდეები ხშირად ნაკლებად პოპულარულია. პირველი სამყაროს ქვეყნებში მეტი ინფორმაცია იწარმოება და უკვე არსებობს საავტორო უფლებების ათასი კანონი. სერიოზული დავები მიდის. ღარიბ ქვეყნებში, ამ

მხრივ, მეტი თავისუფლებაა, ბევრი პირადული საიტია.

რას ფიქრობ აარონ შვარცის ისტორიაზე?

ამ ბიჭის საქმე აბსურდამდე მისული, დრაკონული კანონების შედეგია. 35 წელს უსჯიდნენ (მართალია დაპატიმრებული, მაგრამ მაინც) ინფორმაციის გასაჯაროების გამო. ამ დროს, სერიული მკვლელები ათი, ან ოცი წლით

ინფორმაცია აბსოლუტურად თავისუფალი უნდა იყოს. მისი დამალვა და ამით მანიპულირება ჩვეულებრივი ინფორმაციული ფაშიზმია.

აარონ შვარცის ისტორია მაგალითია იმისა, თუ როგორ სასტიკად უსწორდებიან ალამიანს, ვინც ინფორმაციის თავისუფლებისთვის იბრძვის.

სხედან ციხეში. შვარცი სადღაც ამბობს, რომ ნებისმიერი სისტემა ყველაზე დაუნდობელი არის მაშინ, როცა მის სუსტ წერტილს ეხებიანო. აი, ეს სუსტი წერტილია სწორედ ინფორმაცია. აარონ შვარცის ისტორია მაგალითია იმისა, თუ როგორ სასტიკად უსწორდებიან ალამიანს, ვინც ინფორმაციის თავისუფლებისთვის იბრძვის. ჩემი აზრით, ეს ბიჭი ძალიან დიდ საქმეს აკეთებდა.

სადაც წავიკითხე ქვეყნებში პროტესტანტებს კოგნიტარიატი ცვლისო. ესაა ხაზი, ვინც ინფორმაციაზე მუშაობს. დღეს განათლება და ინფორმაცია კაცობრიობისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანია. მეტი ინფორმაციით და განათლებით ეკონომიკურ პრობლემებსაც ადვილად ერევი. დღეს მსოფლიოს აქვს სიღარიბის დაძვრის რესურსი. უბრალოდ, ამ მსოფლიოს მართავს ხაზი, ვინც დრაკონივით ამის ტექნოლოგიებს და ინფორმაციას. რეალურად, საავტორო უფლებების საშუალებით ისინი მსოფლიო პროგრესს აჩერებენ.

შენ აკეთებ მუსიკას. მართალია, საქართველოში ამით ფულის გაკეთება ძნელია, საავტორო უფლებების არარსებობის გამო, მაგრამ საზღვარგარეთ ეს საკმაოდ შემოსავლიანი შეიძლება ყოფილიყო შენთვის. ამ შემთხვევაზე რას ფიქრობ?

დღეს მუსიკოსები ღისკებს ვეღარ ჰყიდნიან. იმიტომ, რომ ყველაფერი საიტებზე იტვირთება. 90-იან წლებში

ში აქტიურად დასდევდნენ და ხურავდნენ პირატულ საიტებს. მაგრამ რომ დახურავდნენ ათს, მათ აღვიდას ასი ჩნდებოდა. ნედ-ნედა ხვდებიან, რომ ამ პროცესს ვერ შეაჩერებენ. ცნობილია მუსიკოსებმა თვითონ დაიწყეს თავიანთი მუსიკის ქსელში ატვირთვა და უფასოდ, ან ძალიან დაბალ ფასად გაყიდვა. ფულს უკვე, ძირითადად, რაივებით აკეთებენ. რაივს სხვა ენერგეტიკა აქვს და ამაში ფულს იხდიან. მოკლედ, მუსიკოსების ნაწილი აღიარებს, რომ არ შეიძლება ამ ინფორმაციის შეკავება. არ შეიძლება გამოუშვა ღისკები და მერე ცოპირგ-ჰტ-ის გამო სდო ვიდეოებს.

შენ გარდა, ბევრ ქართველ ანტიკოპირაიტერს იცნობ?

არა, რადგან საქართველოში ჩამორჩენილი ვართ მსოფლიოში მიმდინარე ბევრ პროცესს. ჩვენთან ახლა დაიწყეს შოუებში და გადაცემებში იმაზე რაპარაკი, რაზეც დანარჩენ მსოფლიოში 70-80-იან წლებში მსჯელობდნენ, მათ შორის, საავტორო უფლებებზე. ამაზე მსჯელობა დღევანდელ კონტექსტს არ უნდა აცდეს, რომ მერე არ მივიღოთ ისეთი კანონი, რომ gov.ge, avo.ge და მსგავსი საიტების ადმინისტრატორები კრიმინალები აღმოჩნდნენ.

ტარდება თუ არა რაიმე აქტივობები საქართველოში ამ იდეის მხარდასაჭერად?

მე როგორც ვიცი, არა. ჩვენთან მომწონს ის, რომ ბუნებრივად არის ანტი-კოპირაით გარემო. მთავარია ქურდობა და ინფორმაციის თავისუფლად გამოყენება განვასხვავოთ ერთმანეთისგან. პრობლემა იქმნება მაშინ, როდესაც მე ინფორმაციას კარგად შევფუთავ და ჩემი სახელით გავყიდი. ამ შემთხვევებს კანონი უნდა არეგულირებდეს. მაგრამ მე უნდა შემეძლოს გამოვიყენო შენი მასაღა, დავამატო ჩემი და შევქმნა რაღაც ახალი. როდესაც, უბრალოდ, ვიპარავ შენს იდეას და ვყიდი, ეს ქურდობაა. **610**

ძალადობა სკოლაში

მარიკო დაბრუნდაშივიდი, ქეთი მიქიაშვიდი დიტო თელიაშვიდი

სკოლაში, პირველად 3 წლის მერე, გბრუნდები. ამჯერად პროფესიული მისიით — რეპორტაჟს ვაკეთებ. შენობა შეცვლილია, ჩამონგრეული, შედესიდი კედლები, ფასადი შეღებილი, საკლასო მერხებზე აღარ წერია დიდი ასოებით “2 pac”, და არც ტუარეტიდან გამოდის სიგარეტის სუნი. გარეგნულად, ეს სკოლა ჩემსას აღარ ჰგავს, მაგრამ ბარის დარეკვის შემდეგ დერეფნებში ზუსტად ისეთი არეულობაა, როგორიც მე მახსოვს. პირველი ორი გაკვეთილის შემდეგ, ისევ ისეთი რიგი დირექტორის კაბინეტთან და ხვეწნა „აღრე გაგვიშვით, რა, მას!“.

ნაცნობი მასწავლებლები და უცნობი მოსწავდეები იმავე პრობლემებით. რამდენიმე

სკოლაში, ადვილად შევალწიეთ და გაკვეთილებსაც დავესწარი. ზოგან კი ზედამხედველები გამოგვაყოფეს. ინტერვიუს ჩაწერისას კი ჩვენს კითხვებსა და მასწავლებლების პასუხებს, მთელი ადმინისტრაცია აკორექტირებდა.

საკლასო ოთახში შევედით. მასწავლებელს ერთი ბიჭი ჰყავდა გამოტყერილი და ნიშნის მოგებით ეუბნებოდა: „გარეთ, რომ დარჩები და ჯარში რომ წაგათრევენ, მერე გამიხსენებო“...

ჩვენი სკოლაში დაბრუნების მიზანი იყო, გაგვეჩვენა, რა არის დღეს მოსწავდეების მთავარი პრობლემა და არის თუ არა ბუღინგი [ფსიქოლოგიური ძალადობა] მათი ყოველდღიური რეალობა?!

ანდრო მეთორმეტე კლასშია. პირველივე შესვენების დროს ვამჩნევთ. თვითონაც ინტერესით გვაკვირდება. მანერები და ჩაცმულობით ყველასაგან გამოირჩევა.

„ბავშვობიდან ბიჭისთვის არასახასიათო ქცევით გამოვიჩნევი. მახსოვს, პირველად როდის შემრცხვა საკუთარი თავის და მანერების. სკოლაში საკონტროლოს ვწერდით, ჩემმა ერთ-ერთმა კლასელმა გოგომ რაღაც წამოიყვინა. მასწავლებელი თიკაზე გაბრაზდა და უთხრა, „რა ხუდიგანი ბიჭივით იქცევი, ანდროს მაინც მიბაძე, ვერ ხედავ, რა ნაზი და ნატიფიაო!“ იმ მომენტში, აღბათ ყველაზე შეურაცხყოფილი და უბედური მეგონა თავი. იცით?! სიტყვები იმდენად არ მწყენია, რამდენადაც მისი რეაქცია თავისივე ნათქვამზე. იმ წამსვე ტუჩზე იკბინა და დამნაშავეს სახით შემომხედა. მაშინ მივხვდი, რომ ეს ჩემს გასაბრაზებლად არ უთქვამს. უბრალოდ, რასაც წიგნის მანძილზე ჩემზე ფიქრობდა, უნებლიედ წამოსცდა. ამის შემდეგ, ერთი კვირა სკოლაში არ მივიღია. სახლში ვიტყუებოდი სიცხე მაქვს-მეთქი და თერმომეტრზე ტემპერატურას, გამათბობლის დახმარებით ვუმატებდი. ამ ფაქტმა ძალიან იმოქმედა ჩემზე და რაღაც კომპლექსი გამიჩნდა. დღესაც, სურ თავდაცვის პოზიციაში ვარ. არადა, არავინ მიტევს.“

ხუთი წუთიც კი საკმარისი იყო იმისთვის, რომ გარემოს ჩარჩოებში მოვექციე. ისევ დამიბრუნდა იმის შეგრძნება, რომ აქ ჩემზე „გავრეწიანი“ ადამიანები არიან. ეს განცდა კიდევ უფრო გამიმძაფრდა, როდესაც საკლასო ოთახში ქართულის მასწავლებელი შემოვიდა. ისე დაჯდა მაგიდასთან, არავისთვის შეუხედავს. თხუთმეტწუთიანი ღუმიღის შემდეგ, სათვარის ზემოდან ამოგვხედა და გვკითხა: „აქ რამე ხდება და მე საქმის კურსში არ ვარ?!“

ყველაფერი ავუხსენით. გაკვეთილზე დარჩენის ნება დაგვრთო. სამარისებური სიჩუმე ბარის ხმამ დაარღვია, მაგრამ ბავშვები ისევ მერხებთან ისხდნენ. მხოლოდ მასწავლებლის კლასიდან გასვლის შემდეგ წამოდგნენ ფეხზე. მერე ამიხსენენ, ასე რატომ იქცეოდნენ – მასწავლებელი გვეუბნება, ბარი მხოლოდ ჩვენთვის (მასწავლებლებისთვის) ირეკებაო.

უფრო დაბად კლასებშიც შევედით. მერვე

კლასში ქართულის გაკვეთილი მიმდინარეობდა. მასწავლებელმა თავად შემოგვთავაზა, საუბარი აყად-მაყადს გამოიწვევს, ამიტომ ბავშვები ფურცელზე დაწერენ, რისი თქმაც უნდათო. სხვა გზა არ გვქონდა, დავთანხმდით. მოსწავლეებმა წერა რომ დაასრულეს, ნაწერები მასწავლებელმა აკრიფა, შეასწორა და მხოლოდ ამის შემდეგ გადმოგვცა ჩვენ.

„როდესაც საუბარი გვაქვს ფსიქოლოგიურ ძაღალობაზე (ბუღინგი) უნდა გავიგოთ, რა არის მისი მთავარი მამოძრავებელი ძაღა და რა არის მისი მიზანი“, – ამბობს ფსიქოლოგი მაია ცირაშუა, – „ეს არის სურვილი, ვიღაც დაიქვემდებარო და შენი მანიპულაციის საგნად აქციო. ამის სხვადასხვა ფორმა არსებობს. ფიზიკური და ფსიქოლოგიური, რომელიც გაცილებით რთული და მძიმედ გადასატანია ადამიანისთვის. ძალიან რთულია, ადამიანმა გაუძლოს ცდუნებას და თავისი ძაღაუფლება არ გამოიყენოს მასზე სუსტის საწინააღმდეგოდ. ამ ცდუნებას, ადამიანები ძირითად შემთხვევაში ვერ უძლებენ ხოლმე და შესაბამისად, ძაღალობის ძაღიან ბევრი შემთხვევა გვხვდება.“

„დიდ შესვენებაზე“ სკოლის ბუფეტში შევდივართ. იქ მეთერთმეტე კლასელ ანას ვხვდებით. ანა აქტიური და მოუსვენარია. ბევრს დაპარაკობს. კლასში აშკარად დიდერია. ყველა გარს ეხვევა. ანა თვითონ მოდის ჩვენთან და გვეცნობა. მას შემდეგ, გვერდიდან აღარ გვშორდება.

„10-11 წლის ვიყავი, როცა მასწავლებელმა თმები დამაწიწკნა. ხუთოსანი არასდროს ვყოფილვარ, მაგრამ ინგლისურს ყოველთვის კარგად ვსწავლობდი. რაღაც ვერ გავიგე, ან შეიძლება დავაღებო ბოლომდე არ მქონდა გაკვეთებული, ამის გამო მასწავლებელმა თმები დამაწიწკნა და ყური ამიწიწა. მთელი ოცდაათი წუთი ყურები მიხურდა. სახლში ატირებული მივედი, დედას ვთხოვე, სხვა მასწავლებელთან გადავეყვანე, მაგრამ არ დამიჯერა. იფიქრა, რომ მასწავლებლის სიმკაცრეს ვერ ვეგუებოდი, ამიტომ იმავე ჯგუფში დამტოვა. მეორე დღეს, ძალიან არ მიწოდდა სკოლაში წასვლა. თან, ერთი ჩემი კლასელი მომწონდა და ყველაზე მეტად მასთან შეხვედრის მრცხვენოდა. მეორე დღეს, კლასში არავის არაფერი აღარ ახსოვდა. ამის შემდეგ, ინგლისურის გაკვეთილი

„ყველაზე სამწუხარო ისაა, რომ ბუღინგის ცნობალობა ძალიან დაბალია“, – ამბობს მაია ცირაშუა, – „მასწავლებლის მხრიდან ბავშვზე ძაღალობა ჩვენი კულტურისთვის ადრე-რეზული და დამკვიდრებული აღზრდის მეთოდია.“

ეს, უბრალოდ, ძლევამოსილების ნილავია, რომელსაც ადამიანი ირგებს. მოძალადე ხშირად ყოფილი მსხვერპლია. ძალადობა აუცილებლად ციკლშია ჩართული. ადამიანში მსხვერპლისა და მოძალადის როლის მუდმივი როტაცია ხდება.

ყველაზე მეტად იწვევებოდა. ეს ქალი, უკვე სამი წელია აღარ მასწავლის, მაგრამ ისევ ჩემს სკოლაში მუშაობს. სამი წელია დერე-ფანში რომ მხვდება, თავს ვარიდებ და სურვს დიღობ, არ მივესაღმო.“

საკვასო ოთახში ვისხედით, როდესაც ერთი მაღალი ბიჭი მოგვიახლოვდა. გაკვეთილების შემდეგ შეგხვდებით და ბევრ საინტერესო ამბავს მოგვიყვებითო, დაგვირდა. დაველოდეთ და სკოლის ეზოში ერთად გავედით. ეზო უჩვეულოდ მშვიდი იყო. ერთადერთი, რაც თავადში მოგვხვდა, წარწერებით ატრეფებული კედელი იყო, სადაც ყვითელი ასოებით „დათო მიყვარხარ“ ეწერა. მიხვდა, რომ შევნიშნე და ჩაეცინა. დათო მეთერთმეტე კლასელია, მაგრამ გაცილებით უფროსს ჰგავს. დიდხანს ვისხედით ჩუმად. უკვე ვფიქრობდი, დროს ტყუილად ვკარგავ-მეთქი და სკოლაში შებრუნებას ვაპირებდი. როდესაც მკითხა: „დავიწყო“? სიტყვებს შორის, თავიდან დიდ პაუზებს აკეთებდა. მერე ამბის მოყოლამ გაართო, მე სურდა ვავიწყდი. შიგადაშიგ თავს აქნევდა და ირონიულად იცინოდა, თითქოს საკუთარ თავზე ეცინებოდა.

„როდესაც ძაღალობაზე საუბრობენ, სურს ერთი ამბავი მახსენდება, სადაც მე თავად ვარ მოძალადე. არ მინდა აღსარებასავით გამომივიდეს, მაგრამ მაინც გაიამბოთ.

სამი წლის წინ, ჩვენს კლასში, ახალი მოსწავლე გადმოვიდა. პუტკუნა ბიჭი იყო, ხმას არ იღებდა. დაფასთანაც არასდროს გამოდიოდა და ბიოლოგიაში სურს ორიანი ჰყავდა. არ ვიცო, რატომღაც ამოვიჩემე ეს ბიჭი. დასვენებაზე ვაწვადებდი ხოლმე. ის უფრო მაგიჟებდა, ყველაფერს ორიმპიური სიმშვიდით რომ ხვდებოდა.

ერთხელ, გაკვეთილი გავიცვდა. მე რაღაც

თამაში მოვიფიქრე. ბავშვები წრეზე ვისხედით. მერხზე ფანქარს ვატრიალებდი და ვისაც ფანქრის წვერი შეხვდებოდა, იმას მის წინ მჯდომისთვის სურვილი უნდა შეესრულებინა. ამ ბიჭს არ უნდოდა თამაში, მაგრამ ბევრი ვხვდნეთ და ბოლოს, დაგვთანხმდა. ისე გავაკეთე, რომ ჩემთვის სურვილი მას შეესრულებინა. ოცი ჭიკარტი მოვატანინე და სკამზე დავადებინე. შემდეგ ვუთხარი ამ სკამზე თვითონ დამჯდარიყო. თავიდან ეგონა ვხუმრობდი, როცა მიხვდა, რომ არ ვეხუმრებოდი, ტირილი დაიწყო. მაგრამ სიტყვა სიტყვა იყო. დაჯდა სკამზე, ფეხები ზევით ავაწვინე და ორი წუთი აღვმის საშუალება არ ვაძეგვდი. თან ვეუბნებოდი: ნუ ტირი, ისეთი სქელი ხარ, არაფერი გეტკინება-თქო. მარი რომ დაირეკა დამრიგებელი შემოვიდა. ის ბიჭი ტიროდა. დამრიგებელმა ჰკითხა, რა გატირებსო, მაგრამ ამან არ ჩამიშვა და არაფერი უპასუხა. სახეში რომ მივიდა, აღბათ მშობლებისთვისაც არაფერი უთქვამს, თორემ მეორე დღესვე მოვარდებოდნენ სკოლაში. ეს ბიჭი სკოლიდან მეორე დღესვე გადავიდა. ჩემი ასეთი სისასტიკე არასდროს დამავიწყდება. ხანდახან, აღარც მჯერა, რომ მე გავაკეთე ეს ყველაფერი. არ ვიცო, მაშინ რა მჭირდა.“

მაია ცირამუა ამბობს, რომ მსხვერპლისა და მოძალადის ფსიქოლოგიური მდგომარეობა ერთმანეთს ჰგავს. მსხვერპლი თავის თავში დაურწმუნებელი ადამიანია – ნაკლებად კომუნიკაბელური, მშობარა და აქვს სისუსტეები, რომელსაც იოვად ამჩნევს მოძალადე. აგრესორი ასევე საკუთარ თავში დაურწმუნებელი ადამიანია, მაგრამ მას ნილაბი აქვს. მოძალადეობის მიზეზი ყოველთვის დაბადი თვითშეფასება და საკუთარ თავში დაურწმუნებლობაა. „ეს არის უბრალოდ ძევამოსილის ნილაბი, რომელსაც ადამიანი ირგებს. ის ამით ცდილობს თავისი ძალის მანიფესტაციას. მოძალადე ხშირად ყოფილი მსხვერპლია. ძაღალობა აუცილებლად ციკლშია ჩართული. ის არ ჩერდება ერთ ადგილას – ადამიანში მსხვერპლისა და მოძალადის როლის მუდმივი როტაცია ხდება. არასრულწლოვანთა დანაშაულს როცა ვსწავლობთ, ძალიან ხშირად, დანაშაულის ჩადენის ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი მისი საგანმანათლებლო ისტორია და სასკოლო ცხოვრებაა.“

ზარი რომ დაირეკა, საკლასო ოთახში დავბრუნდი. ცოტა ხანში კლასში გამხდარი ქალი შემოვიდა, თავანუერი, არავისთვის შემოუხედავს, თავის მერხთან დაჯდა და სათვარის ზემოდან ამოგვხედა. მაშინვე ვიგრძენი, დისტანცია ჩვენსა და მას შორის. თითქოს ზედა სართულიდან გვესაუბრებოდა. კითხვებზე პასუხს თავს არიდებდა და ძველი ქართულით გვესაუბრებოდა. აქედან მივხვდი, რომ ქართულის მასწავლებელი იყო. ზარი, რომ დაირეკა, ბავშვები ისევ მერხებთან ისხდნენ. გამიკვირდა, როცა ვკითხე, რატომ არ გახვედით გარეთ-მეთქი, მიპასუხეს: ასე გვეუბნება, ზარი მხოლოდ მასწავლებლებისთვის ირეკებაო.

„ყველაზე სამწუხარო ისაა, რომ ბუდინგის ცნობადობა ძალიან დაბალია“, – ამბობს მაია ცირამუა, – „მასწავლებლის მხრიდან ბავშვზე ძალიანობა ჩვენი კულტურისთვის აღიარებული და დამკვიდრებული

აღზრდის მეთოდია. ანდაზაც გვაქვს ასეთი: „შვიდი მტრად გაზარდე და მოყვრად გამოგადგებაო“; „კარგი ცხენი მათრახს არ დაირტყამსო“ და სხვა მრავალი. აღზრდის სტილი და ტრადიცია ძალიან ბრძოლიანი და ბუდინგი საზოგადოებაში გამართლებული და დეკლარირებულია. თვითონ მასწავლებელი თავისი როლითა და ფუნქციით აღმზრდელია. აღზრდა კი ყოველთვის დირექტიულობასა და დომინანტობასთან ასოცირდება. ადამიანებს, ძალიან უჭირთ ძალიანობის ცდუნებას გაუძლონ მაშინ, როდესაც თვითონ არიან დიდერის პოზიციაზე. სავარაუდო ცუდი მომავლის პროგნოზირება, რომ „შენგან არაფერი არ გამოვა“, რომ „შენ ვერ ჩააბარებ უმაღლესში“ და ასე შემდეგ. ესეც ძალიანობის ერთ-ერთი გამოხატულებაა. ძალიანობა უნდა ამოვიღოთ აღზრდის კონცეფციიდან. უნდა გავიგოთ, რომ მტრად გაზრდილი ბავშვი მოყვრად არ გამოგვადგება.“ **610**

INTERVIEW WITH MICHAEL TURNER

Anno Maisuradze

Irina Kurtanidze

Some answers in this interview have been abridged. See the Caucasus University website for a full videotape of the interview. Interview conducted December 7, 2012).

You are the public affairs officer at the U.S. embassy. What does your job consist of?

Part of my responsibility at the embassy is overseeing some of our education outreach and some of our media outreach. The public affairs section at the embassy is actually quite a large one for an embassy of our size. We have people who work on exchange programs, which is either sending students to the United States to study, or bringing Americans here to lecture on a topic. Also bringing cultural and performing arts groups here to Georgia. In fact, we just had a jazz quartet visit and do four concerts and some workshops last week. The other side of my office handles media. And we both engage the media to answer their questions, but also to promote

policies that the embassy has. And if the ambassador gets questions from the media, we advise him on how to interact and meet with the press.

Let's talk about the Georgian media. What do you consider areas of strength and weakness of the Georgian media today?

The strengths and weaknesses in large part reflect many aspects of the culture and society. There's a huge amount of passion that you find in media in terms of people being interested and writing very passionately on a story. I think sometimes the passion can overwhelm what should be a more clearheaded and fair response to a situation. That's true with media all over the world. Journalists should try to convey information that is accurate, fair and timely and that shows both sides of the story. And when a journalist, not just a Georgian journalist, is

consumed with passion, sometimes those lines get a little blurred. I do like [Georgian journalists'] passion and aggressiveness to get a story. Journalists need a bit of that fire inside them, that quest for truth is important. I've had the great pleasure and responsibility of working with journalists from all sorts of different countries and to see the interest that Georgian journalists have in pursuing a story, particularly young journalists who are thinking of how to be better reporters, how to find the details and the nuances of a story – those are all important things.

In media, what are areas of possible future cooperation between Georgia and the United States? In 2011, USAID funded with 13 million dollars the G-media project. The goal was to strengthen independent media in Georgia. What do you think may be further ... ?

Let me explain why we care about deve-

PILGRIM

DANISH DESIGN

WWW.BAKARA.GE

loping Georgian media. In any democracy it is extremely important to have an active and accurate media because media is the watchdog of society. It's very important in a democratic society that people have information and one of the main sources from which they get it is the media. In order to maintain your democratic values you need to have a vibrant and strong media. Our interest here is to help Georgia develop that cadre of journalists that can be the watchdogs for society. There are lots of areas where we can cooperate. In addition to the G-media project, there are lots of smaller programs that we do through my office. We send reporters to the U.S. to cover events. Like during the recent elections in the United States, we sent a camera crew there, just to show audiences here how dynamic, messy and crazy the democratic process

to me. They are going to ask me all those hard questions, and I have to be able to respond. I think we understand that. It's the responsibility we have to engage the media that we want. If they are asking us the hard questions, they are asking their own government, their own people, their own society, those hard questions, too. And ultimately, that is a good thing.

With the new government, has the media situation in Georgia changed in any significant way?

It seems to be changing, in flux, maybe more so now than in the past. That's not necessarily a bad thing. It's good to shake things up. Whether this is ultimately going to be good or bad, I can't say. What's being reported about ownership of various outlets changing hands and things like that, it's a

Do you encounter Georgians who have a stereotyped or distorted view about some aspects of the United States? If so, what are these stereotypes and distortions?

It happens everywhere. Even Americans have stereotypes about Americans. I'm from Texas, and as soon as I say, "Hi, I'm from Texas," they ask you where your cowboy hat is, and did you ride a horse to school, and do you have any guns. Stereotypes that people have about Americans are so broad, and sometimes they hit close to the truth. One of the misconceptions about Americans is that we are here trying to interfere. This is an opinion that I think a small minority has. We really are here because we value Georgian partnership, Georgian friendship, and the importance that Georgia is in the region. Georgia has accom-

IN ORDER TO MAINTAIN YOUR DEMOCRATIC VALUES YOU HAVE TO HAVE STRONG AND VIBRANT MEDIA. OUR INTEREST HERE IS TO HELP GEORGIA DEVELOP GOOD JOURNALISTS SO THAT THEY CAN BE THE WATCHDOGS OF THE SOCIETY.

is back in the States. That's one way of expanding the knowledge base and capacity of journalists here in Georgia.

Do you think there's a danger that U.S. funding toward media projects could be seen as outside interference in Georgia's internal affairs?

Well there's always that kind of danger. Whenever aid money is exchanged, people will have this expectation of a quid pro quo – "Oh, you've given us money, therefore you don't want us to work hard at being journalists," for example. Nothing could be further from the truth. My position as a spokesperson for the embassy is sort of like a double-edged sword, one that I welcome. On the one hand, I want Georgian journalists to be tough, aggressive, fair-minded and detail-oriented. On the other hand, journalists are going to do that

thing in progress. All we can do is observe, wait and see.

Besides military cooperation, what do you consider the most significant measures the U.S. government is taking to help Georgia?

I wish I had one of my AID colleagues who could tell all about the work they have done in the healthcare sector over the last 20 years. In that period of time, we've helped Georgia develop its hospitals, its healthcare practitioners. Of course, security is important, and having a free media is important, but your health is extremely important. The life expectancy of children and maternal healthcare, these are issues we all have something invested in. So, I think the health and welfare of people is certainly one of the most important areas where we've cooperated.

plished so much in 20 years, and it's really an outstanding example for this area. We are privileged as diplomats to be serving here and working with Georgians of all stripes, from all different corners of the political world.

If you had one minute to talk to President Obama about Georgia, what would you say?

Wow! I think there's not much I can tell President Obama about Georgia that he doesn't already know. The White House and our secretary of state, Hillary Clinton, are very much in tune with what's happening here. There's lots of information that goes to them. I'd probably give him advice on where to get the best khachapuri and leave the politics and everything else to him, because he probably has more information than I do and he knows a lot about everything.

ქართული ბალეტი

მშვენიერება სცენაზე!

www.opera.ge

შპს გრძნობა გრძნობა
 სსპიპი აფრეწეწე
 სსპიპი აფრეწეწე
 სსპიპი აფრეწეწე